

AVOIN INTER(NET)TEKSTUAALISUUS BLOGIKIRJOITUKSISSA

Suomen kielen
pro gradu -tutkielma
Oulun yliopisto
huhtikuu 2013
Johanna Riecki

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
1.1. Tutkimuksen aihe ja tavoitteet	1
1.2. Tutkimusaineisto	2
1.3. Keskeisten käsitteiden esittely ja aineistoanalyysin periaatteet	4
2. BLOGIT	9
2.1. Blogien historia ja nykyisyys	9
2.2. Blogien luokittelusta	10
2.3. Blogien linkit	11
3. INTERTEKSTUAALISUUS	13
3.1. Tekstintutkimuksen historiaa	13
3.2. Intertekstuaalisuuden historiaa	16
3.3. Fairclough'n intertekstuaalisuusanalyysi	18
3.4. Muita näkökulmia intertekstuaalisuuteen	20
3.4.1. Heikkisen näkemys kielellisistä suhteista	20
3.4.2. Nymanin tulkitsijälähtöinen lähestymistapa	21
3.4.3. Intermediaalisuus ja inter(net)tekstuaalisuus	22
4. AINEISTON ANALYSOINTI	25
4.1. Linkkien luokittelu	25
4.1.1. Ydinaineslinkit	26
4.1.2. Täydennyslinkit	33
4.1.3. Erityistietämyslinkit	34
4.2. Intertekstuaalisuuden lajit subteksteissä	36
4.2.1. Suora esitys	40
4.2.2. Epäsuora esitys	45
4.2.3. Kuvailuesitys	52
4.3. Muita huomioita intertekstuaalisuudesta	56
5. PÄÄTELMIÄ	59

6. PÄÄTÄNTÖ

68

LÄHTEET

72

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimuksen aihe ja tavoitteet

Elämme tietoyhteiskunnassa, jossa ihmisten väliseen viestintään on tarjolla monenlaisia mahdollisuuksia. Viime vuosina blogien suosio viestiminä on kasvanut nopeasti. Blogit ovat nousseet muiden medioiden rinnalle, joidenkin mielestä jopa haastamaan ne.

Tarkastelen pro gradu -tutkielmassani blogien intertekstuaalisuutta. Blogit ovat suhteellisen uusi ilmiö, joten niistä tehtyjä tutkimuksia on ollut toistaiseksi vähän. Intertekstuaalisuus puolestaan on noussut suosituksi tutkimuskohteeksi vasta viime vuosikymmenien aikana. Näiden kahden aihealueen yhdistäminen tarjoaa haasteellisen ja ajankohtaisen tutkimuskohteen.

Tutkimukseni lähtökohtana ovat blogien linkit sekä niistä lukijalle avautuvat toiset tekstit. Linkit erotetaan muusta tekstistä typografisilla keinoilla, joten ne nousevat ensimmäiseksi esiin tekstistä. Jokainen blogin lukija tietää linkin viittaavan johonkin toiseen tekstiin. Linkkiä voikin pitää intertekstuaalisuuden näkyvimpänä ilmentymänä, ja lukija huomaa linkin muodostavan sillan kahden eri tekstin välille. Linkityksessä on kyse tekstienvälisestä yhteydestä, jota intertekstuaalisuus nimenomaan on.

Käytän tutkimuksessani teoreettisena pohjana Norman Faircloughin (1992) intertekstuaalisuusanalyysia, joka on kriittisen diskurssianalyysin yksi osa. Suomalaisista tutkijoista käytän lähteinäni lähinnä Vesa Heikkisen (1999, 2000) julkaisuja. Tutkimuksestani puuttuu varsinainen kriittinen näkökulma, joka perinteisesti tarkastelee ilmiöitä suhteessa valtaan ja ideologiaan. Kriittiseen kielentutkimukseen liitetään usein myös kiinnostus käytänteiden muuttamiseen. Osa kriittisestä tutkimuksesta keskittyy kuitenkin vain aineiston kuvaamiseen, selittämiseen ja tulkintaan, jolloin maailman muuttaminen tai parantaminen jätetään tietoisesti taka-alalle. (ks. Hiidenmaa 2000b ja Heikkinen 1999.) Muokkaan käyttämistäni teorioista omaan työhöni sopivan metodin. Metodiini otan vaikutteita Aki Järvisen (2001) ajatuksista inter(net)tekstuaalisuudesta sekä Aino Nymanin (2001) pro gradu -työstä, josta osittain lainaan käsitteistöä omaan työhöni. Hahmottelen tutkimuksessani uudenlaista inter(net)tekstuaalisuuden käsitettä, sillä mielestäni blogitekstejä ei voi

niiden hypertekstuaalisen luonteen takia tutkia pelkästään perinteisillä tekstintutkimuksen keinoilla. Tutkimustani voi pitää empiirisenä, sillä havaintoni perustuvat aineistooni. Kuvaan havaintojani pääsääntöisesti kvalitatiivisesti.

Tutkimukseni tavoitteena on löytää vastaukset seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Millaisia blogien linkit ovat?
2. Miten linkeistä avautuvat toiset tekstit on tuotu osaksi blogikirjoitusta?
3. Millaista tietoa lukijalle annetaan linkistä avautuvasta toisesta tekstistä?

1.2. Tutkimusaineisto

Olen seurannut jo pitkään erilaisia blogeja. Tutkimusaineistoa valitessani oli selvää, että haluan tutkia julkisia blogeja (ks. blogien julkisuudesta luku 2.1). Julkiset blogit ovat kaikkien internetin käyttäjien saatavilla, joten tekstejä ei ole suunnattu vain rajoitetulle lukijakunnalle. Aineistoni blogeissa julkisuusastetta nostaa se, että kirjoittajat kirjoittavat omilla nimillään ja blogit julkaistaan heidän työnantajansa verkkosivuilla.

Tutkimukseni aineisto koostuu kahden eri kirjoittajan blogimerkinnöistä. Jaan aineistoni kirjoittajien perusteella kahteen osaan: aineistoon A ja aineistoon B. Aineisto A koostuu Reetta Meriläisen blogin Lasitalon emäntä kirjoituksista. Aineisto B on kerätty blogista Mitä ajattelin tänään, jonka kirjoittaja on Reetta Rätty. Valitsin kyseiset blogit, koska niiden kirjoittajat ovat toimittajina samassa lehdessä, ja he julkaisevat blogejaan Helsingin Sanomien verkkosivustolla. Nämä ovat aineistojen yhteiset tekijät. Toisaalta valitsin nämä blogit niiden erilaisuuden vuoksi, mikä näkyy esimerkiksi tekstin rakenteessa. Tällainen valinta antaa mielestäni hyvät lähtökohdat tutkimukselleni.

Halusin kerätä aineistoni siten, että blogien julkaisemisesta olisi kulunut jo jonkin aikaa. Aineistooni olen tallentanut molempien kirjoittajien blogimerkinnät tammikuun ja huhtikuun välisenä aikana vuonna 2007. Aloitin tallentamisen vuoden alusta ja jatkoin sitä, kunnes aineistoni oli riittävän suuri. Tallennusvaiheessa jätin pois kaikki linkittömät kirjoitukset. Jäljelle jääneissä kirjoituksissa oli kaikissa vähintään yksi linkki. Toinen kirjoittajista oli tarkasteluajankohtana tuotteliaampi, joten päätin karsia

molemmat aineistot samankokoisiksi. Tarkastelin ensiksi pienempää aineistoa A ja otin huomioon blogitekstien kirjoituspäivämäärät. Tämän jälkeen valitsin laajemmasta aineistosta B kirjoitukset, joissa oli sama päivämäärä. Jos täsmälleen samalle päivälle ei ollut blogimerkintää, valitsin joko aiemman tai myöhemmän kirjoituksen sen mukaan, kumpi oli lähempänä valittua päivämäärää.

Vaikka aineistoni blogit ovat julkisia, oli mielestäni kohteliasta ilmoittaa blogien kirjoittajille, että käytän heidän kirjoituksiaan tutkimusaineistona. Ilmoitin heille asiasta sähköpostilla aineiston keräämisen jälkeen, joten tieto tutkimuksestani ei ole vaikuttanut heidän kirjoittamiseensa.

Blogimerkintöjen lisäksi tallensin aineistooni myös linkkien takaa avautuvat pohjatekstit (ks. pohjatekstin määritelmä luku 1.3.). Tässä vaiheessa jouduin jättämään pois aineistosta B seitsemän linkkiä, sillä niiden pohjatekstejä ei enää ollut internetissä saatavilla. Lopullisessa aineistossani on yhteensä 44 blogitekstiä, joissa on yhteensä 80 linkkiä. Linkeistä 36 on aineistosta A ja 44 aineistosta B. Linkkien lukumäärä aineistojen välillä on erilainen, koska yhdessä blogitekstissä voi olla useampikin linkki. Lopullisessa aineistossani linkkien määrä yksittäisessä kirjoituksessa vaihtelikin yhdestä neljään. Tutkimusaineistooni kuuluvat luonnollisesti myös linkeistä avautuvat pohjatekstit, joita on yhteensä 80.

Numeroin jokaisen blogikirjoituksen molemmista aineistoista erikseen. Tekstit saavat aineistonsa mukaan numerot A:1–A:22 ja B:1–B:22. Tekstien numeroinnin jälkeen numeroin linkit, aloittamalla numerosta 1 jokaisen kirjoituksen ensimmäisen linkin kohdalla. Tällöin esimerkiksi aineiston A seitsemännen kirjoituksen kolmas linkki on A:7:3. Vastaavasti aineiston B kahdeksannen kirjoituksen ensimmäinen linkki on B:8:1. Jokaisella linkillä on siis oma tunnistusta helpottava numero.

Esittelen analyysissa tutkimiani piirteitä esimerkkien avulla. Pyrin niiden avulla havainnollistamaan mahdollisimman monipuolisesti erilaisia linkejä ja intertekstuaalisuutta. Esimerkit merkitsen juoksevalla numerolla, jonka mukaan myös viittaaan esimerkkiin tekstissä. Säilytän esimerkkien muotoilut samanlaisina kuin ne ovat alkuperäisissä blogiteksteissä, eli kappalejako, sanojen välit tai mahdolliset kirjoitusvirheet esitän sellaisinaan. Linkit merkitsen esimerkkeihin alleviivauksella ja

subtekstit lihavoinnilla (ks. subtekstin määritelmä luku 1.3.). Joissain alkuperäisissä kirjoituksissa oli lihavoitteja esimerkiksi erisnimien kohdalla. Poistan nämä lihavoinnit omista esimerkeistäni, sillä niillä ei ole merkitystä tutkimukseni kannalta. Otan mukaan linkkiä, tai muuta esittelemääni piirrettä, ympäröivää blogitekstiä sen verran kuin on kulloisenkin tutkittavan kielenaineksen kannalta välttämätöntä. Jokaisen esimerkin perään merkitsen linkin numeron joko linkkitekstin sisältävän lauseen tai kappaleen loppuun. Havainnollistan esimerkeissä (1) ja (2) aineistoesimerkkejäni.

- (1) *Toisen kerran teekuppi tärähti, kun luin Tony Halmeen eläkkeestä. (A:7:3)*
 (2) *Uutisissa herrat pohjoisesta sättivät Matti Vanhasen hallituksen lohipolitiikkaa. Lehdessä kerrottiin jo aamulla, että **pohjoisen lohilähetystö on tulossa kaupunkiin**. Eivätkä lähetystöt tule kehumaan. (B:8:1)*

1.3. Keskeisten käsitteiden esittely ja aineistoanalyysin periaatteet

Teronen (2007) on esitellyt pro gradu -työssään blogeihin liittyvää termistöä. Hän toteaa, että termit ovat pääasiassa anglismeja, koska vakiintuneita suomenkielisiä muotoja ei vielä ole. Tässä luvussa esittelen Terosen käyttämät käsitteet ja määrittelen omassa työssäni blogien ja intertekstuaalisuusanalyysin yhteydessä käyttämäni käsitteistöä. Esittelen myös aineistoanalyysiin tekemiäni rajauksia.

Blogi on nykyisin vakiintunut suomen kielen sanaksi. Kielitoimiston sanakirjan (2012) mukaan *blogi* on verkkosivusto, johon tehdyt, aikajärjestyksessä olevat, merkinnät ovat päiväkirjamaisia. Kielitoimiston sanakirjassa (2006) *blogi* oli vielä määritelty arkikieliseksi, kun taas *verkkopäiväkirja* oli virallisempi. Tietotekniikan termitalkoiden¹ mukaan *blogi* oli jo tuolloin suositettavin termi, jolle *verkkopäiväkirja* ja *nettipäiväkirja* olivat rinnakkaisia. Tietotekniikan termitalkoiden mukaan vuonna 2003 ainoat suositeltavat termit olivat *verkko-* ja *nettipäiväkirja*. Näistä jälkimmäinen oli arkipäiväisempi. (Seppälä 2003: 10.) Kilpi (2006: 5) toteaa, että verkkopäiväkirja ei täysin sovi blogin kuvaukseen, sillä päiväkirjasta puuttuu blogille tunnusomaiset

¹ Tietotekniikan termitalkoot on Sanastokeskus TSK:n projekti. Siinä annetaan suosituksia suomenkielisistä tietotekniikkaan liittyvistä termeistä. Suosituksia laatii eri alojen ammattilaisista koostuva ryhmä. (Tietotekniikan termitalkoot -projektin kotisivut.)

keskustelevuus ja yhteisöllisyys. Lovink (2008: 6) toteaa, että blogit ovat muodoltaan päiväkirjamaisia, vaikka ainakin tähän asti päiväkirjat ovat olleet yleensä yksityisiä, lähinnä kirjoittajan omaan käyttöön tarkoitettuja tekstejä. Blogien lähtökohta on individualistinen, mutta ne edustavat kirjoittajaansa verkossa, ja mahdollistavat samalla hallitun virtuaalisen läsnäolon (Majava 2006a: 89).

Tyypillisesti blogi on verkkosivu tai -sivusto, johon blogin pitäjä tuottaa säännöllisesti sisältöä. Sisältö voi olla mitä vain yhdestä sanasta pitempään kirjoitukseen tai kuvaan. Sivustolta on mahdollista lukea myös aiemmin tuotetut sisällöt. (Kilpi 2006: 3.) Näistä julkaisuista käytetään usein termiä postaus. Blogin ylläpitäjää kutsutaan bloggajaksi. (Teronen 2007: 7.)

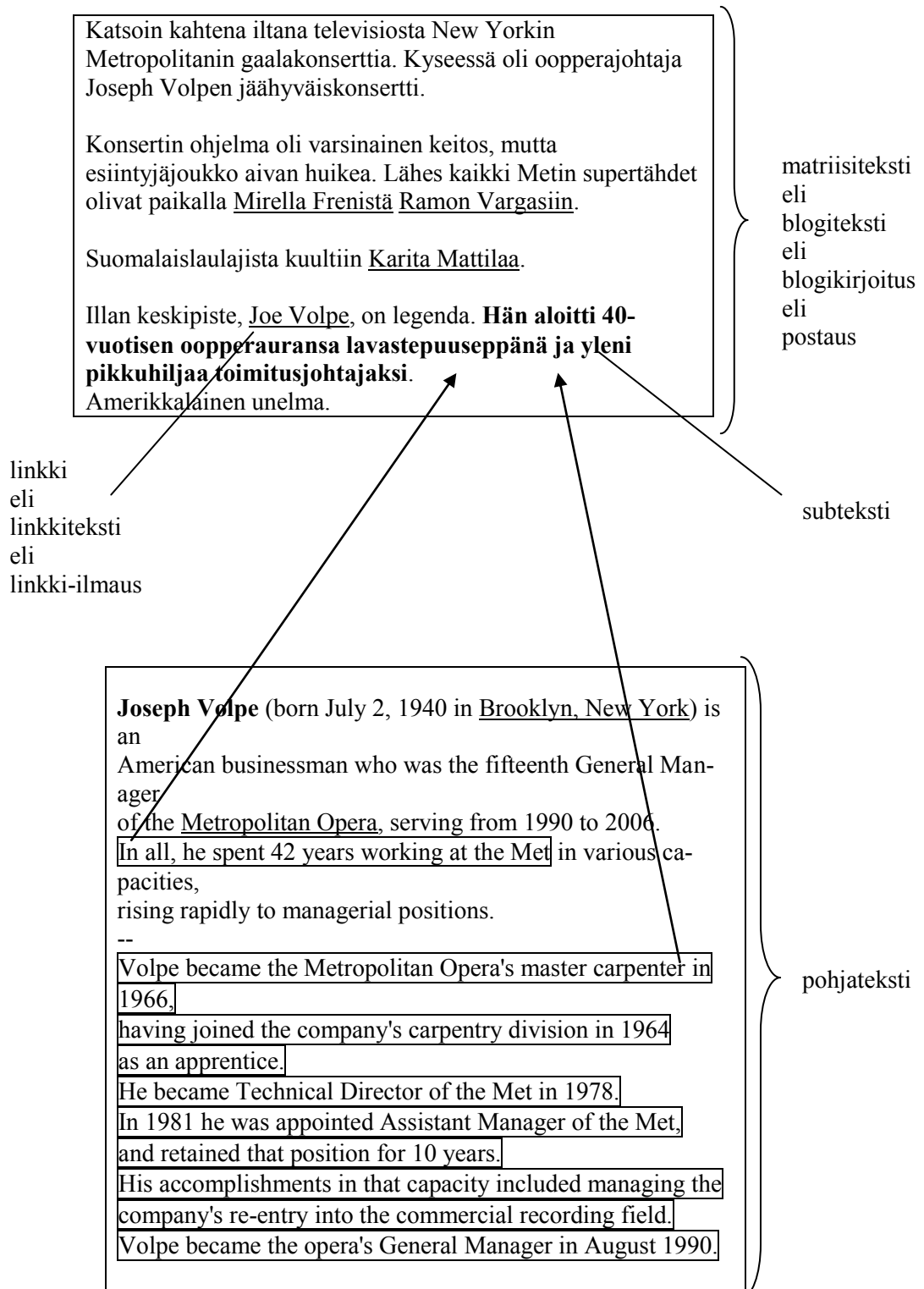
Tutkimukseni taustalla on perinteinen tekstintutkimus, joten käytän omassa työssäni alan käsitteitä. Blogin sisällöstä käytän termiä **kirjoitus**, koska aineistoni koostuu nimenomaan kirjoitetuista teksteistä. Termin *bloggaja* korvaan sanalla **kirjoittaja**.

Nyman (2001b: 29) pitää intertekstuaalisuuden tutkimuksen käyttämiä termejä vakiintumattomina. Omassa työssään hän on käyttänyt osittain itse laatimiaan termejä. Termien avulla on mahdollista kuvata tekstissä konkreettisesti esiintyviä tekstienvälisiä suhteita, ja ne itsessään ovat intertekstuaalisen suhteen osaset. (Nyman 2001a: 10, 2001b: 20.) **Matriisiteksti** on tulkitsijan parhaillaan lukema tai kuulema teksti. Siinä voi esiintyä toisia tekstejä, tai niiden osia, eli **subtekstejä**, jotka taas ovat peräisin **lähtötekstistä**. Subteksti on siten intertekstuaalisen suhteen esiintymä ja merkki. Kaikki subtekstit toimivat matriisi- ja lähtötekstin välillä merkityksenvaihdon aloittajina: ne ovat väyliä, jotka mahdollistavat tekstien dialogin. Nyman korostaa, että subtekstejä ovat kaikki sellaiset matriisitekstissä esiintyvät kielenaineokset, jotka luovat yhteyden tekstien välille. (Nyman 2001a: 11.)

Omassa työssäni käytän Nymanin esittelemistä termeistä matriisitekstiä ja subtekstiä. Hänen käyttämänsä lähtötekstin korvaan kuitenkin termillä **pohjateksti**, jota esimerkiksi Heikkinen on käyttänyt omassa tutkimuksessaan. (ks. Heikkinen 2000). Mielestäni termi pohjateksti on kuvaavampi, sillä se määrittää juuri sitä tekstiä, joka on parhaillaan luettavan matriisitekstin taustalla.

Havainnollistan työhöni liittyviä käsitteitä kuvion 1 avulla. Matriisitekstistä käytän rinnakkaisina termejä **blogiteksti**, **blogikirjoitus** tai **postaus**. Kaikilla kolmella on työssäni sama merkitys. Linkin kanssa käytän rinnakkain termejä **linkkiteksti** tai **linkki-ilmaus**.

KUVIO 1. Tutkimuksessani käytetyt keskeiset käsitteet.

Kuviossa 1 olen havainnollistanut työhöni liittyvien käsitteiden lisäksi matriisitekstin ja pohjatekstin suhdetta. Kuviossa 1 on matriisitekstinä aineistosta A peräisin oleva blogikirjoitus, josta olen ottanut esimerkkiin vain olennaiset osat. Linkit olen merkinnyt alleviivauksella ja pohjatekstistä peräisin olevat subtekstit lihavoinnilla. Pohjatekstissä lainatut kohdat on merkitty tekstikehyksellä. En kuitenkaan esittelen esimerkkejä pohjateksteistä muualla tutkielmassani, joten tekstikehyksiä ei esimerkeissäni käytetä. Kuviossa 1 nuolet kuvaavat intertekstuaalista suhdetta kahden tekstin välillä. Eli käytännössä matriisitekstin kirjoittajan toimintaa, kun hän tuo aineksia pohjatekstistä osaksi matriisitekstiä.

Analyysissäni tarkastelen, miten pohjatekstistä on tuotu subteksti osaksi matriisitekstiä. **Referointi** on muiden tai oman aiemman puheen, kirjoituksen tai ajatuksen esittämistä omassa tekstissä niin, että oma ja lainattu teksti on erotettavissa. Prototyypiseen referaattiin kuuluu kaksi osaa: **johtoilmaus** ja itse **referaatti** eli seloste jostain kielellisestä tapahtumasta. (ISK 2004: § 1457 ja § 1459.) Johtoilmaus on tyypillisimmillään **johtolause**, jossa subjekti ilmaisee alkuperäisen tekstin esittäjän ja lauseen verbi on jokin kommunikaatioverbeistä. Johtoilmauksena voi olla myös lauseke. (ISK 2004: § 1476, § 1480). Tutkielmassani käytän johtoilmausta laajassa merkityksessä kuvaamaan erilaisia johtoilmauksia, jotka voivat olla tyypillisiä johtolauseita ja lausekkeeksi luokiteltavia tekstijaksoja. Referaattiosa on vanhastaan jaettu kahteen luokkaan. **Suora esitys** on sanatarkka sitaatti toisesta tekstistä ja **epäsuora esitys** kertojan tulkinta toisesta tekstistä (ISK 2004: § 1459.) Tutkimuksessani käytän näiden kahden lisäksi **kuvailuesitystä**, jossa aiemmin sanottu on sulautettu osaksi omaa tekstiä siten, että tekstipintaan ei ole merkitty oman ja vieraan puheen rajaa (Heikkinen 2000: 85).

Tutkielmassani tarkastelen rajattua intertekstuaalisuutta, sillä pitäydyn pelkästään matriisi- ja pohjatekstin suhteessa. Analysoin blogitekstin ja siinä olevan linkin kautta avautuvan pohjatekstin välistä intertekstuaalisuutta. En ota huomioon pohjatekstin ulkopuolelle kytkeytyviä viittauksia, vaan tarkastelen ainoastaan viittauksia, jotka ilmenevät matriisitekstissä konkreettisenä kytköksenä: kirjoittajan asettamana linkkinä. Intertekstuaalisuus, joka voi aktivoitua esimerkiksi lukijan aiemman tiedon perusteella, jää analyysini ulkopuolelle. Mielestäni pystyn tällaisella rajauksella tarkastelemaan

kaikkia tekstejä samasta lähtökohdasta, jolloin analyysini on luotettavampaa. Havainnollistan asiaa esimerkkien (3) ja (4) avulla.

(3) *Kimi Räikkönen aloitti sunnuntaina ylivoimailun.* (A:15:1)

Esimerkissä (3) pohjatekstinä on Helsingin Sanomien uutinen *Räikkönen ylivoimainen Australiassa*. Blogiteksti on kirjoitettu Kimi Räikkösen voittaman formulakilpailun jälkeen. Tämän linkin tarkastelussa otan lähtökohdaksi sen, että lukija tietää, kuka on Kimi Räikkönen. Perusoletuksenani kuitenkin on, että lukijan täytyy tutustua linkin takaa löytyvään pohjatekstiin, että hän tietäisi mitä kirjoittaja tarkoittaa ylivoimailulla, vaikka lukija olisikin jo tietoinen Räikkönen voitosta muiden medioiden kautta.

(4) *On totuuden aika. Paavo on back!* (B:21:1)

Esimerkissä (4) pohjatekstinä on Helsingin Sanomien verkkosivuilla julkaistu uutinen *Paavo Väyrynen teki paluun neljäntoista vuoden tauon jälkeen*. Linkki-ilmaus *Paavo on back!* on sekoitus englantia ja suomea ja tarkoittaa 'takaisintulemista tai paluuta'. Se on samalla pohjatekstistä peräisin oleva subteksti, joka kuuluu tutkimukseni piiriin. Tekstijakso *On totuuden aika* viittaa Paavo Väyrysen kirjoittamaan samannimiseen teokseen. Tämä intertekstuaalinen viittaus puolestaan jää tutkimukseni ulkopuolelle, sillä se ei ole peräisin linkistä avautuvasta pohjatekstistä.

Tutkimusaiheen tarkka rajaaminen on tärkeää siksi, että tarkasteltavanani on yhteensä 44 tekstiä eri aihealueista. Teksteissä on yhteensä 80 linkkiä, joiden lisäksi tarkastelen myös niistä avautuvia pohjatekstejä. Linkit ovat tutkimukseni lähtökohta, sillä ne ovat merkinä avoimesta intertekstuaalisuudesta, joka on tutkimuskohteeni. Monentasoisen intertekstuaalisuuden tarkastelu ei siksi ole relevanttia tutkimukseni kannalta, ja sen tarkastelu myös laajentaisi tutkimustani liikaa.

2. BLOGIT

2.1. Blogien historia ja nykyisyys

Internetissä on ollut jo pitkään erilaisia kotisivuja ja reaaliaikaisia päiväkirjoja. Ensimmäisten blogien kirjoittaminen on aloitettu virallisesti 1990-luvulla. (Clyde 2004: 4–5.) Tuolta ajalta on peräisin myös englanninkielinen termi *weblog*, josta kieleemme vakiintunut termi blogi on muodostunut. 2000-luvulla blogien suosio kasvoi nopeasti, koska erilaiset valmiit blogialustat ja -palvelut helpottivat julkaisemista. Enää ei käyttäjältä vaadittu tietotekniikkaan perehtymistä, pelkkä tietokoneen käytön osaaminen sekä halu julkaista omaa tekstiä riittivät. (Kilpi 2006: 4, 11.)

Blogeja voidaan pitää teknologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti merkittävänä muutosvoimina. Niiden ansiosta lukijoista tulee julkaisijoita ja kuluttajista tuottajia. Sanavapaus korostuu, kun kuka tahansa voi toimia minkä tahansa tekstin julkaisijana. Kirjoittaminen on helppoa, nopeaa ja yksinkertaista. (Kilpi 2006: 3.) Blogit ovat suosionsa myötä nousseet haastamaan perinteiset valtamediat, ja niiden on uskottu jopa tuhoavan perinteisen joukkotiedotuksen kentän (Olkinuora 2006: 56). Kilven (2006: 96) mukaan tämä on epärealistista, koska yleensä blogeissa julkaistava tieto on peräisin jostain muusta mediasta. Blogit ovat kuitenkin nousseet niin voimakkaaseen ja huomattavaan asemaan, että niitä ei voi jättää huomiotta (Barlow 2007: 171).

Blogeista on tullut suosittu viestintäkanava myös politiikkojen keskuudessa (Olkinuora 2006: 56). Heikkisen mukaan tämä on seurausta politiikan kielen viihteellistymisestä, koska niinkin intiimi esine kuin päiväkirja halutaan jakaa muiden kanssa. Kansanedustajien blogeissa kielenkäyttö on yleensä huoliteltua ja varovaista. Kirjoittaja tiedostaa kirjoittavansa äänestäjilleen, joten tyyli halutaan pitää asiallisena. Vaikka lukijaa ei yleensä haluta päästää liian syvälle omiin ajatuksiin, arkisista asioista kirjoittaminen tuo politiikon lähemmäksi tavallista kansalaista. (Heikkinen 2007: 145–146.) Blogien kielenkäyttö vaihtelee kirjoittajansa mukaan. Julkisen vallan edustajan kieli ja tyyli on yleensä erilaista kuin esimerkiksi viihdejulkiksen tai omasta elämästään kertovan tavallisen kansalaisen. Vaikka blogit ovat julkista kirjoitusta, niissä sallitaan hyvin epämuodollinen ja yleiskielen normeista poikkeava kieli. (Heikkinen & Mantila 2011: 151.)

2.2. Blogien luokittelusta

Blogit ovat virtuaalisia julkaisuja, joissa yhdistyvät teksti, kuva ja linkit eli kaikki hypertekstin ominaisuudet (Brown ym. 2007: 251). Farkas toteaa blogin olevan aina kirjoittajansa näköinen: tekstin tavoitteet ja kirjoitustyyli riippuvat sen tuottajasta. Hän toteaa, että blogille on vaikea esittää yhtä määritelmää, koska blogit ovat keskenään niin erilaisia. On mahdotonta löytää vain yksi määritelmä, joka sopisi blogiin, jota joku asiantuntija julkaisee ammattinsa puolesta, tai blogiin, johon teini-ikäinen kirjoittaa omasta elämästään. On parempi tyytyä määritelmään, jonka mukaan blogi on media. (Farkas 2007: 11–12.) Lovinkin mukaan blogeja ei voi määrittellä pelkästään kirjoittamisen uudeksi muodoksi, vaan ne ovat suullisen kielen digitaalinen laajentuma. Esimerkiksi uutiset eivät ole enää pelkästään kuultu tai luettu teksti, sillä blogit mahdollistavat niistä keskustelemisen. (Lovink 2008: 10.)

Blogeja on mahdollista jaotella erilaisiin kategorioihin. Jaottelun perustana voi olla esimerkiksi blogin sisältö, muoto tai blogin perustamistarkoitus tai -tapa. (Clyde 2004: 10.) Yleisimmin blogit luokitellaan sisällön mukaan suodatin- ja päiväkirjablogeihin. Suodatinblogien kirjoittajat kommentoivat ajankohtaisia, heitä itseään kiinnostavia asioita. Päiväkirjatyypisissä blogeissa käsitellään enemmän kirjoittajan henkilökohtaista elämää. (Blood 2000; Miller & Shepherd 2004.)

Heinonen ja Domingo (2009) ovat tarkastelleet blogien ja vakiintuneen journalismin suhdetta. He esittävät blogien jaottelua neljään eri ryhmään: kansalaisblogit, yleisöblogit, journalistiblogit ja mediablogit. Kansalaisblogien julkaisijoina toimivat medioista riippumattomat tavalliset ihmiset. Vaikka suurin osa kansalaisblogeista sijoittuu journalismin ulkopuolelle, voivat niiden kirjoittajat kuitenkin tapauskohtaisesti toimia median kommentoijina, asiantuntijakirjoittajina tai amatöörireporttereina. Yleisöblogeja julkaistaan vakiintuneen median suojissa mediarytysten tarjoamalla vapailla blogialustoilla. Niillä ei yleensä ole mitään tekemistä journalismin kanssa. Monet mediatilat pyrkivät yleisöblogeilla lisäämään ammattimaisten toimittajien ja yleisön välistä keskustelua sekä lukijakunnan yhteisöllisyyttä tarjoamalla tilan lukijoiden blogeille. Journalistiblogien julkaisijoina toimivat ammattitoimittajat, jotka julkaisevat blogejaan joko medioiden sivustoilla tai niiden ulkopuolella. Journalistiblogit mahdollistavat ammattilaisille vapaamman mielipiteiden ja tulkintojen

esittämisen. Mediablogien ylläpitäjät ovat esimerkiksi lehden vakituisia toimittajia tai kutsuttuja vieraita. Vaikka mediablogit ovat samalla tavalla toimituksellista sisältöä kuin kaikki muukin toimituksen tuottama aineisto, eivät esimerkiksi tyyli vaatimukset ole niin tiukkoja kuin esimerkiksi uutissivustolla. (Heinonen & Domingo 2009: 75–83.)

Yksittäistä blogia on usein vaikea sijoittaa johonkin tiettyyn luokkaan, sillä siinä voi yhdistyä erilaisia sisältömuotoja. Esimerkiksi suodatinblogin kirjoittaja voi kirjoittaa päiväkirjamaisesti omasta elämästään. (Badger 2004.) Blogit voidaan myös jakaa saatavuuden perusteella kahteen ryhmään: julkisiin ja salattuihin. Julkisia blogeja voi kuka tahansa internetin käyttäjä lukea. Yksityisten blogien luku-oikeus on rajattu. Nekin voivat olla internetissä julkaistuja, mutta lukemiseen vaaditaan kirjoittajalta saatava salasana. (Clyde 2004: 10–11.)

2.3. Blogien linkit

Blogien linkit eivät ole spontaaneja tai sattumanvaraisia (Orr 2003: 52.) Asettamalla linkin blogitekstiinsä kirjoittaja haluaa ohjata lukijan etenemistä tekstissä. Lukijalle avautuu linkin takaa jokin internetsivu, joka voi sisältää mielenkiintoista ja relevanttia lisämateriaalia. Jokaisen linkin kohdalla lukija saa kuitenkin itse tehdä päätöksen: hän voi seurata linkkiä kirjoittajan tarkoituksen mukaisesti tai jatkaa blogitekstin lukemista avaamatta linkkiä. (Haas & Grams 1998: 101.)

Linkit havainnollistavat joko kahden eri internetsivuston tai saman sivuston eri osien välisiä suhteita (Thelwall 2004: 6). Siitä, miten linkkejä tulisi luokitella, esiintyy erilaisia näkemyksiä (Nivakoski 2008: 34). Haas ja Grams ovat luokitelleet linkit kahteen pääkategoriaan: navigaatiolinkkeihin ja suositeltaviin linkkeihin. Vaikka kaikkia linkkejä voi pitää luonteeltaan navigaatiolinkkeinä, määritellään varsinaisiksi navigaatiolinkeiksi vain tietyn sivuston sisäiset linkit. Ne linkittävät sivuja tai sivun osia yhden sivuston sisällä. Navigaatiolinkit ilmentävät sivuston rakennetta ja helpottavat lukijaa etenemään tekstissä. Suositeltaviin linkkeihin kuuluvat sisältökokonaisuuden ja lisäinformaation tarjoavat linkit sekä erilaiset mainostamiseen ja konventionaalisuuteen liittyvät linkit. (Haas & Grams 1998: 101, 104–106.)

Sisältökokonaisuuden esittävä linkki johtaa lähdesivulla esitetyn asian yksityiskohtaisempaan tarkennukseen. Tarkoituksena on laajentaa lähdesivun sisältöä esimerkiksi kuvan, kaavion tai artikkelin avulla. Sisältökokonaisuuden esittäviin linkkeihin liittyy usein oletus, että lukija seuraa linkkiä, tutustuu sen tarjoamaan sisältökokonaisuuteen ja palaa sitten takaisin alkuperäiselle sivulle. Lisäinformaation tarjoavan linkin tarkoituksena on suositella lukijalle jotain kirjoittajan mielestä mielenkiintoista kohdetta, joka ei välttämättä liity lähdesivuun millään tavalla. (Haas & Grams 1998: 105–106.)

Blogin kirjoittajilla on erilaisia linkitysmotivaatioita. Lukija voidaan haluta johdattaa linkin avulla toisen ihmisen ylläpitämään verkkosivustoon tai blogiin, koska sitä arvostetaan tai koska sen sisältö on hyödyllistä tai mielenkiintoista. On tärkeää huomioida, että blogin kirjoittaja voi asettaa tekstiinsä linkin myös negatiivisista syistä. Linkki voi johtaa sivustolle tai blogiin, johon kirjoittaja suhtautuu negatiivisesti tai jota hän kritisoi. Blogien linkit ovat yhteydenpitovälineitä, joiden avulla bloggaaja verkostoituu muihin blogeihin ja verkkoympäristöön. (Nivakoski 2008: 76.)

3. INTERTEKSTUAALISUUS

3.1. Tekstintutkimuksen historiaa

Tekstintutkijoita yhdistää kiinnostus tekstiin ja kieleen niiden käyttökonteksteissaan. Tekstintutkimusta ei ole kuitenkaan mahdollista määrittää tiukasti ja selkeästi rajatuksi kokonaisuudeksi, sillä tutkijoilla on erilaisia lähtökohtia tutkimuksilleen. Osa tutkijoista on kiinnostunut tekstin muodosta ja rakenteesta. He yrittävät esimerkiksi selvittää, miten tekstit ovat rakentuneet tai millaista säännönmukaisuutta niissä esiintyy. Osa tutkijoista puolestaan tarkastelee, millaisia tekstit ovat. He haluavat myös selittää, miksi tekstit ovat juuri sellaisia kuin ovat. Oman tekstintutkimuksen suuntauksensa muodostavat ne tutkijat, joille ei riitä pelkkä tekstien selittäminen ja ymmärtäminen. Tämän kriittisen tutkimussuunnan edustajat haluavat selvittää erilaisten tekstien vaikutusta yhteiskuntaan. Kriittinen näkökulma liittyy myös kriittiseen diskurssintutkimukseen. Se on yleensä monitieteistä tutkimusta, jossa lingvistiikka on tekstien kuvaamiseen käytettävä työkalu. (Luukka 2001: 4–6.)

Tekstintutkimuksen suuntaukset määrittelevät kieltä ja tekstiä eri tavoilla. Tekstilähtöisissä tutkimuksissa keskitytään siihen, että kieli on erityisesti muotoja ja rakenteita. Tekstit tuovat kielen kuvaukseen uuden ulottuvuuden, jonka avulla kielen systemaattisuudesta saadaan tietoa. Kriittisissä ja yhteisöllisissä tutkimuksissa kieli rakentaa merkityksiä ja mahdollistaa niiden ilmaisemisen ja tulkinnan. (Luukka 2001: 7.) Hiidenmaan mukaan on syytä erottaa lingvistinen tekstintutkimus muusta tekstintutkimuksesta. Kielitieteellisen tutkimuksen tavoitteena on selvittää, mitä kieli on ja miten sitä käytetään. Muussa tekstintutkimuksessa tekstit nähdään välineinä, joiden avulla on mahdollista selvittää erilaisia ihmiselämän piirteitä, kuten arvoja tai toimintatapoja. (Hiidenmaa 2000a: 164.)

Viime vuosikymmenet ovat olleet tekstintutkimuksen vilkkainta kehityskautta tekstin ja diskurssin noustessa monipuolisen tarkastelun kohteeksi opetuksessa ja tutkimuksessa. Tämä on osaltaan vaikuttanut siihen, että tekstintutkimusta pidetään virheellisesti uutena suuntauksena. Tieteenalan juuret maailmalla ulottuvat kuitenkin kauas lingvistiikan syntyhetkiin. Kehitys alkoi pyhien tekstien analysoinnista kielentutkimuksen keinoin ja johti tieteenalan eriytymiseen mm. filologioiksi,

kielihistoriaksi ja autonomiseksi kielitieteenksi. Kaikki edellä mainitut käyttävät tekstiä aineksina, mutta ainoastaan niiden kenttää täydentävässä tekstintutkimuksessa tekstit ovat keskiössä. (Hiidenmaa 2000a: 161–162.)

Suomessa kielitieteellinen tekstintutkimus alkoi 1970-luvulla (Heikkinen & Hiidenmaa 1999: 90). Tuolloin alan keskeisin ongelma oli tekstin käsitteen määrittely, kun pyrittiin löytämään vastaukset kysymyksiin: mikä on teksti, mikä tekee tekstistä tekstin? Kysymykset osoittautuivat haasteellisiksi, joten tutkimuksessa siirryttiin tarkastelemaan samaa asiaa eri lähtökohdista. (Kalliokoski 2002: 148.) Alan kehitys johtikin tekstityypin ja tekstilajin käsitteiden määrittelyyn sekä tekstien luokitteluun näiden mukaan. Tekstilajien luokittelu huomattiin kuitenkin ongelmalliseksi niiden kulttuurisidonnaisuuden vuoksi. Tutkijat siirtyivätkin 1980-luvulla käyttämään käsitettä genre, ja siitä tuli entistä keskeisempi tutkimuskohde. Tähän vaikutti mm. Bahtinin ja Vološinovin teorioiden uudelleen löytyminen. Kalliokosken mukaan on kuitenkin syytä pohtia, onko genre tarpeellinen suomalaisessa tekstintutkimuksessa. Tekstilaji on mahdollista ymmärtää niin laajasti, että sen painottama sosiaalinen toimintatyyppi korostuu. (Kalliokoski 1999: 27–28.)

Kriittinen lähestymistapa on liittynyt kielentutkimukseen jo 1970-luvun lopusta lähtien. Tuolloin kriittisten lingvistien pyrkimyksenä oli tutkia kielen suhteita valtaan ja ideologiaan. Tutkimuskohteena oli erityisesti se, miten syntaksi koodaa ideologiaa eli keskityttiin lausetason ilmiöihin. Kriittisen lingvistiikan keskeisimpänä tutkimusongelmana on kieliopin ja ideologian välinen suhde. Lisäksi on tutkittu ideologiaa syntaksin ja sanaston valinnassa. Kalliokoski erottaa kriittisen lingvistiikan ja tekstianalyysin toisistaan. Hänen mukaansa kriittisestä tekstianalyysistä alettiin puhua 1990-luvulla. Sen perusajatuksena on tutkia, miten kielen avulla on mahdollista tukea tai uhmata vallan asymmetriaa yhteiskunnassa. (Kalliokoski 1999: 18–24.) Heikkisen mukaan kriittisellä lingvistiikalla tarkoitetaan lähes kaikkea kielellistä analyysia, jossa kriittisyys on lähtökohtana (Heikkinen 1999: 28).

Heikkisen mukaan kriittisessä tutkimuksessa ei ole kyse tiukkarajaisesta kielitieteen osa-alueesta, jolla olisi käytössään yhtenäiset teoriat ja metodit. Tutkimus on monitieteistä, ja siinä korostuvat tutkittavat asiat: niiden perusteella valitaan käytettäväksi eri tieteenalojen teoriat ja metodit. Heikkinen huomauttaa, että

monitieteisyydessä on omat ongelmansa. Esimerkiksi muilta tieteenaloilta on houkuttelevaa valita vain ne ainekset, jotka tukevat tutkijan omaa teoriaa ja tuloksia. (Heikkinen 1999: 30.) Kriittinen tutkimus on tärkeää, sillä kielen merkitys kasvaa koko ajan. Kieli on päätöksenteon ja politiikan väline, ja sen avulla on mahdollista tuoda esiin, tai jättää kokonaan huomiotta, erilaisia yhteiskunnallisia tapahtumia. (Pietikäinen 2000: 1991.)

Nykyisin tekstintutkimus kohdistuu erilaisten instituutioiden ja viestintävälineiden teksteihin (Heikkinen & Hiidenmaa 1999: 87–88). Tekstintutkimuksen tulevaisuutta voi yhä enemmän luonnehtia sanalla tieteidenvälisyys (Kalliokoski 1999: 30). Viime vuosikymmenien aikana tekstien tutkiminen on tullut osaksi lähes jokaista alaa. Tähän on vaikuttanut se, että muutkin kuin lingvistit ovat huomanneet kielen luovan käsityksiä todellisuudesta. Tekstintutkimuksen suosio eri aloilla näkyy siinä, että tutkijoilla on hyvin erilaisia taustoja. Tämä taas on johtanut siihen, että tutkimus näyttää moninaiselta ja terminologia on sekavaa. (Hiidenmaa 2000a: 163.) Monitieteinen yhteistyö on tärkeää, mutta ongelmallista, jos eri alojen välillä ei ole yhteistyötä uusien metodien tai teoriakehysten kehittämisessä (Heikkinen & Hiidenmaa 1999: 85).

Fairclough toteaa eri alojen asiantuntijoiden huomanneen, että kielessä tapahtuvat muutokset liittyvät laajempiin sosiaalisiin ja kulttuurisiin muutoksiin. Siksi yhä useammalla alalla on alettu arvostaa kielen analysointia tarkasteltaessa sosiaalisia muutoksia, ja lingvistiikalle on annettu keskeisempi rooli. (Fairclough 1992: 1–2.) Tämän pohjalta Fairclough on pyrkinyt kehittämään monikäyttöistä diskurssianalyysia, joka on kolmitasoinen: jokainen diskursiivinen tapahtuma on yhtä aikaa osa tekstiä sekä esimerkki diskurssikäytännöstä ja sosiokulttuurisesta käytännöstä. Tekstin tarkasteluun käytetään perinteistä lingvististä analyysia, ja se kohdistuu lähinnä tekstin merkitykseen ja muotoon. Viestintätilanteen diskurssikäytäntö, kuten vuorovaikutus, määrittää tekstin tuottamiseen ja tulkintaan liittyviä prosesseja. Diskurssikäytäntö on välittäjänä tekstin ja sosiokulttuurisen käytännön välillä muodostaen niiden välisen kytköksen. Sosiokulttuurinen käytäntö viittaa viestintätapahtuman sosiaaliseen ja kulttuuriseen yhteyteen. Sitä on mahdollista analysoida erilaisilla abstraktiotasoilla. Käytännön analyysissa on hyödyllistä rajoittaa vain kolmeen näkökulmaan: taloudelliseen, poliittiseen ja kulttuuriseen. (Fairclough 1992: 1–4; 1997: 78–85.)

Intertekstuaalisuudella on nykyisin keskeinen sija tekstin- ja diskurssintutkimuksessa. Vaikka intertekstuaalisuus ei olisikaan suoranaisesti tutkimuskohteena, niin ainakin diskurssia tarkasteltaessa se on yleensä mukana, jos lähtökohdaksi on otettu tekstien suhde toisiinsa. (Pälli 2004: 137.) Fennistiikassa intertekstuaalinen tutkimus on ollut suhteellisen vähäistä, aiheesta tehtyjä konkreettisia analyysejä on vain muutamia. Intertekstuaalisuus on kyllä ollut useissa tutkimuksissa näkökulmana tai sitten niissä on käytetty intertekstuaalisuusanalyysien menetelmiä. (Ontero 2003: 16.)

Yksinkertaisimmillaan intertekstuaalisuus on tekstien tarkastelua suhteessa toisiin teksteihin. Tekstien merkitys määrittyy edeltävien ja tulevien tekstien välillä käydyssä vuoropuhelussa. Solinin mukaan intertekstuaalisen analyysin voi yksinkertaisimmillaan ymmärtää konkreettisenä lähdetekstien tutkimuksena. Tällöin tarkastelun kohteena ovat ainekset, joista teksti rakentuu. On mahdollista analysoida esimerkiksi lähdeviitteitä akateemisessa tekstissä tai uutistekstien haastattelulausuntoja. Intertekstuaalisuus on kuitenkin laajempaa, sillä tekstin suhde itsensä ulkopuolelle on abstraktimpaa. Tietty teksti on mahdollista ymmärtää, koska jaamme ja tunnistamme tietyn ilmaisun konventiot. Lukija osaa odottaa tiettyjä eroja eri tekstilajien välillä, ja tekstin tuottaja pyrkii toimimaan esitystavan edellyttämällä tavalla. (Solin 2006: 73–74.)

Intertekstuaalisuudessa on keskeistä ajatus vuoropuhelusta. Teksti käy samaan aikaan dialogia tradition ja oman aikansa kirjallisuuden kanssa. Laajimmassa merkityksessään intertekstuaalisuutta voi pitää kaiken kommunikaation edellytyksenä. Se kuulu kaikkeen kulttuuriin, ei pelkästään kirjallisuuteen. (Makkonen 1991: 19, 24.) Makkosen mukaan tutkimuksessa ei ole kiinnostuksen kohteena tekstin kirjoittajan intentio. Tutkijat eivät pyri selvittämään, onko kirjoittajan tekemä laina tiedostettu vai tiedostamaton. Lähtökohtana on lukijan havainto tekstiin sisältyvästä toisesta tekstistä tai toisista teksteistä. (Makkonen 1991: 16.)

3.2. Intertekstuaalisuuden historiaa

Kielellisten suhteiden yhtenä uranuurtajana pidetään venäläistä filosofia Valentin Vološinovia. Klassikkoteoksessaan Kielen Dialogisuus (1990 [1929]) Vološinov hylkää aiemmin vallalla olleen individualistiseen subjektivismiin perustuvan ilmaisuteorian.

Siinä puhe oli määritelty täysin yksilölliseksi aktiksi, joka ilmaisee esimerkiksi yksilön tietoisuutta, aikomuksia ja intentioita. Vološinovin mukaan puhe onkin kaksipuolinen akti, johon myös kuulija osallistuu. Puhunnan ja ilmaisun keskus ei olekaan yksilössä itsessään, vaan hänen ulkopuolella olevassa sosiaalisessa ympäristössä. Kieli reaalistuu kielellisenä vuorovaikutuksena, joka taas sosiaalisena tapahtumana on kielen perusta, ja luo puhunnalle sen lopullisen muodon. (Vološinov 1990 [1929]: 104, 107, 115–116.)

Vološinov laajentaa dialogin käsitteen koskemaan kaikkea kielellistä kanssakäymistä. Hän pitää esimerkiksi kirjaa eli painettua kielellistä esitystä dialogina, koska siitä keskustellaan välittömässä elävässä dialogissa ja sitä tutkitaan ja siitä kirjoitetaan. Kirja tulee siis aina mukaan laajaan keskusteluun, jossa se vastaa johonkin sekä kumoaa tai vahvistaa jotakin. (Vološinov 1990 [1929]: 116–117.)

Vološinov esittelee teorian vieraasta puheesta, joka hänen mukaansa on puhetta puheessa, lausumaa lausumassa, sekä samalla myös puhetta koskevaa puhetta tai lausumaa koskeva lausuma. Kyse on syntaktisista malleista, kuten suorasta tai epäsuorasta esityksestä, joita käytetään vieraan lausuman välittämiseen ja niiden sisällyttämiseen omaan esitykseen. Hänen mukaansa kaikki puhumamme on puheen sisältöä eli sanojen teema. Vieras puhe ei ole pelkästään teema, vaan se on myös puheen ja sen syntaktisen konstruktion osa, ja vain olemalla molempia, on mahdollista saavuttaa lausuman täydellinen sisältö. Puhujan ottaessa vieraan puheen osaksi omaansa, hän ymmärtää sen toisen tekemäksi ja pyrkii osittaiseen assimilointiin syntaktisin ja tyyllisin keinoin. Jäänteinä säilyy kuitenkin vieraan puheen alkuperäinen itsenäisyys. Näin lausumien välillä säilyy aktiivinen suhde, jolloin myös dialogisuus korostuu. (Vološinov 1990[1929]: 136–139.)

Vološinovin teos Kielen dialogisuus on saavuttanut nykyään klassikon aseman. Sen oikeasta kirjoittajasta on käyty keskustelua, ja joidenkin tutkijoiden mukaan teoksen olisikin kirjoittanut Mihail Bahtin. Teoksen suomentaja Tapani Laine toteaa, että sen ympärille syntyi suoranainen Bahtin-mytologia, johon ei ole saatu edes Bahtinilta itseltään vahvistusta. (Vološinov 1990[1929]: 9.) Lähtenmäki toteaa Vološinovin ja Bahtinin olleen läheisiä työtovereita, jotka ovat vaikuttaneet toistensa ajatuksiin. Teoksen oikea kirjoittaja jää epäselväksi, jos tutkijat eivät löydä uusia todisteita kirjoittajasta. (Lähtenmäki 2002: 185.)

Lähteenmäen mukaan Vološinovin ja Bahtinin teoriassa on keskeistä lähestyä kielen dialogisuutta toiminnan ja vuorovaikutuksen näkökulmasta. Tällöin kieli on mahdollista nähdä nimenomaan sosiaalisena ilmiönä. (Lähteenmäki 2002:198.) Bahtin on määritellyt dialogisuutta teoksessaan Dostojevskin poetiikan ongelmia. Kieli elää ainoastaan sen käyttäjien dialogisessa kanssakäymisessä, joka on kielen elämän aito sfääri. Dialogiset suhteet menevät läpi koko kielen elämän kaikilla kielenkäytön alueilla, joita ovat esimerkiksi arkielämä, tiede ja taide. Dialogiset suhteet pitää pukea sanoiksi, jolloin niistä tulee lausumia. Lausumat ovat siten erilaisten subjektien kantoja ilmaisevia sanoja, joiden välille voi syntyä dialogisia suhteita. Lausuman lisäksi dialogisesti voi lähestyä myös yksittäistä sanaa, jos se käsitetään merkiksi vieraasta merkityspositiosta tai vieraan lausuman edustajaksi. (Bahtin 1991 [1963]: 265–267.)

Kristeva korvasi Bahtinin käyttämän sanan dialogisuus käsitteellä intertekstuaalisuus, joka vakiintui terminä nopeasti kirjallisuustieteeseen (Sivenius 1993: 8). Kristevan mukaan tekstuaalisessa tilassa on kolme ulottuvuutta, jotka ovat samalla vuoropuhelun elementit: kirjoittava subjekti, vastaanottaja ja ulkopuoliset tekstit. Intertekstuaalisuus määrittyy horisontaalisesti ja vertikaalisesti. Horisontaalisuus kuvaa tekstin samanaikaista suhdetta kirjoittavaan subjektiin ja vastaanottajaan. Vertikaalisuudessa on kyse tekstin suuntautumisesta kohti edeltäviä tai samanaikaisia tekstejä. (Kristeva 1993: 23.) Stewen huomauttaa, että Kristeva näkee tekstin kerrostuneena. Jokainen teksti täytyy lukea toisten tekstien lävitse. Intertekstuaalisessa tilassa kaikki tekstit imevät itseensä toisia tekstejä ja muuntavat niitä. Teksti ei ole taso, vaan tila, jossa lopullinen merkitys hahmottuu. (Stewen 1991: 128–130.)

3.3. Fairclough'n intertekstuaalisuusanalyysi

Fairclough'n diskurssianalyysin yhtenä osana on intertekstuaalisuusanalyysi, joka keskittyy tekstin ja diskurssikäytännön rajalle. Tekstiä tarkasteltaessa korostetaan diskurssikäytäntöä, sillä tutkittavasta tekstistä etsitään jälkiä erilaisista diskurssikäytännöistä. Tarkoituksena on selvittää, millaisia genrejä ja diskursseja tekstin taustalla on. Lisäksi analyysi haluaa selvittää, mitä genreistä ja diskursseista on jäljellä tutkittavassa tekstissä. Fairclough'n mukaan lingvistinen analyysi on luonteeltaan kuvailevaa. Intertekstuaalinen analyysi on puolestaan tulkitsevaa: siinä tekstin kielelliset

piirteet ovat aineistona, ja analyysi on sen pohjalta tehty tulkinta. Intertekstuaalisuusanalyysi on lingvististä analyysia abstraktimpaa, ja tutkija joutuu tukeutumaan omaan sosiaaliseen ja kulttuuriseen ymmärtämykseensä. (Fairclough 1997: 84–85.)

Fairclough'n mukaan intertekstuaalisuuteen sisältyy korostus siitä, että tekstit koostuvat erilaisista, usein ristiriitaisista, aineksista. Näiden aineksien yhdistyminen tekstin pintatasolla on todisteena intertekstuaalisuudesta. Fairclough on jakanut intertekstuaalisuuden avoimeen ja perustavaan. **Avoimessa intertekstuaalisuudessa** toiset tekstit on merkitty eksplisiittisesti luettavaan tekstiin näkyville. Avointa intertekstuaalisuutta on mahdollista tarkastella tutkimalla esimerkiksi suoraa ja epäsuoraa kerrontaa, presuppositiota, kieltoa, metadiskurssia ja ironiaa. **Perustava intertekstuaalisuus** eli interdiskursiivisuus taas liittyy tekstin tuottamiseen vaikuttaviin diskursiivisiin käytänteisiin. Tällöin tarkastellaan esimerkiksi diskurssien, tyylien ja genrejen vaikutusta toisiinsa intertekstuaalisesti. (Fairclough 1992: 104, 117–118, 124–125.)

Metadiskursiivisuutta Fairclough nimittää omaleimaiseksi avoimen intertekstuaalisuuden muodoksi. Tekstin tuottaja erottelee omasta tekstistään erilaisia tasoja. Samalla hän etäännyttää itsensä tietyltä tasolta ja käsittelee sitä samalla tavalla, kuin se olisi jokin ulkopuolinen teksti. Metadiskursiivisuudessa puhuja sijoittaa itsensä oman kielenkäyttönsä ylä- tai ulkopuolelle, jolloin hän pystyy hallitsemaan ja manipuloimaan sitä. (Fairclough 1992: 122.) Heikkisen mukaan metadiskursiivisuus on osa perustavaa intertekstuaalisuutta, koska tietyissä tekstilajeissa toistuvat tietyt metatekstuaaliset käytänteet. Kirjoituksessa metatekstuaalisuutta merkitään esimerkiksi ilmauksilla *edellä oleva*, *seuraava* tai *yllä mainittu*. (Heikkinen 2000: 76–77.)

3.4. Muita näkökulmia intertekstuaalisuuteen

3.4.1. Heikkisen näkemys kielellisistä suhteista

Heikkinen on tutkinut esityslistan intertekstuaalisuutta. Hänen tutkimuksensa pohjana on Fairclough'n jaottelu avoimeen ja perustavaan intertekstuaalisuuteen. Heikkinen on laajentanut avoimen intertekstuaalisuuden käsitettä jaottelemalla sen varsinaiseen ja näennäiseen. Varsinaisessa avoimessa intertekstuaalisuudessa vieras puhe eksplikoidaan luettavaan tekstiin. Näennäisesti avoimessa intertekstuaalisuudessa vieras puhe vain nimetään. Tällöin tulkitsejan ei ole mahdollista erottaa vierasta puhetta tekstinsisäisen informaation tai tekstinulkoisen maailmantiedon perusteella. (Heikkinen 2000: 63, 74, 79.)

Heikkinen on kritisoinut intertekstuaalisuuden käsitettä: liian yleisenä siitä ei ole hyötyä käytännön tekstianalyysissa. Pahimmillaan käsite voi olla kuin taikasana, jonka avulla selitetään milloin mitään tekstikysymystä. Hän onkin määritellyt yleiskuvan, jonka avulla intertekstuaalisuuden käsitettä on mahdollista tarkentaa ja rajata. Yleiskuvan mukaan intertekstuaalisuuden kenttä on jaettu puhuttuun ja kirjoitettuun, jotka molemmat on vielä jaettu menneeseen ja tulevaan. Näin intertekstuaalisuudelle saadaan neljä erilaista kategoriaa: aiemmin kirjoitetut, tulevat kirjoitetut, aiemmin puhutut ja tulevat puhutut. Malli on kuitenkin vajaa, sillä siinä ei käsitellä metatekstiä eli sitä, miten teksti viittaa itseensä. Kuvauksen avulla ei ole myöskään mahdollista ottaa huomioon sitä seikkaa, että todennäköisesti jokainen aiempi teksti sisältää samanlaisen intertekstuaalisen kentän. (Heikkinen 2000: 70–71.)

Intertekstuaalisuus on Heikkisen (2000: 71) mukaan ennen kaikkea kielellisiä suhteita. Tekstit ovat osista muodostuvia kokonaisuuksia, joilla on merkityssuhteita toisiin teksteihin. Tekstit rakentuvat toisten tekstien varaan eli intertekstuaalisesti, mutta samalla myös autotekstuaalisesti itsensä varaan. Tekstit eivät koskaan synny tyhjästä, eikä tekstien maailmassa mikään teksti ole yksin. Tämä johtaa siihen, että jonkin tekstin täydellinen ymmärtäminen on mahdollista vain lukemalla toiset tekstit. (Heikkinen 2007: 79–80.)

3.4.2. Nymanin tulkitsijalähtöinen lähestymistapa

Nyman on esitellyt pro gradu -työssään uudenlaista intertekstuaalisuuskäsitystä. Hän kritisoi ajatusta, jonka mukaan intertekstuaalisuutta on, koska kaikki tekstit syntyvät toisista teksteistä. Nymanin mielestä tällainen määritelmä on kiinnostamaton, koska se jättää ulkopuolelle tekstin tulkitsijan. Intertekstuaalisuudessa tulisi korostaa enemmän kielenkäyttäjän toimintaa, sillä hänen tekemät tulkinnat ovat välttämättömiä intertekstuaalisen merkityksen syntymiselle. (Nyman 2001b: 19–20.)

Nymanin mukaan subtekstejä on kahdenlaisia. Ensinnäkin tekstin tuottaja voi asettaa tarkoituksella subtekstin viittaukseksi toiseen tekstiin. Tällöin tekstin tekijän intentiona on johdatella lukijaa ja hänen tulkintaansa tekstistä. Toisaalta subteksteiksi luokitellaan myös sellaiset tekstifragmentit, jotka eivät ole tekijän tarkoituksella laittamia, mutta joiden kohdalla tekstin tulkitsijalla herää ajatus toisesta tekstistä. Nyman haluaakin poiketa joidenkin tutkijoiden tulkinnasta, jonka mukaan subteksteiksi luokiteltaisiin vain sellaiset tekstifragmentit, jotka tekstin tekijä on tarkoittanut viittauksiksi toisiin teksteihin. Tekstienvälinen yhteys ei synny automaattisesti, eikä se ole tekstin tuottajan hallittavissa. Tekstin tulkitsija luo yhteyden eri tekstien välille riippumatta siitä, mikä on ollut tekstin tekijän alkuperäinen tarkoitus. Tekstin vastaanottaja voi tulkitessaan luoda tekstienvälisiä yhteyksiä oman kokemuksensa pohjalta myös muodostumassa olevan tulkinnan tarpeisiin. Tulkitsija luo tekstille aina omia merkityksiään, joten samat subtekstit eivät automaattisesti johda eri tulkitsijoilla samanlaiseen tulkintaan. (Nyman 2001a: 12–14.)

Omassa työssään Nyman on erottanut neljä subtekstityyppiä: nimeäminen, suora sitaatti, muunneltu sitaatti ja tyylillinen sitaatti (Nyman 2001b: 20). Nimeäminen on yksinkertaisin tapa siteerata. Tällöin matriisitekstissä esiintyy lähtötekstin tekijännimi, teoksennimi, henkilönnimi tai jokin muu erisnimi. Suora sitaatti merkitään yleensä kirjallisessa tekstissä typografisin keinoin, ja se eroaa usein matriisitekstistä myös tyylillisesti. Muunnellun sitaatin havaitseminen sen sijaan voi olla vaikeampaa, sillä sitä ei merkitä tekstipintaan. Yleensä muunneltua sitaattia muokataan myös tyylillisesti matriisitekstiin sopivaksi. Tyylillisessä sitaatissa lainataan lähtötekstistä ei-leksikaalisia aineksia, kuten rytmiä, rakenteita tai äänneitä, mikä on yleistä etenkin runoudessa. (Nyman 2001a: 34–44.)

Nymanin mukaan intertekstuaalisen suhteen syntyminen vaatii kolmivaiheisen prosessin, jossa tekstin tulkitsijan rooli on merkittävä. Ensiksi lukijan on havaittava, että tekstissä on jotain, mikä on peräisin toisesta tekstistä eli on tunnistettava subteksti matriisitekstissä. Sen jälkeen tuo toinen teksti on tunnistettava eli on löydettävä oikea lähtöteksti. Kolmannessa vaiheessa tulkitsija luo sekä matriisitekstistä että lähtötekstistä uusia tulkintoja ja rakentaa uusia merkityksiä. Intertekstuaalinen suhde syntyy tulkitsijan aktiivisen toiminnan tuloksena. Aluksi lähtökohtana on matriisiteksti, josta löytyy subteksti. Subteksti kytkee matriisitekstin lähtötekstiin, jolloin kumpikin asettuvat uuteen näkökulmaan ja kontekstiin. Intertekstuaalinen suhde syntyy tekstien uudelleen lukemisen kautta, mikä tarkoittaa sitä, että tulkitsija löytää uusia merkityksiä molemmille teksteille. Kyse on muutoksesta: intertekstuaalinen suhde on syntynyt, kun teksteille on löytynyt toistensa ansiosta uusia tulkintoja. (Nyman 2001a: 29–30, 58–63.)

3.4.3. Intermediaalisuus ja inter(net)tekstuaalisuus

Intertekstuaalisuuden rinnalla käytetään nykyisin käsitettä intermediaalisuus. Lehtosen mukaan tämä täydennys on tarpeen, sillä kulttuuriset valmiutemme eivät enää ole peräisin pelkästään yhden mediumin piiristä. Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi lukiessamme jotain romaania, tuomme lukutilanteeseen mukaan myös niitä valmiuksia, joita omaksumme muiden medioiden, kuten radion, television tai sanomalehden, käyttäjinä. (Lehtonen 2000: 182.) Kulttuurimme on medioitumassa: havainto- ja kokemusmaailmaamme on entistä mediavälitteisempää. Tämän takia emme tekstin vastaanottajina kiinnitä enää niinkään huomiota siihen, mikä on sen mediamuoto. (Lehtonen 2001: 93–94.) Lehtonen toteaa myös, että teksti voi olla mikä tahansa merkityksellistämisen muoto. Kirjoitus, valokuva, elokuva, sanomalehti, mainos ja yleisesti kaikki inhimilliset merkityksellistämiskäytännöt luokitellaan teksteiksi, joissa usein yhdistyvät puhutut ja kirjoitetut sanat, kuvat tai äänet. (Lehtonen 2000: 73.)

Järvisen mukaan lukijan ja tekstin kohtaamisessa on kyse myös niiden välisestä kohtaamisesta. Tietotekniikan yhteydessä käytetään termiä käyttöliittymä. Järvisen mukaan myös perinteinen kirja on käyttöliittymä, vaikkakin siitä on tullut läpinäkyvä. Tietokoneelta luettaessa tulee käyttöliittymä kuitenkin usein selkeämmin tekstin ja lukijan väliin, ja moni kokeekin sen hankalaksi. Järvinen ei kuitenkaan näe, että

pelkästään nykyiset näyttölaitteet käyttöliittyminä olisivat tekstin lukemisen ongelma. Kyse on monitahoisemmasta asiasta, johon käyttöliittymän lisäksi vaikuttaa esimerkiksi hypertekstin rakenne. (Järvinen 1999: 33.)

Hypertekstin Järvinen näkee informaation organisointitapana. Siinä kirjoitettua, puhuttua tai visuaalisesti esitettyä informaatiota liitetään toisiinsa, jolloin muodostuu ääretön ja abstrakti tekstien avaruus. Hypertekstillä ei ole perinteiseen kirjaan verrattuna vakaita rakenteita eli alkua, keskikohtaa ja loppua. (Järvinen 2001: 10, 30.) Digitaalisen tekstin kohdalla lukija ei pysty arvioimaan esimerkiksi tekstin mittaa tai rakennetta etukäteen (Järvinen 1999: 38).

Järvinen on tutkinut hypertekstejä intertekstuaalisuuden näkökulmasta. Hän esittelee käsitteen inter(net)tekstuaalisuus, joka ottaa huomioon hypertekstin erityispiirteet sekä tavat, joilla intermediaalisuus ilmenee tietoverkossa. Hypertekstien lukeminen on jatkuvaa liikettä dokumentista toiseen linkkien välityksellä. (Järvinen 2001: 64–65.) Hypertekstiä luettaessa ei pelkkä tulkinta riitä: lukijalta edellytetään aktiivista toimintaa, kun hän valitsee vaihtoehtoisista poluista haluamansa (Koskimaa 1999: 124). Hypertekstin yhteydessä termi lukeminen on syytä korvata termillä navigoiminen, sillä se kuvaa merkityksenannon prosessia paremmin. Järvinen kuitenkin huomauttaa, että lukemisella ja navigoinnilla on enemmän yhtäläisyyksiä kuin eroavaisuuksia. Navigoimista voikin kutsua kriittiseksi verkkolukutaidoksi, sillä se on lukijalähtöistä aktiivista työstämistä, jossa verkon mahdollisuudet ja rajoitukset tulee koko ajan tiedostaa. (Järvinen 2001: 52, 62.)

Järvisen mukaan tietoverkoissa tekstienvälisyys konkretisoituu usealla eri tavalla. Linkitettäessä hypertekstidokumentteja toisiinsa näyttää intertekstuaalisuus olevan ilmeistä ja rajatonta. Se on kuitenkin ymmärrettävä laajemmasta kulttuuriteoreettisesti näkökulmasta, sillä pelkkä perinteinen metodologinen tutkimus ei ota kaikkia erityispiirteitä huomioon. (Järvinen 2001: 65–67.) Linkitys ilmentää intertekstuaalisuutta, mutta samalla hämärtää sitä. Linkit houkuttelevat lukijaa tutkimaan tekstien verkostomaista rakennetta erilaisten haaraumien kautta. (Järvinen & Mäyrä 1999: 21.) Tämä johtaa siihen, että tekstien identiteetti koherentteina kokonaisuuksina kärsii. Tietoverkossa tekstit eivät ole pysyviä. Digitaalinen muokattavuus tekee niistä muuttuvia, ja hypertekstin luonteen mukaisesti tekstit ovat

rajattomia ja epäyhtenäisiä. Tekstien identiteetti on siten häilyvä ja moninainen. Järvisen mukaan hypertekstien intertekstuaalisuutta kuvaa paremmin käsite inter(net)tekstuaalisuus, jonka mukaan tietoverkon avaruudellisessa tilassa intertekstuaaliset viittaussuhteet luovat mosaiikinomaisen kokonaisuuden. Eri tekstifragmenttien välinen etäisyys katoaa, sillä kaikki dokumentit ovat samalla tavalla saatavilla. (Järvinen 2001: 64, 70.)

Hypertekstin ja intertekstuaalisuuden suhde on monimuotoinen. Linkit luovat intratekstuaalisia eli tietoverkon sisällä olevien dokumenttien välisiä rakenteellisia suhteita. Merkityssisällöiset suhteet ovat linkittömiä viittauksia tietoverkon sisällä oleviin ilmiöihin tai teksteihin, ja tällöin on kyse intertekstuaalisuudesta. Hypertekstidokumenttien allusiot aktivoituvat navigoijakohtaisesti. Ne ovat ekstratekstuaalisia viitteitä, jotka ulottuvat tietoverkon ulkopuolella olevaan merkitysten maailmaan. Hypertekstidokumentti sisältää siis sekä konkreettisia ja ilmeisiä hyperlinkkejä että lukijan kompetenssin mukaisesti aktivoituvia allusioita. (Järvinen 2001: 67–69.)

4. AINEISTON ANALYSOINTI

Esittelen aineistoni analysointia kahdesta näkökulmasta. Ensin luokittelen aineistossani esiintyvät linkit, minkä jälkeen tarkastelen intertekstuaalisuutta matriisiteksteissä esiintyvien subtekstien kautta. Luvussa 4.1. esitelty linkkien luokittelu on pääsääntöisesti tutkimukseni mekaanista osuutta. Varsinainen intertekstuaalinen analyysi on esitelty luvussa 4.2.

4.1. Linkkien luokittelu

Blogitekstin kirjoittaja on liittänyt linkin avulla toisen tekstin osaksi kirjoitustaan. Järvinen painottaa, että linkki ei pelkästään yhdistä kahta tekstiä toisiinsa, vaan samalla myös pirstoo niitä. Jos yhdistetyillä teksteillä on suuri informaatioarvo itsenäisinä teksteinä, vaatii niihin tutustuminen lukijalta aikaa. Lukijan näkökulmasta ennakointi nousee tällöin tärkeäksi. Lukijalle pitäisikin antaa riittävästi vihjeitä toisesta tekstistä linkin takana, että hän voi tehdä päätöksen, haluaako tutustua toiseen tekstiin vai ei. Linkistä tulisi esimerkiksi käydä ilmi, onko siitä avautuva materiaali osa sitä tekstiä, jota ollaan lukemassa vai onko linkitys tehty esimerkiksi jonkin toisen tahon tekemään materiaaliin. Linkit eivät saisi olla pelkkiä sanoja, vaan niiden tulisi olla selkeitä osviittoja siitä, mihin ollaan menossa. Linkki palvelee lukijaa ja ohjaa lukemista vain, jos se on riittävän informatiivinen. (Järvinen 1999: 48.)

Tarkastelen linkkejä Järvisen esittämästä lähtökohdasta. Haluan selvittää, millaista informaatiota linkit antavat pohjatekstistä. Laajennan tarkasteluni koskemaan linkin lisäksi koko blogitekstiä, eli tarkastelen, selviääkö linkin ja muun matriisitekstin perusteella, mihin pohjatekstiin linkki johtaa.

Määrittelen linkkejä itse kehittäessäni luokittelun mukaisesti. Luokitteluni perustana olen käyttänyt luvussa 2.3. mainittuja sisältökokonaisuuden esittelevää ja lisäinformaatiota tarjoavaa linkkiä. Mielestäni linkkien jakaminen vain kahteen erilaiseen luokkaan oli puutteellinen, joten lisäsin jaotteluun yhden luokan täsmentämään linkkien välillä olevia eroja. Halusin myös löytää mahdollisimman kuvaavat termit luokitteluuni. Koska sopivia termejä ei löytynyt aiemmista

tutkimuksista, lainasin käyttämäni termit korkeakoulututkinnon suunnitteluun ja kehittämiseen käytettävästä ydinainesanalyysistä (ks. Karjalainen ym. 2003: 74–76). Mielestäni termit sopivat kuvaamaan myös erilaisia blogiteksteissä esiintyviä linkkejä. Olen jakanut aiemmin esittelemäni sisältökokonaisuuden esittävät linkit kahteen luokkaan: **ydinaineslinkkeihin** ja **täydennyslinkkeihin**. Lisäinformaatiota tarjoavat linkit olen määritellyt **erityistietämyslinkkeiksi**. Termien määritelmät olen kehittänyt itse, ja ne on esitelty taulukossa 1.

TAULUKKO 1. Linkkien luokitteluperusteet.

Ydinaineslinkki	Täydennyslinkki	Erityistietämyslinkki
Pohjatekstiä ei ole nimetty matriisitekstissä.	Pohjateksti on nimetty matriisitekstissä.	Pohjateksti on nimetty matriisitekstissä.
Matriisitekstissä voi olla subteksti.	Matriisitekstissä on subteksti.	Matriisitekstissä ei ole subtekstiä.
Pohjatekstin aihealue voi olla eri kuin matriisitekstin.	Pohjatekstin aihealue liittyy matriisitekstiin.	Pohjatekstin aihealue voi olla eri kuin matriisitekstin.

Tekemäni luokittelu liittää intertekstuaalisuuden ja linkit yhteen pohjatekstien nimeämisen ja subtekstien kautta. Luokittelun avulla pystyn tarkastelemaan aineistoani lukijan lähtökohdasta, eli saako lukija riittävästi informaatiota pohjatekstistä, ja millaista se informaatio on.

4.1.1. Ydinaineslinkit

Määrittelen ydinaineslinkeiksi linkit, joiden pohjatekstiä ei ole nimetty matriisitekstissä. Lukija ei pelkän matriisitekstin perusteella saa riittävästi tietoa siitä, mikä on pohjateksti. Pohjatekstistä on voitu tuoda jotain elementtejä blogitekstiin, eli matriisitekstissä voi olla subteksti, mutta se ei kuitenkaan ole välttämätön. Pohjatekstin aihealue voi olla eri kuin matriisitekstin aihealue. Jos aihealue kuitenkin on molemmissa sama, pohjateksti syventää ja täydentää matriisitekstiä.

Suurin osa aineistoni linkeistä on ydinaineslinkkejä. Enemmistö ydinaineslinkeistä on sellaisia, joiden yhteydessä matriisitekstistä ei ole löydettävissä subtekstiä. Esittelen seuraavassa esimerkkien kautta subtekstittömiä ydinaineslinkkejä. Samalla esittelen tekemääni rajanvetoa siihen, mitkä olen tulkinnut pohjateksteistä peräisin oleviksi subteksteiksi tai millä perusteella olen tulkinnut subtekstin olevan peräisin jostain muualta kuin pohjatekstistä linkin takaa. Käsittelen luvussa 4.2. subtekstillisiä ydinaineslinkkejä tarkemmin, kun tarkastelen subtekstien intertekstuaalisuutta.

- (5) *Helsingin Sanomissa alkoi kuluva viikon alussa läskikapina. Kapina kestää loppiaisesta helatorstaihin. Liikalihavuus, ylipaino ja läski näkyvät eri puolilla aamun lehteä, samoin Nytissä ja verkossa. (A:3:1)*

Lehdessä on pyörinyt loppusyksystä näihin päiviin ilmastonmuutossarja.

Ilmastosarja on herätysjournalismia. Läskikapina on sitä niin ikään, mutta myös kampanjajournalismia. Lehti kampanjoi liikakiloja ja niihin liittyviä ongelmia vastaan, kansan- ja kansalaisten terveyden puolesta.

Esimerkin (5) ydinaineslinkki johtaa Helsingin Sanomien verkkosivujen uutiseen *Suomalaiset keskimäärin ylipainoisia kaikilla alueilla*. Matriisitekstissä ei ole varsinaista pohjatekstistä peräisin olevaa subtekstiä, vaikka kirjoittaja on kertonut, millaisia juttuja Helsingin Sanomissa läskikapina-aiheesta julkaistaan. Kirjoittaja tarkentaa asiaa kertomalla ilmastonmuutosjuttusarjasta ja vertaamalla läskikapinaa siihen.

Avaamalla linkin lukija saa lisätietoa matriisitekstin aihealueesta. Kirjoittaja viittaa pohjatekstiin blogitekstin alussa *Helsingin Sanomissa alkoi*, mikä voi aktivoida lukijalla ajatuksen, että linkki johtaa Helsingin Sanomien verkkosivuille. Pohjateksti täytyy kuitenkin nimetä selkeämmin, että tulkitsisin sen nimeämiseksi. Esimerkiksi tämän linkin yhteydessä pitäisi olla suorana lainauksena tai referointina vaikka pohjatekstin otsikko. Koska pohjatekstiä ei ole nimetty, eikä matriisitekstissä ole subtekstiä, on kyseessä ydinaineslinkki.

Läskikapinalla kirjoittaja tarkoittaa Helsingin Sanomissa julkaistavaa juttusarjaa, jossa käsitellään ylipainoon liittyviä asioita. Substantiivi *kapina* viittaa vastustukseen tai vastarintaan, eli lehdessä nousee taistelemaan läskiä vastaan. Kirjoittaja käyttää myös verbiä *kampanjoida*, jonka voi tässä tulkita 'tehokkaaksi toiminnaksi ja tempaukseksi'.

Blogitekstissä kirjoittaja on halunnut esitellä lukijalle Helsingin Sanomien sisältöä, joten tätä voi pitää myös mainostamisena.

Lukijalla voi aktivoitua linkkitekstistä intertekstuaalisuutta, joka johtaa pohjatekstin ulkopuolelle. Suomalaisen fraasisanakirjan mukaan läskikapinasta puhuttaessa tarkoitetaan aseistettua suomalaisten kommunistien retkikuntaa, joka tuli Venäjältä 2.2.1922 Sallan kohdalla rajan yli ja valtasi savottatyömaan. Kapinaliikkeen nimi johtui siitä, että sen johtaja piti miehilleen puheen korkean läskilaatikon päältä. (Suomalainen Fraasisanakirja 1981 s.v. *läskikapina*.) En kuitenkaan tarkastele pohjatekstien ulkopuolelta mahdollisesti aktivoituvaa intertekstuaalisuutta tämän syvällisemmin.

Matriisitekstistä peräisin olevat subtekstit vaikuttavat pohjatekstin nimeämisen kanssa linkkien luokitteluun. Luotettavan analyysin kannalta on tärkeää määritellä tarkasti, milloin subteksti on peräisin pohjatekstistä ja milloin ei. Joidenkin matriisitekstien kohdalla on haastavaa määrittää, onko subteksti peräisin pohjatekstistä vai muualta. Selvännän määrittelyyn liittyviä ongelmia esimerkeissä (6) ja (7).

- (6) *Posti toi kirjeen. Se sisälsi tutkimuslomakkeita. Pääsin gelotofobia-tutkimuskohteeksi. Olen siis olemassa. (A:11:1)*
*Piti kyllä tarkistaa sanakirjasta, mitä gelotofobia tarkoittaa. Se ei tarkoita geelipäisten konsulttien pelkoa, vaan **naurunalaiseksi joutumisen kammoa. Gelotofobia johdetaan kreikan geloksesta, joka tarkoittaa naurua.***

Esimerkissä (6) pohjatekstinä on Zürichin yliopiston internetsivut, jotka kertovat gelotofobiasta, ja sen tutkimisesta. Linkki määrittyy ydinaineslinkiksi, koska pohjatekstiä ei ole nimetty. Pohjatekstistä löytyvät kirjoittajan mainitsemat *naurunalaiseksi joutumisen kammo* ja *gelotofobia johdetaan kreikan geloksesta, joka tarkoittaa naurua*. Nämä voisi tulkita pohjatekstistä peräisin oleviksi subteksteiksi. Kirjoittaja kuitenkin mainitsee, että tarkasti asian sanakirjasta, joten tulkitseen, että tässä ei ole referoitu pohjatekstiä vaan sanakirjaa.

- (7) *Mediapäiviltä ja niihin sisältyneiltä Journalismin päiviltä jäi kasapäin asioita mietittäväksi.*

*David Weinberger puhui internetin tuoman tiedon kaaoksen ihanuudesta. Hänen mukaansa **blogit ovat tuoneet tiedonvälityksen kompleksisuuden***

takaisin.(A:20:1)

Weinberger on innoissaan ajatuksesta, että jokainen on uutistensa herra, päättää päivittäisestä valikoimasta. Sen sijaan että joku muu valitsee, mikä on tärkeätä.

Esimerkissä (7) on useita subtekstejä. Tulkinta niiden alkuperästä täytyy tehdä matriisitekstissä esitetyn tiedon perusteella. Linkistä A:20:1 avautuu pohjatekstinä Helsingin Sanomien verkkosivujen uutinen *David Weinberger ylistää digitaalisen epäjärjestyksen voimaa*. Linkki on ydinaineslinkki, koska pohjatekstiä ei ole nimetty matriisitekstissä. Blogin kirjoittaja on maininnut aiemmassa postauksessaan, että kävi Mediapäivillä ja että palaa aiheeseen blogissaan myöhemmin. Kirjoittaja kertoo blogitekstin alussa, että *päiviltä jäi kasapäin asioita mietittäväksi*. Hän myös kirjoittaa, että *David Weinberger puhui*, mikä viittaa nimenomaan Weinbergin esiintymiseen Mediapäivillä. Linkistä avautuvassa pohjatekstissä on tekstijaksot ”*Meille on sanottu sukupolvien ajan, että asiat pitää esittää yksinkertaisemmin, mutta nyt me saamme blogien ansiosta kompleksisuuden takaisin*”, *Weinberger sanoo* ja ”*Toimittajat tekevät erinomaista työtä valitessaan uutiset etusivuille, mutta paperille painettu etusivu ei edusta lukijoiden mielipidettä siitä, mikä on tärkeätä*”. Kohdat on merkitty pohjatekstiin lainausmerkeillä, joten pohjatekstin pohjatekstinä on Weinbergin esiintyminen Mediapäivillä.

Esimerkin (7) kohdalla matriisitekstin ja pohjatekstin suhde jää hieman epäselväksi. Teen kuitenkin päätelmän, että subtekstit eivät ole linkistä avautuvasta pohjatekstistä, vaan Weinbergin puheesta Mediapäiviltä. Päätelmäni tukevat edellä esittämäni seikat sekä blogitekstin kohta *Weinberger on innoissaan*. Innostuneisuus ei käy ilmi pohjatekstistä, joten oletan, että Mediapäivien esityksessä on ollut innostunut sävy.

Aineistoanalyysissäni rajaan tarkasti myös sen, milloin pohjatekstistä on annettu niin paljon tietoa, että sen voi katsoa nimetyksi. Matriisitekstissä pitää olla selkeästi esillä, mihin pohjatekstiin linkki johtaa, että sen voi tulkita nimeämiseksi. Rajanveto on joidenkin tekstien kohdalla ongelmallista. Tulkitsen pohjatekstin nimetyksi vain sellaisissa tapauksissa, joissa selviää aukottomasti, mihin pohjatekstiin linkki johtaa. Pohjatekstin voi katsoa nimetyksi riittävällä tarkkuudella, jos linkistä tai blogitekstistä käy ilmi esimerkiksi, millä internetsivustolla pohjateksti on julkaistu.

- (8) *Kävin kokeilemassa vaalikonetta. Vastasin rehellisesti ja kone tuotti ison puoluehajonnan. Valikoituneet ehdokkaat eivät sinänsä yllättäneet. (A:9:1)*

Esimerkissä (8) pohjatekstinä on Helsingin Sanomien internetsivuilla oleva kuntavaalikone. Matriisitekstissä ei kerrota, kenen ylläpitämä vaalikone on kyseessä. Blogikirjoitus käsittelee vaaliteemaa, ja myös sen otsikko *Koneesta potkua?* viittaa pohjatekstiin. Lukija voi olettaa, että linkki johtaa johonkin vaalikoneeseen. Pohjatekstiä ei ole kuitenkaan nimetty riittäväällä tarkkuudella, että tulkitsisin analyysissäni pohjatekstin nimetyksi. Kirjoittaja tuo itsensä mukaan tekstiin kertomalla blogitekstissä *kävin kokeilemassa ja vastasin rehellisesti*. Samalla hän esittelee ja referoi vaalikoneesta saamaansa tulosta. En tulkitse tätä kuitenkaan subtekstiksi, koska se ei ole suoraan peräisin linkistä avautuvasta pohjatekstistä. Pohjatekstinä on kirjoittajan oma kokemus vaalikoneen käyttämisestä. Jos kaikki pohjatekstit huomioitaisiin, myös tämä voitaisiin määritellä subtekstiksi, jossa on käytetty referointia.

Linkki-ilmauksena olevien erisnimien kohdalla pohdin niiden luokittelua. Päädyin luokittelemaan erisnimet ydinaineslinkeiksi, jos pohjatekstiä ei ole nimetty matriisitekstissä. Internetin käyttäjä tietää yleisen kulttuurillisen tietonsa perusteella, että yleensä linkki, jossa on pelkästään esimerkiksi henkilön tai organisaation nimi, johtaa sivulle, jossa on lisätietoa linkissä nimetystä henkilöstä tai organisaatiosta. Majava on määritellyt tutkimuksessaan tällaiset linkit identifioiviksi linkeiksi. Hänen mukaansa blogimerkinnöissä mainitut henkilöt, instituutiot tai asiat identifioidaan linkillä niitä edustavalle, tai niistä lisätietoa tarjoavalle, sivustolle. Ihmisten ja organisaatioiden kohdalla linkki johtaa usein kotisivulle, blogiin tai Wikipedian artikkeliin. (Majava 2006b: 38.) Luokittelussani pelkkä erisnimi ei kuitenkaan riitä eksplisiittiseen nimeämiseen, vaan matriisitekstistä pitää löytyä muita tarkennuksia pohjatekstistä.

Aineiston A kohdalla linkki, jossa on henkilönnimi, johtaa aina Wikipedian artikkeliin, joka kertoo linkissä nimetystä henkilöstä. Niistä kaksi on esitelty esimerkeissä (9) ja (10).

- (9) *Pääsiäisen suuriin riemuihin kuuluu Johann Sebastian Bachin Matteuspassio. (A:18:1)*
- (10) *Suomalaislaulajista kuultiin Karita Mattilaa. (A:2:3)*

Aineistossa B on neljä linkkiä, joiden linkkitekstinä on pelkkä henkilön nimi. Niistä ainoastaan yhden pohjatekstinä on Wikipedian artikkeli, ja se on esitelty esimerkissä 11. Muiden henkilönnimien kohdalla pohjatekstit olivat sattumanvaraisia sivustoja internetissä. (vrt. esimerkit 31 ja 38.)

- (11) *Wolcott tulee sentään Clintonin sikarin tuoksuista maasta. Ja Mark Foleyn!* (B:5:2)

Henkilönnimestä, tai yleisesti erisimestä, linkkitekstinä ei voi tehdä mitään yleistyksiä tai oletuksia pohjateksteistä. Lukija ei voi myöskään luottaa omaan intuitioonsa siitä, mikä hänen mielessään aktivoituu pohjatekstiksi matriisitekstin lukuhetkellä.

- (12) *Pihlakoski on Antti Pihlakoski, Suomen Urheiluliiton puheenjohtaja ja Euroopan yleisurheiluliiton (EAA) hallituksen vastavalittu jäsen.* (A:22:1)
 (13) *Eilen avattiin uusittu Päivälehden museo. Museo on itse asiassa mainio ja suosittelen siellä käyntiä lämpimästi.* (A:6:1)

Esimerkissä (12) pohjatekstinä on Euroopan yleisurheiluliiton kotisivut, aivan kuten lukija voisi oman kulttuurillisen tietämyksensä perusteella olettaakin. Samoin lukija voisi olettaa esimerkin (13) kohdalla pohjatekstiksi Päivälehd

museon kotisivut. Linkki johtaa kuitenkin Helsingin Sanomien uutiseen *Uusittu Päivälehd*en museo kertoo toimittajien työstä. Pelkkä linkki-ilmauksessa oleva erisnimi ei siis anna lukijalle riittävästi informaatiota pohjatekstistä. Esimerkkien (12) ja (13) linkit ovat ydinaineslinkkejä. Jos linkki-ilmauksessa olevien erisnimien lisäksi pohjateksti on nimetty selvemmin, muuttuu luokitus joko täydennys- tai erityistietämyslinkiksi sen mukaan, onko matriisitekstissä subtekstiä vai ei.

On huomioitava, että edes matriisitekstin subteksti ei välttämättä anna riittävästi vihjeitä pohjatekstistä. Kokoan tähän muutaman esimerkin havainnollistamaan subtekstejä ydinaineslinkkien kohdalla, puuttumatta tässä vaiheessa niiden intertekstuaalisuuteen tarkemmin.

- (14) *Näkymätön joukko: Oopperan hallitus. Vain **puheenjohtaja Seppo Tiitinen** on ollut julkisuudessa, mikä sinänsä on luonnollista.*(A:10:1)

Erisnimien kohdalla jouduin pohtimaan myös, voiko pelkkä henkilönnimi olla subteksti. Esimerkissä (14) tulkitsen jakson *puheenjohtaja Seppo Tiitinen* subtekstiksi. Linkin pohjatekstinä on Suomen Kansallisoopperan internetsivut, ja siellä oleva lista hallituksen jäsenistä. Koska erisnimi on linkki-ilmauksen kanssa eri lauseessa ja selkeästi peräisin pohjatekstistä, tulkitsen tämän subtekstiksi. Jos erisnimi on linkki-ilmauksena, en tulkitse sitä subtekstiksi.

Linkki-ilmaus tulkitaan joissain tapauksissa subtekstiksi. Ehtona tulkinnalle on, että linkki on selkeästi peräisin pohjatekstistä.

- (15) *Ja sitten katsaus internetin vaalikentille:*
Äänestääkö Stenkka itseään vai Paavo Arhinmäkeä? (B:13:3)

Esimerkissä (15) pohjatekstinä on vaaliehdokkaana olleen Steen1:n eli Seppo Lampelan blogikirjoitus, jossa hän kirjoittaa: *”Olen luvannut äänestää Arhinmäkeä jo ennen kuin itse tajusin asettuvani ehdolle. Yritän olla sanani mittainen mies ja pitää lupaukseni. Tästä Vasemmistoliitto on vetänyt (ilmeisen tahallaan) johtopäätöksen, etten olisi muka menossa eduskuntaan ollenkaan tosissani. --- Jos Paavon äänestäminen tekee musta jotenkin epäuskottavan, niin poistetaan se vaihtoehto pois yhtälöstä.”*. Linkki-ilmaus on referaatti pohjatekstistä. Pohjatekstiä ei ole kuitenkaan nimetty matriisitekstissä, joten linkki on ydinaineslinkki.

Matriisitekstissä voi olla subtekstinä suora lainaus pohjatekstistä. Jos pohjatekstiä ei kuitenkaan ole nimetty muutoin, ei edes suora lainaus anna lukijalle riittävästi informaatiota pohjatekstistä.

- (16) *Ainakin on ajateltava, että YK on just tämän tason maailmanpoliisi: “Pääsihteeri Ban Ki Moon ei suostu tuomitsemaan Irakin entisen diktaattorin Saddam Husseinin teloitusta. Jokaisen maan on päätettävä itse suhtautumisestaan kuolemanrangaistukseen.”* (B:1:1)

Esimerkissä (16) linkistä B:1:1 avautuvana pohjatekstinä on Helsingin Sanomien uutinen *YK:n pääsihteeri ei tuomitse Saddamin teloitusta*. Pohjatekstiä ei ole kuitenkaan nimetty matriisitekstissä tarkemmin, joten lukija ei voi tietää, mihin linkki johtaa. Tämän takia luokittelen linkin ydinaineslinkiksi.

4.1.2. Täydennyslinkit

Täydennyslinkeiksi luokittelen linkit, jotka syventävät ja täydentävät matriisitekstiä tai jotain siinä esiteltyä aihealuetta. Täydennyslinkkien kohdalla pohjateksti on nimetty matriisitekstissä, ja matriisitekstissä on aina pohjatekstistä peräisin oleva subteksti. Pohjateksti on nimetty riittävän tarkasti, eikä lukijalle jää epäselväksi, mihin tekstiin linkin avaaminen johtaa. Tämä erottaa täydennyslinkit ydinaineslinkeistä.

Kaikkiin täydennyslinkkeihin liittyy pohjatekstistä peräisin oleva subteksti matriisitekstissä. Subtekstejä käsittelen tarkemmin intertekstuaalisuuden yhteydessä, joten esittelen tässä luvussa vain ne täydennyslinkit, jotka havainnollistavat linkkiluokitteluani.

- (17) *Aamun Hesarin kulttuurisivuilla oli mielenkiintoinen uutinen, **kenellä on valta Suomen kulttuurielämässä**. Uutinen perustui omaan kyselyyn. (A:14:1)*

Esimerkissä (17) pohjatekstinä on Helsingin Sanomien artikkeli, jonka otsikko on *Kysely: Taidemaailmassa eniten valtaa on HS:llä ja opetusministeriöllä*. Kirjoittaja rinnastaa itsensä Helsingin Sanomiin todetessaan *Uutinen perustui omaan kyselyyn*. Linkki-ilmaus paljastaa pohjatekstin tekstilajin, ja samassa lauseessa on määritely, missä uutinen on. Lisäksi uutisen otsikko on referoitu samaan lauseeseen linkki-ilmauksen kanssa. Lukija saa pohjatekstistä paljon erilaista informaatiota, joten katson, että pohjateksti on nimetty riittävällä tarkkuudella. Lukijan mielessä voi aktivoitua pohjatekstiksi myös Helsingin Sanomien painetun version uutinen. Se, millainen paperiversio uutinen on, ei mielestäni kuulu tämän tutkimuksen piiriin, koska pitäydyn nimenomaan linkistä avautuvan pohjatekstin tarkastelussa.

- (18) *Lauantain Hesarin kulttuurisivuilla kerrotaan **Suomen Washingtonin-lähetystön tekemästä katsauksesta, joka ruotii suomalaisen hevin “läpilyöntiä” USA:ssa**. (B:4:1)*

Esimerkissä (18) on pohjatekstinä Helsingin Sanomien artikkeli *Suomalaisen metallimusiikin läpilyönti USA:ssa riemastuttaa suurlähetystöä*. Pohjateksti on nimetty matriisitekstissä, ja pohjatekstin otsikko on referoitu linkkitekstin jälkeen. Nimeämisen tarkkuutta lisää linkkitekstin edellä oleva genetiivimäärite *lauantain*.

Genetiivimääritettä voidaan käyttää ilmaisemaan esimerkiksi omistusta, paikkaa, aikaa, mittaa, kokonaisuutta tai tekijää. Sen ja edussanan merkityssuhde riippuu molempien tyyppistä ja merkityksestä. (ISK 2004: § 573, 1232.) Esimerkin genetiivimäärite tarkentaa, että pohjateksti on ollut Helsingin Sanomissa blogitekstin kirjoitushetkeä edeltävänä lauantaina.

4.1.3. Erityistietämyslinkit

Blogit olivat alun perin sivustoja, joille sivun tekijä kirjasi mielenkiintoisia linkkejä tietyn aihepiirin ympäriltä (Teronen 2007: 8). Erityistietämyslinkkejä voikin pitää noiden sivustojen perillisinä. Erityistietämyslinkkien kohdalla kirjoittaja haluaa tarjota lukijalle vapaaehtoisena lisämateriaalina pohjatekstin, joka kiinnostaa häntä itseään tai jonka hän uskoo kiinnostavan lukijaa. Pohjateksti on nimetty matriisitekstissä, mikä on selkein ero erityistietämys- ja ydinaineslinkkien välillä. Pohjatekstin nimeäminen on tehty riittävällä tarkkuudella lukijaa ajatellen, eli hän saa tarpeeksi vihjeitä, mihin pohjatekstiin linkki johtaa. Erityistietämyslinkkien pohjateksteissä voi olla eri aihealue kuin matriisitekstissä. Matriisitekstissä ei ole subtekstiä, mikä taas erottaa erityistietämyslinkit täydennyslinkeistä.

Aineistossa A on yhteensä kolme erityistietämyslinkkiä. Kaksi erityistietämyslinkeistä sijaitsee samassa lauseessa, joten käsittelen ne yhdessä.

(19) *Ja nyt lukemaan Perässähiihtäjän blogin Nato- ja Lukupiirin Westö-keskusteluja. (A:4:3 ja A:4:4)*

Esimerkin (19) lause on irrallisena kappaleena matriisitekstin lopussa. Matriisitekstissä käsitellään eri aihetta, kuin mihin linkit viittaavat. Molempien linkkien linkkitekstissä on kerrottu, mihin pohjateksteihin ne johtavat. Linkissä A:4:3 viitataan *Perässähiihtäjä*-blogin yhteydessä käytävään Nato-keskusteluun ja linkissä A:4:4 *Lukupiiri*-blogin Westö-keskusteluun. Pohjateksti on molempien linkkien kohdalla nimetty riittävällä tarkkuudella. Lukija tietää, mitä pohjatekstejä linkkien takaa avautuu.

Esimerkin 19 lauseessa on hieman hankala rinnastus, joten lukija voi joutua tämän takia avaamaan linkit varmistaakseen, mihin pohjateksteihin ne johtavat. Luokittelen nämä

kuitenkin erityistietämyslinkeiksi, koska pohjatekstien aihealueet eivät liity matriisitekstiin eikä niistä ole tuotu nimeämisiä lukuun ottamassa mitään matriisitekstiin. Kirjoittaja on halunnut tarjota lukijalle vapaaehtoisen pohjatekstin ja kehottaa tutustumaan siihen. Esimerkkilause on sijoitettu blogitekstin loppuun, ja se on yksinään oma kappaleensa. *Ja nyt lukemaan* viittaa, että kirjoittaja itsekin siirtyy lukemaan kyseisiä tekstejä ja kehottaa myös lukijaa tekemään niin. Virkkeen tai sanayhtymän alussa *ja* ilmaisee siirtymistä. Kirjoittaja haluaa osoittaa, että matriisitekstin aihe on nyt käsitelty, joten voidaan siirtyä uusiin aiheisiin. Lukija puolestaan voi päättää, kiinnostaako linkistä avautuva keskustelu, ja seuraako hän kirjoittajan kehotusta.

- (20) *Niistä museofakseista ja Kekkoskuvista on aika matka digitaalisiin sanelukoneisiin ja kansanedustajaehdokas Jaro Koikkalaisen YouTube-videoihin. Mitähän uutta nähdään neljän vuoden kuluttua?* (A:6:2)

Esimerkissä (20) pohjatekstinä on internetissä *Youtube*-sivustolla olevat videot. Linkkitekstin edellä genetiiviattribuutti määrittää, että kyseessä on nimenomaan kansanedustaja *Jaro Koikkalaisen* videot. Lukija ei voi tietää, millaisista videoista on kyse, joten hän voi avata linkin, jos haluaa tarkempaa tietoa videoiden sisällöstä. Luokittelen tämän erityistietämyslinkiksi. Pohjateksti on nimetty linkissä, ja sitä tarkentaa määritelmä. Lisäksi matriisitekstissä ei ole subtekstiä.

Aineistossa B erityistietämyslinkkejä on yhteensä kuusi. Niistä neljä sijaitsee samassa blogikirjoituksessa.

- (21) *Eläinmaailmassa sitä paitsi näyttää tapahtuvan paljon enemmän kuin ihmisrintamalla, jossa vain tunnustellaan ja matkustellaan. Aamun satoa Hesarista:*
Rehvasteleva kuutti. (B:18:3)
Simpanssi jolle haetaan ihmisoikeuksia. (B:18:4)
Kaupunkikanit, jotka syövät ihmisten narsissit. (B:18:5)
Kauppatorin lokkien ruokavalio. (B:18:6)

Esimerkin (21) linkit ovat lähimpänä alkuperäisiä blogeja, joihin niiden kirjoittajat keräsivät mielenkiintoiseksi arvioimiaan linkkejä. Lukijalle on kerrottu pohjatekstien alkuperä, sillä linkit johtavat Helsingin Sanomien verkkosivuilla oleviin uutisiin linkkiteksteissä esitellyistä aiheista. Lukijalle on kerrottu pohjateksti riittävän tarkasti, ja hän voi halutessaan avata pohjatekstin ja tutustua aiheeseen tarkemmin.

Erityistietämyslinkin aihealue voi olla myös sama kuin matriisitekstin. Esimerkkien (22) ja (23) tekstijaksot ovat samasta blogikirjoituksesta. Käsittelen molemmat tässä, koska ne havainnollistavat nimeämistä, mikä vaikuttaa osaltaan linkin luokitteluun.

- (22) *Kaksi fanitusasiaa:*
1. Unto Hämäläinen!
Unskin vaaliblogi on parasta juuri nyt. (B:3:1)
Shokkihoitoa tuli jo Kuukausiliitteen jutussa, jossa Hämäläinen ruoti vaaliasetelmia. Kylmiä väreitä, ellei kuumia aaltoja, tarjosi mm. tämä kohta:
“... näissä eduskuntavaaleissa eläkeikäiset saattavat antaa enemmän ääniä kuin kaikki muut ikäluokat yhteensä.”

Esimerkki (22) on blogikirjoituksesta, jossa kirjoittaja käsittelee vaaleja ja Unto Hämäläistä. Luokittelen linkin erityistietämyslinkiksi, koska pohjateksti on nimetty ja matriisitekstin subteksti ei ole peräisin pohjatekstistä. Samassa matriisitekstissä on kaksi muutakin linkkiä.

- (23) *2. Damn Seagulls: Soul Politics.* (B:3:2)
Damn goooooood! (B:3:3)

Esimerkissä (23) linkin B:3:2 pohjatekstinä on Damn Seagulls -yhtyeen Myspace-sivut internetissä. Myspace.com on yhteisösivusto, jonne rekisteröityneet käyttäjät voivat lisätä esimerkiksi musiikkia, videoita tai kuvia. Linkin B:3:3 pohjatekstinä on Helsingin Sanomien verkkosivuilla julkaistu artikkeli *Damn Seagulls: Bändi joka osasi sanoa ei*. Erityistietämyslinkkien kohdalla pohjateksti pitää olla selvästi nimettynä matriisitekstissä. Esimerkin (23) linkeissä näin ei ole, joten luokittelen ne ydinaineslinkeiksi.

4.2. Intertekstuaalisuuden lajit subteksteissä

Kalliokosken (2005) mukaan monet arkipäiväiset vuorovaikutustilanteemme kuluvat joko selostaessa muille omia aikaisempia lausahduksiamme ja mietteitämme tai kertoessa toisten puheista. Myös joukkoviestimissä ja kaunokirjallisuudessa törmäämme kerrontaan siitä, mitä joku on joskus sanonut tai kirjoittanut. Puhetta tai kirjoitusta on mahdotonta toistaa niin, että sen pystyisi ymmärtämään täsmälleen samalla tavalla kuin

tekstin alkuperäinen tekijä on tarkoittanut. Kun kerran lausutut sanat otetaan uudelleen käyttöön, ne irrotetaan alkuperäisestä yhteydestään ja liitetään osaksi uutta kontekstia. Uudessa ympäristössä kielen ilmaukset saavat aina uuden tulkinnan. Alkuperäinen esittäjä voi muuttua tunnistamattomaksi, jolloin sana, ilmaus tai äänensävy yhdistyy paremminkin johonkin tiettyyn kielenkäytön alueeseen, tekstilajiin tai toimintotyyppiin. Kun kerromme toisen puheesta, luomme yhteyden oman puheemme ja alkuperäisen lausuman ja sen kontekstin välille, eli samassa tekstissä kietoutuu yhteen useampia näkökulmia. Tätä kutsutaan tekstin moniäänisyydeksi. Toisen puheen, kirjoituksen ja ajattelun esittäminen on kielenkäytön keskeinen ominaisuus ja yksi intertekstuaalisuuden muoto. (Kalliokoski 2005: 9–11.)

Kielenkäytössä moniäänisyyttä on mahdollista ilmaista eri tavoilla. Esimerkiksi puheessa moniäänisyyden voi tunnistaa äänenlaadun muuttamisesta tai erilaisista referointirakenteista. Teksteissä moniäänisyys voi näkyä lainauksina lainausmerkkeineen tai tunnistettavina viittauksina muihin teksteihin tai puheisiin. Moniäänisyyden taustalla on ajatus siitä, että tekstiin tulee sen tekijän äänen lisäksi myös muita ääniä. Aina eri äänet eivät erotu toisistaan selvästi, sillä ne voivat olla osittain päällekkäisiä tai niiden rajoja on vaikea tunnistaa. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 123–128.)

Referointi on avointa toiseen tekstiin, tai puhetilanteeseen, viittaamista ja yksi keino osoittaa tekstin moniäänisyyttä (Kalliokoski 2005: 9–10). Kieli ja sen kieliopit -teoksessa (1998) on luonnehdittu neljä referointitapaa: toisen tekstin voi toistaa sanatakkasti, sen voi selostaa toisin sanoin, sen aiheesta voi kertoa jotakin tai on mahdollista mainita vain puhetapahtuma. Erilaisten referointirakenteiden avulla aiemmat tekstit liitetään osaksi omaa tekstiä. Tällaisia rakenteita ovat suora esitys, epäsuora esitys, partisiippirakenne, infinitiivirakenne ja ”jonkun mukaan” -rakenne. (KK 1998: 179.) Suomen kielessä on käytössä myös muita referointitapoja. Kuiri (1984) esittelee edellä mainittujen lisäksi translatiivirakenteen, essiivirakenteen, teonnimirakenteen, elatiivilla referoinnin, *kuulemma* ja *muka* -sanojen avulla referoinnin, *kuulua* ja *pitää* -sanojen avulla referoinnin sekä tempusten, erityisesti pluskvamperfektin referatiivisen käytön. Suora ja epäsuora esitys ovat referaatin universaaleja luokkia, muut puolestaan tyyppillisiä suomen kielelle. (Kuiri 1984: 1.)

Suora ja epäsuora kerronta ovat avoiminta intertekstuaalisuutta. Toiset tekstit on merkitty selkeästi näkyviin esimerkiksi lainausmerkeillä tai käyttämällä johtolausetta. Suora ja epäsuora esitys eroavat toisistaan: suorassa esityksessä toinen teksti on lainattu sanasta sanaan, epäsuorassa kirjoittajan muokkaamana. (Fairclough 1992: 105–107.) Heikkinen huomauttaa, että suoran esityksen käyttäminen luo illuusion avoimesta tiedottamisesta, demokraattisesta kielenkäytöstä tai toiseen tekstiin liittyvien valintojen eksplisiittisyydestä. Ainakin virkatekstien kohdalla on muistettava, että suora esitys voi olla ainoan hyväksytyt toimintatavan toistamista ja samalla jonkun toisen tavan valitsematta jättämistä. Ilman pohjatekstiin tutustumista lukijan on joskus mahdotonta päätellä, onko kyseessä sanasta sanaan siteeraaminen vai jonkinasteinen referaatti. Kirjoittajalla on siis valta valita, mitä jättää kertomatta tai mitä tekstejä tai tekstinosa siteeraamatta. (Heikkinen 2000: 82–83.)

Kuiri (1984) erottaa referoinnin tarkastelussa erilaisia abstraktiusasteita. Hänen mukaansa referoija voi käyttää erilaisia tarkkuuksia. Toisen teksti on siis mahdollista toistaa konkreettisesti sen muotoa seuraten tai abstrahoida sitä eri tavoin. Suora esitys on referoinnin konkreettisin keino, koska siltä edellytetään toisen tekstin sanatarkan muodon toistamista. Epäsuora esitys on suoraa esitystä abstraktimpaa, sillä toisesta tekstistä toistetaan vain sen sisältö, ei muotoa. Epäsuora esitys on aina referoijan tulkinta alkuperäisestä esityksestä. (Kuiri 1984: 3, 23–24.)

Vaikka referointi tarkoittaa muiden ihmisten tai oman aiemmin esitetyn puheen, kirjoituksen tai ajatuksen sijoittamista oman tekstin osaksi, kuuluu referaatin määritelmään, että oma ja lainattu pitää pystyä erottamaan toisistaan (ISK 2004: § 1457). Prototyypisessä referaatissa on kaksi osaa: johtoilmaus ja itse referaatti. Johtoilmaus on referaatin lukuohje, jolla luonnehditaan viestintätilannetta. Johtoilmauksen avulla saadaan tulkintakehys toisesta yhteydestä peräisin olevalle referaatille. Itse referaatti on seloste jostakin toisesta kielellisestä tapahtumasta. (ISK 2004: § 1459, § 1476.) Rakenteeltaan johtoilmaus voi olla kokonainen lause tai lauseke. On kuitenkin huomioitava, että erilaisten referointitapojen käyttäminen ei välttämättä edellytä toisen tekstin olemassaoloa. On mahdollista referoida sellaista, mitä ei ole sanottu tai mitä on aiottu tai mitä on oltu vähällä sanoa. (ISK 2004: § 1457.)

Suoran ja epäsuoran esityksen kategoriat eivät ole selvärajaisia tai homogeenisia (Kalliokoski 2005: 19). Referoinnin tutkimuksessakin on hylätty jyrkkä jako suoraan ja epäsuoraan esitykseen. Tilalle on tullut jatkumoajattelu, jonka mukaan referoivat rakenteet toistavat enemmän tai vähemmän eksaktisti alkuperäistä puhetta tai kirjoitusta. Aiemmin ilmiötä tarkasteltiin etsimällä niitä kieliopillisia keinoja, joita puhuja käytti aiemman viestinnän toistamiseen. Nykyisin tutkimuksen pääpaino on referointitilanteen vuorovaikutuksessa: ilmiössä ei ole aina kyse toistosta, vaan toisesta näkökulmasta tapahtuvasta viestimisestä. Vaikka tutkijat ovat nykyisin kiinnostuneet enemmän referoinnin käyttöfunktioista, pitää Kuiri edelleen myös referointirakenteita relevantteina tutkimuskohteina. (Kuiri 2006: 637.)

Heikkisen mukaan syntaktisia analyyseja ohjaa usein oletus, että tekstit ovat avoimessa suhteessa toisiinsa, jolloin tätä suhdetta kuvataan vakiintunein kielellisin valinnoin. Intertekstuaalisuus ei kuitenkaan ole pelkästään avointa lainaamista. Etenkään virkatekstien kohdalla ei ole kyse siitä, että joku nimetty kirjoittaja referoisi toisen nimetyn kirjoittajan nimettyä tekstiä. Heikkinen onkin pelkistänyt esityslistan intertekstuaalisen tarkastelun kolmeen osaan: suoran ja epäsuoran esityksen lisäksi käytössä on kuvailuesitys. Kolmen pääluokan avulla hän kuvaa tavanomaista omimisprosessia, jossa vieraasta puheesta tehdään omaa. Suorassa ja epäsuorassa esityksessä tekstipinnassa on aineksia, jotka viittaavat avoimesti toisten tekstien lainaamiseen tai referointiin. Kuvailuesityksessä aineksia ei eksplikoida, vaan toiset tekstit toimivat taustalla. (Heikkinen 2000: 79–80.) Heikkinen avaa käsitteitä seuraavan esimerkin avulla.

Esityslistan teksti ”Opetustoimi on valmis kehittämään ja suunnittelemaan yhteistyössä muiden tahojen kanssa ennaltaehkäisevää toimintaa niin oppilaille, opiskelijoille kuin koulujen henkilöstölle.” voisi olla abstrahoitavissa seuraavanlaiseksi:

1. Suora esitys: ”Olen valmis”, toteaa opetustoimi.
2. Epäsuora esitys: Opetustoimi sanoo, että se on valmis.
3. Kuvailuesitys: Opetustoimi on valmis. (Heikkinen 2000: 85.)

Analyysini lähtökohtana intertekstuaalisuuden tarkastelussa käytän Heikkisen esittelemää kolmea pääluokkaa. Tarkastelen subtekstien intertekstuaalisuutta suoran esityksen, epäsuoran esityksen ja kuvailuesityksen valossa. En kuitenkaan tutkimuksessani pohdi syvällisemmin esimerkiksi suoran ja epäsuoran esityksen rajaa

(ks. esim. Kuiri 1984, ISK 2004 § 1466). Täsmennän luokkien määrittelyjä niiden omissa alaluvuissaan. Samassa blogitekstissä voi olla erilaisia subtekstityyppejä. Käsittelen ne kuitenkin pääsääntöisesti omissa alaluvuissaan. Mainitsen erikseen, jos jostain syystä käsittelen saman blogitekstin subtekstit yhdessä.

4.2.1. Suora esitys

Suorassa esityksessä alkuperäinen puhe ikään kuin siirretään keskelle meneillään olevaa kerrontaa, jolloin se demonstroi aiempaa sanomaa. Referaatti seuraa tai edeltää johtoilmausta, joka voi olla rakenteeltaan kokonainen lause tai esimerkiksi tiedon lähteen ilmaiseva lauseke. Kirjoitetussa tekstissä osat yleensä erotetaan toisistaan välimerkillä, puhutussa tekstissä suora sitaatti erottuu usein esimerkiksi äänensävyyn vaihtumisena. Suoran esityksen avulla tekstin vastaanottajalle voidaan välittää alkuperäisen puhetoiminnon piirteitä, kuten lausuman imperatiivimuoto tai puhuttelu. Lisäksi suoran esityksen avulla on mahdollista välittää myös persoonallisia, tilannesidonnaisia tai affektisia piirteitä. (ISK 2004: § 1460, § 1480.)

Aineistossani suoraa esitystä on käytetty eri tavoilla tuomaan pohjateksti osaksi matriisitekstiä. Havainnollistan seuraavissa esimerkeissä erilaisia aineistossani esiintyviä suoran esityksen keinoja.

- (24) *Ei voi mitään. Aamun lehteä lukiessa tuli mieleen Daniil Harms, Neuvostoliiton absurdi lahja maailmankirjallisuudelle. Ihan kuin hän olisi päässyt pyöräyttämään muutaman uutisen oikeiden sekaan. (A:7:1)*
Otetaan nyt vaikka tämä: “Hallitus suojelee ihmisiä tahdonvastaiselta katoamiselta”. Luin ja luin uutista. Etenkin kohtaa, jossa sanottiin, että “ihmisellä on oikeus olla joutumatta tahdonvastaisen katoamisen kohteeksi”. En ymmärtänyt. Missä luuraat Daniil Ivanovitsh? (A:7:2)

Viimeiset harmsit sijaitsivat ulkomaan uutisessa europarlamentin työpaineista.(A:7:4)
“Olen huolissani siitä, ettei europarlamentilla ole mitään tekemistä, koska komissiolta on tullut hyvin vähän lakiehdotuksia. Monet saattavatkin kysyä itseltään, että mitä he oikeastaan tekevät Brysselissä aikaansa tuhlaamassa”, europarlamentin liberaaliryhmän puheenjohtaja Graham Watson totesi hiljattain toimittajille.

Esimerkissä (24) on pohjatekstinä Helsingin Sanomien verkkosivuilla julkaistuja uutisia. Subtekstit on merkitty lainausmerkeillä matriisitekstiin. Linkki A:7:2 on täydennyslinkki, eli subtekstin lisäksi pohjateksti on nimetty riittävällä tarkkuudella matriisitekstissä. Ensimmäisen subtekstin johtoilmauksena on lauseke *Otetaan nyt vaikka tämä*, joka ilmaisee tiedon lähteen. Samalla johtoilmaus kuvaa, että absurdeina pidettäviä uutisia on useampi, ja kirjoittaja valitsee niiden joukosta juuri tämän. Johtoilmauksen jälkeen on suora esitys, joka on pohjatekstinä olevan uutisen otsikko. Vaikka pohjatekstin otsikossa on verbimuotona *suojelemaan*, katson tämän suoraksi esitykseksi. Subtekstin rakenne on samanlainen kuin mitä lehtiotsikoissa usein käytetään. Tällöin johtoilmauksena on ihmiseen viittaava tai tiedon lähteen osoittava substantiivilauseke. Johtoilmauksen jälkeen itse otsikossa voidaan lainausmerkein ilmaista, että kyseessä on sanatarkka lainaus ilmoitetusta lähteestä. (ISK 2004: § 1480.)

Esimerkin (24) viimeinen kappale kokonaisuudessaan on subteksti, joka on lainattu sellaisenaan linkistä A:7:4 avautuvasta pohjatekstistä matriisitekstiin. Mielestäni tätä subtekstiä ei voi pitää varsinaisena suorana esityksenä, vaan määrittelen sen suoraksi lainaukseksi eli sitaatiksi pohjatekstistä. Toisessa kappaleessa on subteksti, jossa on käytetty epäsuoraa esitystä *Etenkin kohtaa, jossa sanottiin, että "ihmisellä on oikeus olla joutumatta tahdonvastaisen katoamisen kohteeksi"*. Vaikka referaatissa on lainausmerkit, ei kyseessä ole suora esitys. Ison suomen kieliopin mukaan referaatin lainausmerkit eivät aina sijoitu minkään kieliopillisen kokonaisuuden ympärille. Niitä voi käyttää osoittamaan, että vain osa referaatista on sanatarkkaa lainausta eli sitaattia, kuten *Tiedustelupalvelun lehdistöedustaja Aleksandr Mihailov sanoi keskiviikkona Permissä, että tshetsheenijohtaja on "todennäköisesti haavoittunut" (l)*. Joskus lainausmerkit voivat olla yksittäisen sanan tai lausekkeen ympärillä keskellä kerrontaa: *Kouluaikana hän luki lukemisen ilosta, myöhemmin myös "sivistyäkseen" (l)*. Tällöin niillä usein osoitetaan siteeraamisen lisäksi esimerkiksi kirjoittajan ironisoivaa tai muuta asennetta. (ISK 2004: § 1460.)

Aineistossani lainausmerkkejä on käytetty erilaisissa funktioissa. Esimerkissä (25) on tekstijakso yhdestä blogikirjoituksesta, jossa on pohjatekstistä peräisin olevia subtekstejä. Niiden yhteydessä lainausmerkeillä on erilaisia käyttötarkoituksia.

- (25) *En saa päästäni viime viikon Hesarin juttua vanhusten ruokahuollosta. (B:7:1)*
“Ei kodinhoitajilla ole rahkeita jäädä keittelemään vanhuksille lihasoppaa”, Helsingin kaupungin terveyskeskuksen kotihoidon johtaja Anna-Liisa Lyytinen sanoo jutussa.
Voi jeesus sentään.
Ruokahuolto on ulkoistettu, ja yritysten vastuulla on pitää huolta “aterioiden ravintoarvoista, kuljetusajoista, toimitusvarmuudesta ja ruoan lämpötilasta”.
Äiti! Mummo!
Ei pysty käsittämään, että ihminen, joka ei enää pysty tekemään ruokaansa, saa joskus 11-14 välillä pöytään jonkun muun valitseman ruoka-annoksen. Lämpimänä, tai sitten ei. Ajoissa, tai sitten ei, riippuu “toimitusvarmuudesta”.

Esimerkin (25) pohjatekstinä on Helsingin Sanomien verkkosivuilla julkaistu artikkeli *Joka kymmenes Helsingissä yksin asuva vanhus on aliravittu*. Linkki-ilmauksessa on referoituna pohjatekstin teema. Linkki on täydennyslinkki, koska pohjateksti on nimetty. Lisäksi matriisitekstissä on pohjatekstistä peräisin olevia subtekstejä. Kirjoittajan asennetta pohjatekstiä kohtaan kuvaa tekstijakso *En saa päästäni*, joka ilmaisee, että kirjoittaja on jäänyt miettimään artikkelia. Linkki-ilmauksen jälkeisessä kappaleessa oleva subteksti on suora lainaus pohjatekstistä. Kirjoittaja on lisännyt jakson loppuun sanan *jutussa* kuvaamaan tiedon alkuperää. Pohjatekstissä tekstijakso on pitempi *Anna-Liisa Lyytinen sanoo ja valittelee, että kodinhoitajia on Helsingissä liian vähän*. Kirjoittaja on tehnyt tietoisin valinnan, sillä tekstijakson loppuosa on jätetty pois subtekstistä, mikä vaikuttaa tekstin merkitykseen ja lukijan tunteisiin. Lukijalle välittyä näin kylmempi tunne pohjatekstistä, kun empatiaan viittaavaa jaksoa ei ole matriisitekstissä. Kirjoittajan päivittelevä ilmaus seuraavassa kappaleessa kuvastaa hänen asennettaan, ja ilmausta voi pitää jopa kiroiluna.

Esimerkin (25) neljännen kappaleen lainausmerkit ovat merkinä suorasta lainauksesta pitemmän tekstijakson referoinnin yhteydessä. Viimeisessä kappaleessa lainausmerkkejä on käytetty yksittäisen sanan *”toimitusvarmuudesta”* kohdalla. Kalliokoski toteaa, että lainausmerkit yksittäisten sanojen tai lyhyiden katkelmien yhteydessä ovat kirjoittajan yksi tapa tuoda esille, että kyse ei ole hänen omista sanoistaan. Kirjoittaja osoittaa, että vastuu kielellisestä valinnasta kuuluu jollekin muulle. (Kalliokoski 2005: 30.) Kirjoittaja ottaa tällöin etäisyyttä yksittäiseen sanaan nostamalla sen erilleen muusta referoinnista (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 126).

Mielestäni lainausmerkkejä on tässä käytetty osoittamaan kirjoittajan ironista asennetta, jolla hän osoittaa kritiikkinsä pohjatekstiä kohtaan. Ironia voikin olla suoraa pilkkaa, ivaa tai kritiikkiä (Rahtu 2006: 63, 68).

Heikkinen on todennut, että esityslistassa ei suoran esityksen yhteydessä yleensä käytetä sen ulkoiseksi tunnusmerkiksi miellettyjä lainausmerkkejä. Heikkinen katsookin, että esityslistan kohdalla suoraa esitystä ovat esimerkiksi sen fraasinomaiset Ehdotus-kohdat, kuten *Ehdotus: Todetaan kokous lailliseksi ja päätösvaltaiseksi*. (Heikkinen 2000: 80.)

Aineistossani on kaksi subtekstiä, jotka tulkitsem suoraksi esitykseksi, vaikka lainausmerkit on jätetty pois matriisitekstissä. Molemmat ovat suoria lainauksia pohjatekstistä.

(26) *Päivän ou nou: huomenta kyllä nukutti aurinko paistaa toivoo euroopan presidentti*. (B:9:2)

(27) *Digi-tv-aiheen takia luin Helsingin yliopiston raporttia "Havainnot digi-tv:n ensimmäiseltä 10-vuotiskaudelta Suomessa"*. *Se on kiinnostavampi luulette!*

Jorma Miettisen kirjoittaman digi-tv-raportin loppu:

Alussa oli televisio.

Sitten oli väritelevisio, josta tuli jonkin ajan kuluttua taas "televisio".

Seuraavaksi tuli digitaalinen televisio, josta tulee jonkin ajan kuluttua jälleen "televisio".

Sen jälkeen tulee teräväpiirtotelevisio, joka pitkän siirtymäajan jälkeen itsensä läpi lyötyään sekin muuttuu taas "televisioksi". (B:10:1)

Esimerkissä (26) on pohjatekstinä Helsingin Sanomien verkkosivuilla julkaistu uutinen, jonka otsikko on *Susan Kuronen: Minua painostettiin vaikenemaan*. Uutisessa kerrotaan Susan Kurosen kirjan julkistustilaisuudesta sekä kirjan sisällöstä. Linkkiteksti *ou nou* vastaa ilmausta *voi ei*, jonka tulkitsem interjektiksi. Interjektioita käytetään osoittamaan affekteja johonkin asiaan (ISK 2004: § 856). Johtoilmaus *Päivän ou nou*: kuvaa kirjoittajan tunnereaktiota, jonka tässä tulkitsem päivittelyksi tai jopa myötähäpeäksi. Matriisitekstissä jää hieman epäselväksi, onko päivittelyn kohteena pohjatekstin aihe kokonaisuudessaan vai pelkästään pohjatekstistä matriisitekstiin tuotu subteksti. Subtekstiä ei ole merkitty lainausmerkeillä, vaikka pohjatekstissä on lainausmerkit lauseen ympärillä. Linkki B:9:2 on ydinaineslinkki, koska pohjatekstiä ei ole nimetty.

Esimerkin (27) täydennyslinkissä, ja sitä ympäröivässä lauseessa, on pohjateksti nimetty eksplisiittisesti. Lukijalle ei jää epäselväksi, mihin pohjatekstiin linkki johtaa. Matriisitekstissä on suora lainaus pohjatekstistä, ja sen johtoilmauksena on lauseke *Jorma Miettisen kirjoittaman digi-tv-raportin loppu*. Johtoilmaus toimii myös tekstinsisäisenä intertekstuaalisuutena eli metatekstuaalisuutena, sillä se viittaa linkkitekstissä mainittuun raporttiin ja tarkentaa sitä nimeämällä raportin kirjoittajan. Kirjoittaja puhuttelee lukijaa linkin jälkeen huudahduslauseella *Se on kiinnostavampi kuin luulette!* Kirjoittaja yrittää ohjata lukijan etenemistä tekstissä mainostamalla raporttia kiinnostavaksi. Tällä kirjoittaja pyrkii herättämään lukijan mielenkiinnon, jotta hän tutustuisi myös pohjatekstiin.

Kirjoittaja voi pyrkiä ohjailemaan lukijan etenemistä tekstissä eri tavoilla. Hän voi esimerkiksi mainostaa tai kuvailla pohjatekstiä tietynlaiseksi.

- (28) *Tuomas Nevanlinnan ja Jukka Relanderin yliopistollisista ajatuksista tuli mieleen Anna Rotkirch, ja hänen jäähyväisensä yliopistolle. Suosittelen tutustumaan, tässä ihan vaan tunnelmapala huipulta:*
“Eksyneitä opiskelijoita, romahtaneita opiskelijoita, muuten vain huonosti motivoituneita opiskelijoita. Sairastuneita kollegoita, väsyneitä kollegoita, riiteleviä kollegoita. Työttömiä kollegoita. Ylityöllistyneitä kollegoja. Uudistuksia, uusia päätöksiä, siirtymävaiheita ja inhimillisiä virheitä. Ihmiset ympäri kulkivat katse maassa ja olkapäät korvien kohdalla.” (B:17:2)

Esimerkissä (28) linkistä B:17:2 avautuvana pohjatekstinä on Yliopisto yliopistolaisille -sivustolla oleva Anna Rotkirchin blogikirjoitus *Jäähyväiset yliopistolle*. Vaikka pohjatekstin kirjoittaja ja tekstin otsikko on mainittu matriisitekstissä, katson, että pohjatekstistä ei ole annettu lukijalle riittävästi informaatiota. Koska lukija ei linkkiä avatessaan tiedä, mihin pohjatekstiin päätyy, tulkitsen linkin ydinaineslinkiksi.

Matriisitekstissä on subtekstinä suora lainaus pohjatekstistä. Sen edellä on johtoilmaus, jolla on tekstissä eri funktioita. Ensinnäkin johtoilmauksessa kirjoittaja ilmaisee, että siinä oleva lainaus on peräisin pohjatekstistä. Toiseksi kirjoittaja pyrkii ohjailemaan lukijaa johtoilmauksen sanavalinnoilla. Hän käyttää verbiä *suositella*, johon liittyy ajatus, että jokin asia on niin hyvä, että sitä voi suositella myös toiselle. Kirjoittaja antaa lukijalle subtekstinä näytteen pohjatekstistä suoran esityksen muodossa. Hän nimittää

näytettä tunnelmapalaksi huipulta, mikä saa lukijan ajattelemaan, että pohjateksti on muutenkin kiinnostava.

4.2.2. Epäsuora esitys

Epäsuoran esityksen avulla kerrotaan suurin piirtein sama asia kuin alkuperäisessä esityksessä. Siinä ei kuitenkaan esitetä, että referointi olisi sanatarkkaa (Penttilä 1963: 648–649.) Kertojan näkökulma onkin epäsuorassa esityksessä korosteisempi kuin suorassa esityksessä, sillä hän voi päättää sekä johtoilmauksen että referaatin muodon (Mäntynen 2003: 70). Epäsuoraan esitykseen liittyy siten ajatus, että kirjoittaja voi tuoda tekstiinsä omia asenteitaan ja näkökulmiaan esimerkiksi pohjatekstejä kohtaan. Analyysissani en pelkästään huomioi erilaista epäsuoraa esitystä sisältäviä subtektejä, vaan haluan lisäksi huomioida kirjoittajan asenteen näkymisen. Esimerkkien avulla havainnollistan, onko pohjateksti tuotu osaksi subtekstiä neutraalisti vai kirjoittajan oman asenteen saattelemana.

- (29) *Äänestäjät ovat kiinnostuneimpia sairaanhoidon ja vanhustenhoidon järjestämisestä sekä työttömyydestä. Nato, Suomen ja Yhdysvaltain väliset suhteet sekä kehitysapu ovat mielenkiinnon laimeimmassa päässä. Näin kertoi tuorein HS-gallup. (A:5:1)
Ei ole mikään uutinen, että ihmisiä kiinnostavat eniten omaan elämään ja hyvinvointiin liittyvät asiat.*

Esimerkin (29) subtekstissä on käytetty epäsuoraa esitystä, jossa referointi on neutraalia. Linkin A:5:1 luokittelen täydennyslinkiksi. Pohjateksti on nimetty linkkitekstissä, ja pohjatekstiä on referoitu ennen linkkiä. Referoinnissa kirjoittaja on käyttänyt pohjatekstiä neutraalimpia ilmauksia. Pohjatekstin *Sairaan- ja vanhustenhoito ovat äänestäjien mielestä tärkeimmät huolenaineet* on korvattu referaatissa neutraalimmalla *äänestäjät ovat kiinnostuneimpia*. Pohjatekstissä Naton ja kehitysavun yhteydessä käytetään ilmausta *eivät herätä sen sijaan keskivertoäänestäjän intohimoja*, mikä on voimakkaampi kannanotto kuin matriisitekstissä käytetty *mielenkiinnon laimeimmassa päässä*.

Kuiriin mukaan referoinnin yhteydessä tiedon lähde voidaan osoittaa itsenäisellä lauseella epäsuoran esityksen jälkeen (Kuiri 1984: 203–204). Esimerkissä (29) lähde

merkitään referaatin jälkeen johtoilmauksella *Näin kertoi tuorein HS-gallup*. Johtoilmauksessa käytetty verbi *kertoa* on kommunikaatioverbinä hyvin neutraali, ja tässä sitä on käytetty kuvainnollisesti.

Esimerkissä (29) blogitekstin kirjoittaja tuo oman näkökulmansa esille linkkiä seuraavassa kieltolauseessa. Lausetta voi pitää tekstinsisäisenä intertekstuaalisuutena, sillä se viittaa edelliseen kappaleeseen. Kielto on yksi keino ilmaista tekstin moniäänisyyttä (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 126). Tulkitseen, että tässä on kuitenkin kyseessä pikemminkin kirjoittajan kannanotto. Lause saakin merkityksen 'ei ole uusi tieto' tai 'jokainen ihminen tietää'.

Fairclough korostaa, että tekijän tekstissään sanomia asioita tulisi tarkastella sitä taustaa vasten, että jotain jätetään sanomatta. Tekstien taustalla on väistämättä olettamuksia, jotka liittävät ne toisiin teksteihin intertekstuaalisesti. Fairclough on keskittynyt tutkimuksessaan erityisesti presuppositioihin. (Fairclough 2003: 40.) Presuppositiot ovat tekstissä esiintyviä väitteitä, jotka viittaavat kirjoittajan aiempaan tekstiin tai jonkun toisen kirjoittajan tekstiin. Niiden takana ei aina ole mikään tietty tai edes tunnistettava teksti, vaan presuppositioilla voidaan viitata myös yleiseen mielipiteeseen. Presuppositiot ovat intertekstuaalisia, koska ne ovat olemassa valmiina jo ennen tutkittavaa tekstiä. Kieltolauseet ovat eräs presuppositioiden muoto: ne toimivat intertekstuaalisesti tuoden toiset tekstit mukaan kieltämällä ne. (Fairclough 1992: 120–122.)

- (30) *Tänään oli tarkoitus kirjoittaa Natosta, mutta Nato saa nyt vielä vähän odottaa. Aamupäivällä tuli nimittäin uutinen. Sydäntä kylmäsi. Ei Perlos ole ensimmäinen yritys, joka irtisanoo, eikä ainoa, joka siirtää tuotantonsa pois Suomesta ja rakentaa neljättä tehdastaan Kiinaan ja uutta tehdasta Intiaan. Sitähän bisnesmaailma on tällä hetkellä. (A:4:1)*

Esimerkin (30) subtekstissä on käytetty kieltoa intertekstuaalisesti. Linkki on ydinaineslinkki, sillä pohjatekstiä ei ole nimetty. Vaikka pohjatekstin tekstilaji käy linkkitekstistä ilmi, ei nimeäminen ole riittävän eksplisiittistä. Lukija voi olettaa, että pohjatekstinä on uutinen, mutta kirjoittaja on voinut käyttää sanaa myös merkityksessä 'äskettäin tapahtunut (yleisesti kiinnostavaa) asiaa koskeva tieto, kuvaus t. selostus', jolloin pohjatekstinä voi olla jokin muu kuin uutinen. Pohjatekstiin viitataan

linkin jälkeisessä kappaleessa, kun pohjateksti tuodaan kieltolauseella osaksi matriisitekstiä. Siihen sisältyy oletus, että on muitakin yrityksiä, jotka toimivat samalla tavalla. Subteksti on kirjoittajan referointi, johon on poimittu osia useammasta pohjatekstin lauseesta. Blogitekstin kirjoittaja tuo oman mielipiteensä esille kahdessa eri kohdassa. Aiheen tärkeyttä hän korostaa kirjoittamalla, että tämä aihe nousi niin tärkeäksi, että muut aiheet saavat odottaa. Lisäksi hän käyttää ilmausta *sydäntä kylmäsi* merkityksessä 'olla huolissaan tai peloissaan'.

Epäsuoran esityksen käyttäminen antaa kirjoittajalle suoraa esitystä enemmän mahdollisuuksia tuoda oma asenne esille. Asenne voi välittyä esimerkiksi sanavalinnoista.

- (31) *Helmikuun Vanity Fairissa James Wolcott kehtaa kitistä, että briteillä on paremmat seksiskandaalit kuin amerikkalaisilla. (B:5:1)*
No voi voi.

Esimerkin (31) pohjateksti on nimetty linkkitekstissä. Lukija saa matriisitekstissä riittävästi tietoa siitä, mihin pohjatekstiin linkin avaaminen johtaa. Lisäksi tekstissä on subteksti, joten linkki on täydennyslinkki. Pohjatekstinä on Vanity Fair -lehden internetsivuilla julkaistu James Wolcottin kirjoittama artikkeli *Why Are British Sex Scandals So Much Better than Ours?*. Linkin ympärille rakentuvassa lauseessa on referoitu pohjatekstin otsikon lisäksi myös sen sisältöä. Johtoilmauksessa on verbimuoto *kehtaa kitistä*, jolla on negatiivinen sävy. Kaksi negatiivissävytteistä verbiä yhdessä vahvistavat kirjoittajan asennetta. Kirjoittaja käyttää verbiä *kehtaa* merkityksessä 'juljeta', jota käytetään paheksuvissa ilmauksissa (KS 2006 s.v. *kehdata, juljeta*). Lisäksi verbi *kehdata* kuuluu verbeihin, jotka infinitiivitäydennyksensä kanssa ilmaisevat tekemisen uskaltamista tai soveliaisuutta (ISK 2004: § 1637). Verbin infinitiivitäydennys *kitistä* on myös sävyltään negatiivinen merkityksessä 'valittaa'. Kirjoittajan asennetta vahvistaa lisäksi ilmaus *No voi voi*. Siinä on kahdentunut interjektio, ja ilmaus saa päivittelevän merkityksen.

Seuraavassa esimerkissä (32) on useita erilaisia subtekstejä, jotka eivät kaikki ole epäsuoraa esitystä. Käsittelen ne kaikki kuitenkin tässä, koska samalla esimerkistä saa kokonaiskuvan siitä, millainen yksittäinen blogikirjoitus voi olla.

- (32) *Nyt ei voi kuin iloita siitä, että ilmastonmuutoksesta on tullut isojen poikien asia.*
Kiitos Jorma Ollila! (B:6:1)
Minulle on ihan sama, mitkä ovat Shellin pomon intressit ja hurskastelun taso. Pääasia on tämä:
”Rohkaisin aika radikaaleihinkin keinoihin”, Jorma Ollila sanoo Anu Nousiaisen haastattelussa.
Kuulitteko, se oli Jorma Ollila, ei kukaan Maan Ystävistä.

Linkistä B:6:1 avautuvana pohjatekstinä on Helsingin Sanomien verkkosivuilla julkaistu artikkeli *Ollila vaatii tiukkoja päästörajoja*. Linkkitekstissä on henkilönnimi, ja matriisitekstissä on kerrottu pohjatekstin kirjoittaja ja tekstilaji. Pohjatekstiä ei kuitenkaan ole nimetty riittävän tarkasti, koska lukija ei tiedä, mihin tekstiin linkin avaaminen johtaa. Linkki määrittyykin ydinaineslinkiksi. Pohjatekstin tekstijakso *Jorma Ollila on liittynyt niiden kansainvälisten vaikuttajien joukkoon, jotka peräävät valtioilta radikaaleja toimia ilmastonmuutoksen torjumiseksi* on tuotu matriisitekstiin subtekstinä. Matriisitekstissä johtolauseena on kirjoittajan asennetta kuvaava ilmaus. Siinä tunneverbi *iloita* kuvaa kirjoittajan positiivista asennetta. Tunneverbejä käytetäänkin kuvaamaan asennetta tai tunnetta (ISK 2004: § 1503). Johtoilmauksen jälkeen on subtekstinä epäsuoraa esitystä oleva tekstijakso, jossa kirjoittaja on käyttänyt omia sanavalintojaan. Hän on tuonut huumorin tehokeinoksi ilmauksella *isojen poikien*, joka saa merkityksen ’mahtava tai vaikutusvaltainen johtaja’.

Kirjoittaja voi tuoda omia asenteitaan monilla tavoilla tekstiinsä. Orjala (2010) on käyttänyt tutkimuksessaan termiä uudelleen arvioiminen. Se on usein implisiittistä intertekstuaalisuutta, jossa kirjoittajan kannanotot ja lähdetekstin asiat sekoittuvat. Aina lähdetekstistä omaan tekstiin lainattu osuus ei ole selvärajainen. Kirjoittaja asettaa lähdetekstissä esitetyn asian uuteen yhteyteen, ja arvioi sitä omasta näkökulmastaan. Kahden eri tekstin läsnäoloa voi olla osoittamassa virkkeen alussa oleva kirjoittajan asennoitumisesta kertova jakso, joka ottaa kantaa lähdetekstissä esitettyyn asiaan. Kirjoittajan asennoitumisesta kertova aloitus on lähellä avointa intertekstuaalisuutta, sillä siinä otetaan kantaa lähdetekstin jaksoksi tunnistettavaan osuuteen. Vaikka lähdetekstin jakson tunnistaminen on helppoa, on Orjalan mukaan kyseessä implisiittinen luokittelu, koska lähde- ja kohdeteksti sekoittuvat ja kohdetekstin osuus on vahva. Kirjoittajan asennetta kuvaavan aloituksen jälkeen seuraa yleensä *että*-lause (Orjala 2010: 47–48). Shore toteaa, että kirjoittaja ottaa usein kantaa *että*-lauseella

esitettyyn propositioon jonkinlaista interpersoonaisuutta ilmentävällä lauseella. (Shore 2005: 55).

Esimerkissä (32) on kaksi muuta subtekstiä, jotka eivät ole epäsuoraa esitystä. Tekstijakso *Shellin pomo* on pohjatekstistä peräisin oleva subteksti, sillä pohjatekstissä kerrotaan Jorma Ollilan olevan Shellin ja Nokian hallitusten puheenjohtaja. Kirjoittaja on käyttänyt substantiivina *pomo*, joka on arkisempi ilmaus johtajasta. Yksittäiset sanat tai lyhyet ilmaukset on usein haastavaa tulkita subteksteiksi, ja rajanveto niiden kohdalla ei ole aina selkeää. Tulkitsen, että tässä on kyse pohjatekstistä peräisin olevasta subtekstistä, koska asia on mainittu niin selkeästi pohjatekstissä. Kirjoittaja on kuitenkin omassa tekstissään muokannut lainaamaansa subtekstiä humoristisemmaksi. Matriisitekstissä on pohjatekstistä peräisin oleva subteksti, joka on merkitty lainausmerkeillä ”*Rohkaisisin aika radikaaleihinkin keinoihin*”, *Jorma Ollila sanoo Anu Nousiaisen haastattelussa*. Luokittelen subtekstin suoraksi esitykseksi. Johtolause on tässä prototyypinen lause, joka sijaitsee referaatin jäljessä. Siinä on käytetty verbiä *sanoa*, joka on neutraalein kommunikaatioverbi (ISK 2004: § 1476).

(33) *Unski sanoi juuri radiossa, että pari ministeriä voi hyvinkin pudota vaaleissa eduskunnasta. Ja että yllätysnimet tulevat nuorista ehdokkaista.* (B:13:7)

Esimerkissä (33) pohjatekstinä on Unto Hämäläisen haastattelu, joka on kuunneltavissa Radio Helsingin internetsivuilla. Esimerkki on samalla ainoa aineistoni subteksti, joka on peräisin puhutusta pohjatekstistä. Kirjoittaja on aiemmissa blogimerkinnöissään maininnut Unto Hämäläisen, joka myös on Helsingin Sanomien bloggaaja. Kirjoittaja käyttääkin hänestä tuttavallisesti lempinimeä *Unski*. Pohjatekstiä ei ole nimetty riittävällä tarkkuudella, joten linkki on ydinaineslinkki. Johtoilmauksena toimiva *Unski sanoi juuri radiossa* nimeää tietolähteen. Satunnainen blogin lukija ei kuitenkaan pysty tämän perusteella päättämään, kenestä on kyse. Jos lukija on seurannut blogia pitempään, hän tietää, että kyseessä on toimittaja Unto Hämäläinen, joka kirjoittaa vaaliteemaan keskittyvää *Perässähiihtäjä*-blogia. Johtoilmauksen jälkeen pohjateksti on tuotu osaksi matriisitekstiä epäsuoran esityksen avulla. Subtekstissä sekä johtoilmaus että referointiosa ovat neutraaleita.

Kirjoittaja voi tuoda oman asenteensa esille johtoilmauksessa. Tällöin referointiosa on voi olla hyvinkin neutraali, kuten esimerkissä (34).

- (34) *Aamun Hesarin kulttuurisivuilla oli mielenkiintoinen uutinen, **kenellä on valta Suomen kulttuurielämässä.** Uutinen perustui omaan kyselyyn. (A:14:1)*
*Tulos ei läikyttänyt teetä kupissa: **Helsingin Sanomilla on vastaajien mielestä eniten kulttuurivaltaa, toiseksi eniten opetusministeriöllä. Kaikkien muiden taiteilijaryhmien paitsi muusikoiden mielestä Helsingin Sanomilla on eniten valtaa. Muusikot nimesivät Ylen. Joidenkin vastaajien mielestä Suomen kulttuurielämän suurin ongelma on se, ettei Helsingin Sanomilla ole tasavertaista kilpailijaa. Ongelma se varmasti onkin -myös omasta mielestäni. Olisi suuri helpotus kulttuuritoimitukselle ja Lasitalon emännälle, jos maassa olisi toinen merkittävä valtakunnallinen lehti.***

Esimerkin (34) linkin luokittelua olen esitellyt luvussa 4.1.2. (ks. esimerkki 16). Pohjatekstiä ei ole pelkästään nimetty uutiseksi, vaan samalla uutinen on arvioitu tietynlaiseksi. Kirjoittaja tuo oman asenteensa esille johtoilmauksessa *Tulos ei läikyttänyt teetä kupissa*, joka kuvaa, että kyselyn tulos ei yllättänyt. Johtoilmaus on samalla intertekstuaalinen viittaus kirjoittajan aiempaan blogikirjoitukseen, jossa hän mainitsee *Toisen kerran teekuppi tärähti, kun luin Tony Halmeen eläkkeestä*. Lukijan on mahdollista havaita tämä intertekstuaalinen kytkös vain, jos hän on tutustunut kirjoittajan aiempiin blogimerkintöihin. Johtoilmauksen jälkeen pohjatekstiä on referoitu. Kirjoittaja tuo oman mielipiteensä esille subtekstin jälkeen. Samalla hän tuo oman itsensä persoonansa osaksi tekstiä.

Kirjoittaja voi ottaa pohjatekstistä jakson tekstiinsä mainitsematta tiedon alkuperää. Epäsuoran esityksen johtolause kuitenkin paljastaa, että tieto on peräisin jostain toisesta tekstistä.

- (35) *Vuonna 2005 yli 76 000 suomalaista lasta asui uusperheessä. Nyt on huomattu, että yhä useammassa mummoloissakin asuu vain mummo tai pappa - tai vaikka mummo ja pappapuoli. (B:20:2)*

Esimerkissä (35) pohjatekstinä on Tilastokeskuksen internetsivuilla oleva tiedote *Yhä useamman lapsen vanhemmat asuvat erillään*. Pohjatekstiä ei ole nimetty, joten linkki on ydinaineslinkki. Johtoilmaus *Nyt on huomattu* on epämääräinen viittaus tietolähteeseen. Tietolähdettä ei mainita, ja verbin passiivimuoto vahvistaa

epämääräisyyttä. Passiivimuotoinen verbi tuo merkitykseen lisäksi ajatuksen laajasta joukosta ja yleisestä tiedosta. Johtoilmaukseen liittyy myös oletus, että aiemmin on huomattu vain lasten vanhempien erot, mutta ei ole kiinnitetty huomiota siihen, että myös isovanhemmat voivat olla eronneita. Pohjatekstin sisällön omimista ennakoiki eksplisiittisesti ajan adverbi *nyt*, joka samalla korostaa tapahtuman tuoreutta ja ajankohtaisuutta. Johtoilmauksen jälkeen on käytetty *että*-lausetta, jonka tulkitsen epäsuoraksi esitykseksi. Kirjoittaja ei ole kuitenkaan tuonut matriisitekstiin epäsuoran esityksen avulla tekstijaksoa pohjatekstistä, vaan hän on vienyt pohjatekstissä esitetyn ajatuksen *Jopa isovanhempien parisuhteet ovat aikaisempaa epävarmempia: mitä nuorempi lapsi, sitä useammin isovanhemmat asuvat erillään* omassa tekstissään konkreettisemmalle tasolle.

Matriisitekstissä kirjoittaja voi tuoda oman näkökulmansa esille useassa kohdassa. Voimakkaimmin kirjoittajan asenne näkyy, kun hän tuo sen esille samassa subtekstissä sekä johtoilmauksessa että referoinnissa.

(36) *No niin, teeskennelläänpä nyt yllättyneitä: **digisiirtymälle** (what a word!) tulossa “tarvittaessa” lisääaikaa.* (B:19:1)

Esimerkissä (36) pohjatekstinä on Helsingin Sanomien verkkosivuilla julkaistu artikkeli *Ministeriö: Kaapelitalouksien digisiirtymälle tarvittaessa lisääaikaa*. Matriisitekstissä on subtekstinä pohjatekstin otsikosta muokattu tekstijakso. Linkki-ilmauksen kanssa samassa lauseessa on useita kirjoittajan asenteesta kertovia kohtia. Johtoilmaus *teeskennelläänpä nyt yllättyneitä* on ironinen. Se kehottaa lukijaa suhtautumaan tietyllä tavalla: subtekstissä annettu tieto kuvastuu ennalta arvattuna ja yllätyksettömänä. Pohjatekstin otsikossa ei ole lainausmerkkejä sanan *tarvittaessa* yhteydessä. Kirjoittaja on lisännyt lainausmerkit subtekstiin tuomaan esille omaa asennettaan, joten ne vahvistavat ironista tulkintaa. Lisäksi hän osoittaa omaa asennettaan sulkeissa olevalla lisäyksellä.

4.2.3. Kuvailuesitys

Kuvailuesitys on Heikkisen mukaan sellaista vieraan puheen sulauttamista omaksi puheeksi, jossa luettavaan tekstipintaan ei merkitä, missä vieraan ja oman puheen raja on. Kuvailuesityksessä ei myöskään eksplikoida vieraan puheen lähdettä esimerkiksi kielellisin tai typografisin keinoin. Lukijalla ei tässä tapauksessa ole mahdollisuutta arvioida, minkä verran kirjoittaja kertoo asiasta omin sanoin ja minkä verran hän lainaa jostain toisesta tekstistä. Kuitenkin lukija voi aavistaa intertekstuaalisen kytköksen lukemansa tekstin perusteella. (Heikkinen 2000: 85–86.)

- (37) ***Australia aikoo kieltää hehkulamput.** Jes! Kannatan pakkokeinoja, koska me kuluttajat olemme poliitikkojakin pahempia siinä, että sanoja kyllä riittää mutta teot ovat vähissä. **Energiansäästölamppuihin vaihtamalla ilmasto pelastuu, ja lisäksi valaisu tulee 66 prossaa halvemmaksi (hehkulamput keksittiin yli sata vuotta sitten, ja niiden energiasta suurin osa katoaa hukkalämmöksi).** Kuka voi vastustaa hehkulamppujen pakkosiirtoa historiaan?* (B:15:3)

Esimerkissä (37) pohjatekstinä on Tekniikka ja Talous -lehden internetsivujen artikkeli *Australia kieltämässä hehkulamput*. Pohjatekstiä ei ole kuitenkaan nimetty matriisitekstissä, joten kyseessä on ydinaineslinkki. Linkki-ilmaus on lainattu pohjatekstin otsikosta, ja samalla ilmaus referoi pohjatekstin tärkeimmän sisällön. Pohjateksti on tuotu osaksi matriisitekstiä kuvailuesityksen avulla. Subtekstinä olevaa referointia ei pysty erottamaan kirjoittajan omasta tekstistä. Kirjoittaja on käyttänyt subtekstissä sulkeita, joita käytetään yleensä irrallisen lisän merkinä. Tässä voisi olettaa, että sulkeiden sisällä oleva jakso olisi kirjoittajan oma lisäys, mutta sekin on peräisin pohjatekstistä. Lukija ei pysty arvioimaan matriisitekstin perusteella, mikä on kirjoittajan omaa tekstiä ja mikä on lainattu pohjatekstistä. Intertekstuaalinen kytkös on selvä, siitä merkinä olevan linkin takia, mutta subtekstin huomaaminen tai erottaminen muusta tekstistä ei ole helppoa. Kirjoittajan oma mielipide tulee esille linkki-ilmauksen jälkeen lauseessa, jossa hän myös puhuttelee lukijaa. Kysymyksellä hän saa myös lukijan pohtimaan asiaa tarkemmin.

- (38) ***Ei hätää.** Blogiahdinkoon on luvassa helpotusta. Luin huomisesta Nytistä, että verkosta löytyy sijaispalvelu, ellei **itse ehdi tai pääse postaamaan. Senkun rekisteröityy ja etsii suomeksi kirjoittavan päätoimittajan, jolle bloginpidon voi hetkeksi ulkoistaa.** Mahtavaa.* (A:12:1)

Esimerkin (38) pohjatekstinä on Blogsitter.net -sivusto, joka välittää blogin kirjoittajille sijaisia. Sivustolle voi rekisteröityä blogin omistajana tai sijaiseksi haluavana kirjoittajana. Matriisitekstissä on useita subtekstejä, mutta pohjatekstiä ei ole nimetty, joten linkki on ydinaineslinkki. Matriisitekstissä kirjoittaja on käyttänyt kuvailuesitystä. Pohjatekstin jaksot *Do you face some no-internet-days, holidays or something else that keeps you from updating your precious blog?*, *Don't worry any longer!* ja *Register and place your advertisement to search for a fitting blogsitter* on tuotu subteksteinä matriisitekstiin, mutta sulautettu osaksi kirjoittajan omaa tekstiä. Tekstipinnasta on mahdotonta erottaa, mikä on pohjatekstistä peräisin olevaa jaksoa. Kirjoittajan käyttämässä lauseessa *Senkun rekisteröityy ja etsii suomeksi kirjoittavan päätoimittajan* on ironinen sävy. Kirjoittaja kritisoi pohjatekstissä esitettyä väitettä, että sijaisen löytäminen olisi helppoa. Ulkomaalaisessa palvelussa ei varmaankaan ole rekisteröityneenä kovin montaa suomalaista päätoimittajaa, joka haluaisi kirjoittaa toisen blogia.

Esimerkissä (38) kirjoittaja vahvistaa ironisuutta ilmauksella *Mahtavaa*, joka on sijoitettu omaksi erilliseksi lauseeksi. Rahtu (2006) käyttää ensisijaisesti kieliasun perusteella jäljitettävästä ironiasta määritelmää konventionaalistunut ironia. Erilaiset ilmaisukeinot konventionaalistuvat ironisiksi, kun niitä käytetään toistuvasti kielteisyyden epäsananomukaiseen ilmaisuun. Lopulta ilmaus tai ilmaisukeino itsessään alkaa sisältää ironiaa. Tulkinta aktivoituu ironiaksi kontekstin kautta, sillä ilmauksen sananomukainen ilmiäsu ei välttämättä ole ironiaksi tulkittava. Konventionaalistuneen ironian tyypillisin ilmenemismuoto on sananomukaisesti myönteisten ilmausten käyttö ironisoinnin keinona. Erityisen alttiita ironiselle tulkinnalle tuntuvat olevan jotain myönteistä ilmaisevat adjektiivit, kuten *ihana*, *loistava*, *mahtava* ja *erinomainen*. (Rahtu 2006: 53–54.)

Aineistossa on yksi blogikirjoitus, jonka kolmessa linkissä on pohjateksteinä kuvia. Pohjatekstit on tuotu osaksi matriisitekstiä kuvailuesitystä käyttämällä.

- (39) *Pieni kravattianalyysi on aina paikallaan. Mitä enemmän porvari, sitä **leveämpi kravatti**. Katsokaa vaikka **Jyrki Kataista** ja Stefan Wallinia. Varsinkin Wallinin solmio - ja solmu - levenevät päivä päivältä. Tämä on tulkittavissa poliittiseksi statementiksi.*

Wallinhan väittää sinnikkäästi, että Rkp sijaitsee poliittisen kartan keskellä. Kravatin perusteella väite on silkkää sumutusta. (B:12:1)

*Teorian todistusvoimasta kertovat myös **kapeat solmiot**. **Erkki Tuomiojalla on Suomen poliittisen kartan kapein**. Vasemmistolainen, kiistatta. (B:12:2)*

Vanhasella taas on suorastaan äärikeskustalaisen keskileveät kravattit.

Naistenpäivän kunniaksi analysoidaan pinnallisesti vielä miesten päähineitä.

***Sääliä synnyttävät nämä herrojen hatut**. Katainen ja baretti, auts. Vanhanen ja korvaläppähattu. **Heinäluoma ja venäläishenkinen karvaviritelmä**. Pitäisikö vaalit siirtää kesäaikaan?(B:12:4)*

Linkki B:12:1 on ydinaineslinkki, ja sen pohjatekstinä on pelkkä kuva. Blogikirjoitus alkaa kappaleella *Pieni kravattianalyysi on aina paikallaan*, mikä johdattelee lukijan huomion kohdistumaan pohjatekstin kuvassa kravattiin. Pohjatekstinä on Jyrki Kataisen kuva, jossa hänellä on leveä raidallinen kravatti. Ennen linkkiä on lukijaa ohjailevana direktiivinä *Katsokaa vaikka*. Direktiivi on ohjaileva lausuma, jolla on erisävyisiä käyttöjä. Niiden tulkinta tapahtuu viime kädessä kontekstissaan kielellisten ja kontekstipiirteiden yhteispelinä (ISK 2004: § 1645.) Direktiivi *Katsokaa vaikka* on imperatiivilause, jonka verbi on monikon 2. persoonan imperatiivimuodossa. Imperatiivin voi tulkita käskyksi, kehotukseksi tai ohjeeksi (ISK 2004: § 1647). Tulkitsen tässä kontekstissa direktiivin nimenomaan lukijalle annetuksi kehotukseksi, jolla kirjoittaja pyrkii ohjaamaan lukijan toimintaa eli etenemistä matriisitekstin ja pohjatekstin välillä. Pohjateksti on tuotu osaksi matriisitekstiä kuvailuesityksellä *Mitä enemmän porvari, sitä leveämpi kravatti*. Tekstipinnasta on vaikea erottaa, mikä on kirjoittajan omaa tekstiä ja mikä on peräisin pohjatekstistä.

Esimerkin (39) linkin B:12:2 pohjatekstinä on Tuomiojan vaalityöryhmän toimittaman Tuomioja-lehden etusivu, jossa on kuva linkkitekstissä nimetystä henkilöstä. Matriisitekstissä on subteksti *Erkki Tuomiojalla on poliittisen kentän kapein*. Kirjoittaja käyttää subtekstissä kuvailuesitystä. Tämän subtekstin kohdalla ei voi aukottomasti analysoida, että subteksti olisi peräisin nimenomaan pohjatekstistä. Toisaalta voisi ajatella, että matriisiteksti on kirjoitettu ensin, ja siihen on linkitetty kuva tukemaan matriisitekstissä esitettyjä väitteitä. Kirjoittaja on voinut hakea tietynlaisen kuvan Tuomiojasta tukemaan esittämiään väitteitä.

Esimerkissä (39) kirjoittaja ilmaisee toiseen teemaan siirtymistä *Naistenpäivän kunniaksi analysoidaan pinnallisesti vielä miesten päähineitä*. Adjektiivi *pinnallinen* saa tässä yhteydessä merkityksen 'pintapuolinen', joka kuvaa, että asiaa ei pohdita sen syvällisemmin. Jos adjektiivi tulkittaisiin merkityksessä 'kevytmielinen' tai 'tyhjänpäiväinen', kuvaisi se kirjoittaja asennetta omaa blogimerkintäänsä kohtaan: kirjoitus olisi kevytmielinen ja humoristinen kirjoitus vakavampien aiheiden joukossa. Linkin B:12:4 pohjatekstinä on kuva linkkitekstissä nimetystä henkilöstä päähine päässään. Matriisitekstin lause *sääliä herättävät nämä herrojen hatut* viittaa siihen, että kirjoittajan mielestä päähinevalinnat eivät ole edustavia. Linkki-ilmauksessa kirjoittaja käyttää sanavalintaa *venäläishenkinen karvaviritelmä*, josta herää lukijalle mieleen tietynlainen kuva. Kielitoimiston sanakirjassa substantiivi *viritelmä* määritellään leikillisesti käytettäväksi jostain omituisesta tai omaperäisestä rakennelmasta. (KS 2006 s.v. viritelmä). Kirjoittaja käyttää huumoria tehokeinona, ja mielestäni tässä saadaan huumorin keinoin myös lukija kiinnostumaan pohjatekstistä.

- (40) *Uusi eduskunta aloittaa tänään työnsä **valtakirjojen tarkistamisella**. On pulinoiden aika.* (B:16:1) (B:16:2)
*Nummelassa on **ainakin neljä baaria**, tämä on uutinen!* (B:16:3)

Kuvailuesitystä voi olla myös lyhyessä matriisitekstissä. Esimerkissä (40) on yksi aineistoni blogikirjoitus kokonaisuudessaan. Vaikka kirjoitus on lyhyt, on siinä kolme linkkiä eri pohjateksteihin. Linkit ovat kaikki ydinaineslinkkejä, eli pohjatekstejä ole nimetty yhdenkään linkin kohdalla.

Esimerkin (40) Linkin B:16:1 pohjatekstinä on Eduskunnan internetsivuilla julkaistu *Vuoden 2007 valtiopäivien aikataulut*. Blogikirjoitus on kirjoitettu 26.3.2007, ja samalle päivälle on aikatauluun merkitty valtakirjojen tarkastaminen. Tulkitsen tässä, että linkki-ilmaus on pohjatekstistä peräisin oleva subteksti.

Esimerkin (40) linkit B:16:2 ja B:16:3 liittyvät toisiinsa, sillä molemmat käsittelevät samaa aihetta: Matti Vanhanen ja Merikukka Forsius on nähty yhdessä Nummelassa. *On pulinoiden aika* -lauseessa oleva linkki johtaa Iltalehden uutiseen *Vanhanen ja Forsius juhlivat yhdessä*. Pohjatekstissä mainitaan, että *Pari vietti seurueensa kanssa perjantai-iltaa ainakin neljässä paikallisessa baarissa*. Linkistä voi lukijalla aktivoitua myös muuta intertekstuaalisuutta. Johannes Virolainen totesi vuonna 1980, hävittyään

Keskustan puheenjohtajuuden Väyrykselle, että kansa on puhunut, pulinat pois. Kirjoittaja on selvästikin lainannut linkki-ilmauksen Virolaisen lausahduksesta. En kuitenkaan analysoi sitä tarkemmin, koska tällainen intertekstuaalisuus jää tutkimukseni ulkopuolelle. Blogikirjoituksen viimeinen linkki johtaa Iltasanomien internetsivuilla julkaistuun uutiseen *Vanhanen ja Forsius juhlivat avoimesti yhdessä*. Linkki-ilmaus *ainakin neljä baaria* on subteksti, mutta se ei ole peräisin linkistä aukeavasta pohjatekstistä. Linkin pohjatekstissä on mainittu *useissa ravintoloissa Vihdin Nummelassa* ja lisäksi eritelty kolme ravintolaa nimeltä. Subteksti on peräisin linkin B:16:2 pohjatekstistä. Kirjoittaja tuo oman kantansa esille linkin jälkeen ilmauksella *tämä on uutinen!* Kirjoittaja ei mielestäni tässä nimeä pohjatekstin tekstilajia, vaan kyseessä on hänen suhtautumisensa edeltävässä lauseessa ilmaistuun tietoon. Huudahduslause ilmaisee perinteisesti puhujan suhtautumista puhuteltavaan tai puheenalaiseen (ISK 2004: § 890). Kuikka toteaa, että huutomerkkin tarkoitus voi olla myös huomion herättäminen, jolloin lukija kiinnostuu väitteestä (Kuikka 2009: 47).

4.3. Muita huomioita intertekstuaalisuudesta

Avaamalla linkin lukija tuo toisen tekstin osaksi lukemaansa blogitekstiä. Linkin kautta pohjatekstit tuovat matriisitekstiin uusia merkityksiä. Pohjatekstit vaikuttavat matriisitekstin tulkintaan ja voivat jopa muuttaa sitä.

- (41) *Unto "Unski" Hämäläinen vihjasi kolumnissaan, että saattaa palata bloggaajien joukkoon eduskuntavaalien alla. Perässähiihtäjä saattaa siis startata uudelle ladulle. Iloisesti yllättyneenä toivotan Unskin tervetulleeksi takaisin joukkoon. (A:1:1)*

Esimerkin (41) linkki viittaa pohjatekstiin, joka nimetään linkissä, sillä linkki-ilmauksena on pohjatekstinä olevan blogin nimi. Muussa blogitekstissä ei ole pohjatekstiä referoitu millään tavalla, sillä muun tekstin pohjatekstinä on Unto Hämäläisen kolumni Helsingin Sanomien paperiversiosta. Lukija voi päätellä muusta tekstistä linkkiä ympäröivässä kappaleessa, että linkissä viitataan Hämäläisen blogiin. Lukijalle ei kerrota, että blogin nimi on Perässähiihtäjä, joten lukija voi kuvitella lausetta Perässähiihtäjä saattaa siis startata uudelle ladulle ironiseksi. Kolumniin on

viitattu *Hämäläinen vihjasi kolumnissaan*, ja tämä antaa vihjeitä linkin takana olevasta pohjatekstistä.

Blogitekstin merkitys muuttuu, jos linkkiä ei avaa. Jos lukija ei tiedä, että Unto Hämäläinen kirjoittaa *Perässähiittäjä*-blogia, voi tekstin ymmärtää siten, että kirjoittaja ajattelee Hämäläisen olevan perässähiittäjä. Perässähiittäjään liitetään negatiivinen sävy. Presidentti Urho Kekkosen aikaan perässähiittäjät termiä käytettiin leikkisästi Kekkosen vakinaisesta hiihtoseurueesta tai muista Kekkosen poliittisista seuraajista. (Suomalainen fraasisanakirja 1981 s.v. *perässähiittäjät*). Kielitoimiston sanakirjassa perässähiittäjä on määritelty käytettävän ’jnk vallanpitäjän lähipiiriin, ”hoviin”, kuuluvasta henkilöstä’ (KS s.v. *perässähiittäjä*). Suomen kielen kuvaileva fraasisanakirja lisää määritelmäksi myös ’muiden jäljessä tuleva, jäljittelijä’ (Muikku-Werner ym. 2008 s.v. *perässähiittäjä*).

- (42) *Vastaan kävelivät Heidi ja Heikki (nimiä ei ole muutettu). “Taas siitä selvittiin”, sanoi Heidi. Niin selvittiin, ehjin nahoin, mutta olihan se niin lyhytkin. Tuuletuksen paikka.*

Esimerkissä (42) linkkiteksti *Tuuletuksen paikka* on myös koko blogikirjoituksen otsikkona. Blogitekstissä käsitellään kevään tuleamista, ja matriisitekstin alussa lukijalle luodaan kuva keväisestä maisemasta ja kirjoittajan positiivisesta asenteesta kevättä kohtaan. Linkistä avautuu pohjatekstinä Helsingin Sanomien verkkosivujen uutinen *Lämmin sää jatkuu koko viikon*. Linkin teksti voi viitata kahteen asiaan, eli tuulettaa ja iloita voi siksi, että lämmin sää jatkuu koko viikon. Tai sitten tuuletuksen aihe on linkin kanssa samassa kappaleessa mainittu talvesta selviäminen. Verbi *tuulettaa* liitetään urheiluun merkityksessä ’osoittaa riehakkain elein iliaan onnistuneen suorituksen johdosta’ (KS 2006 s.v. *tuulettaa*). Jälkimmäistä tulkintaa tukisi myös linkkitekstin muu kappale, jossa mainitaan, että *taas siitä selvittiin*.

- (43) *Kandeja. Ei meidän synnytykseen, kiitos vaan, tiedän mitä puuhaatte liinavaatevarastoissa! (B:22:1)*

Esimerkin (43) matriisitekstin aihe on hyvin henkilökohtainen, sillä kirjoittaja kertoo omasta synnytyssairaalakokemuksestaan. Kirjoitus on päiväkirjamainen, ja siinä kuvaillaan sairaalaympäristöä, ympäristön tunnelmaa sekä kirjoittajan kokemia tuoksua,

tunteita ja makuja. Pohjatekstinä on Nelonen.fi -sivuston Greyn anatomia -ohjelman sivut. Linkkiteksti *tiedän mitä puuhaatte liinavaatevarastoissa!* on humoristinen, ja kirjoittaja rinnastaa fiktiivisen televisiosarjan tosielämään ja omaan sairaalakokemukseensa. TV-sarjassa on näytetty, mitä lääkärit tekevät suljettujen ovien takana liinavaatevarastoissa, joten kirjoittaja haluaa sanoa, että tietää kandiin ja lääkärien salaisuuksista. Linkkitekstiä on tehostettu huutomerkillä. Jos linkkiä ei olisi merkitty näkyviin, eikä pohjateksti siten tulisi osaksi matriisitekstiä, voisi lukija tehdä tulkinnan, että kirjoittajalla on omakohtainen tieto siitä, mitä varastoissa tapahtuu, tai että kirjoittaja ainakin olisi omin silmin nähnyt jotain.

Mainitsin aiemmin luvussa 4.2.2. esimerkin (31) yhteydessä, että tietyn aineksen tulkitseminen subtekstiksi ei ole aina ongelmaton. Subtekstit eivät ole aina selkeitä tai helposti huomattavissa. Etenkin kuvailuesityksen kohdalla on joskus vaikea hahmottaa kirjoittajan oman tekstin keskeltä, voisiko jokin tekstijakso olla tulkittavissa subtekstiksi.

- (44) *Suomessa on valtavasti kuntia, joissa ei äänestetä keskustaa, vaan kepulaisista jotakuta.
Siksi meillä on iso maalaisliitto, nyt - ja vielä kauan, katsokaa vaikka kouluvaalien tulokset.* (B:13:2)

Esimerkin (44) linkistä avautuvana pohjatekstinä on Helsingin Sanomien verkkosivuilla julkaistu artikkeli *Keskusta voitti nuorisovaalit*. Esimerkki on yksi aineistoni tulkinnallisimmista subteksteistä. Päädyin tulkintaan, että matriisitekstissä on subteksti. Pohjatekstistä selviää, että Keskusta on voittanut ammatillisissa oppilaitoksissa, yläkoulussa ja lukioissa järjestetyt varjovaalit. Kirjoittaja on sulauttanut vaalituloksen matriisitekstiinsä subtekstinä. Subtekstiin sisältyy ajatus, että aikuiseksi kasvavat nuoret äänestävät samaa puoluetta myös äänioikeuden saavutettuaan.

5. PÄÄTELMIÄ

Tässä luvussa esittelen aineistoanalyysin perusteella tekemiäni huomioita ja tutkimustuloksia. Pääpaino on johdantoluvussa esittelemieni tutkimuskysymysten mukaisesti blogien linkeissä ja intertekstuaalisuudessa. Haluan esitellä jonkin verran myös muita analyysissa esille nousseita huomioita, sillä ne täydentävät tutkimustuloksiani.

Luvussa 2.2. olen esitellyt erilaisia blogien luokitteluja. Majava on todennut, että luokittelut ovat yleistäviä. Suurin osa blogeista on sellaisia, että niille ei ole löydettävissä yksiselitteisesti mitään valmista luokkaa. (Majava 2009b: 11.) Tein saman johtopäätöksen myös oman aineistoni blogeista: molemmista on löydettävissä piirteitä erilaisista luokista. Aineiston A blogi on enemmän suodatinblogin tyyppinen, kun taas aineiston B blogissa on enemmän päiväkirjablogiin viittaavia piirteitä henkilökohtaisuudesta. Heinosen ja Domingon (2009) jaottelun mukaan aineiston A blogi on enemmän journalistiblogi ja aineiston B blogi mediablogi.

Aineistoni blogien aihepiireihin vaikuttaa suurelta osalta niiden julkaisupaikka. Enemmistö linkeistä johtaa Helsingin Sanomien verkkosivuille. Pohjatekstinä voi olla esimerkiksi lehden verkkosivuilla julkaistu uutinen tai jonkun toisen toimittajan blogikirjoitus. Aineistossa A on Helsingin Sanomien jokin verkkosivu pohjatekstinä 19 linkin takana. Aineistossa B vastaava määrä on 18. Suurin osa pohjateksteistä on Helsingin Sanomien verkkosivuilla julkaistuja uutisia tai muita artikkeleita, joita kirjoittajat ovat kommentoineet blogiteksteissään. Blogi antaa jopa toimittajalle mahdollisuuden esitellä lehden sisältöä blogikirjoituksissaan, joten se toimii myös lehden markkinointimediana. Pääsääntöisesti pohjatekstit ovat kirjoitettua tekstiä. Ainoastaan yhdestä linkistä avautuu pohjatekstiksi puhetta, ja yhden blogitekstin kolmen linkin pohjatekstinä on kuva.

Yksi johdantoluvussa esittämäni tutkimuskysymys on, millaisia ovat blogien linkit. Analyysini perusteella linkki-ilmaukset eivät noudata mitään tiettyä kaavaa, sillä kirjoittaja on voinut valita linkki-ilmaukseksi minkä tahansa yksittäisen sanan tai pitemmän tekstijakson. Aineistossa A linkki-ilmaukset ovat lyhyitä: yksisanaisia linkkejä on 25 ja kaksisanaisia 11 kappaletta. Aineistossa B linkki-ilmaukset ovat

pitempiä. Eniten on kaksisanaisia linkkejä, sillä niitä on 19. Yksisanaisia linkkejä on yhdeksän, lisäksi on muutamia linkkejä, joissa on useampia sanoja. Pisimmässä linkki-ilmauksessa on kuusi sanaa.

Esittelin analyysissä käyttämäni linkkiluokittelua luvussa 4.1. Jaottelin linkkejä sen mukaan, onko niistä avautuvaa pohjatekstiä nimetty matriisitekstissä ja onko matriisitekstissä subtekstiä. Aineistossani esiintyvien linkkien jakaantuminen eri luokkiin on kerätty taulukkoon 2.

TAULUKKO 2. Linkkien lukumäärät aineistossa A ja B.

	Aineisto A	Aineisto B
Ydinaineslinkki		
subtekstilliset	7	17
subtekstittömät	20	17
Täydennyslinkki	6	4
Erityistietämyslinkki	3	6
YHTEENSÄ	36	44

Suurin osa molempien aineistojen linkeistä on ydinaineslinkkejä. Aineistossa A on eniten sellaisia ydinaineslinkkejä, joiden yhteydessä matriisitekstissä ei ole subtekstiä. Aineistossa B subtekstillisten ja subtekstittömien ydinaineslinkkien määrä on yhtä suuri. Täydennys- ja erityistietämyslinkkejä on molemmissa aineistoissa suhteellisesti lähes sama määrä.

Toiset tekstit voivat näkyä matriisitekstissä subteksteinä. Blogiteksteissä on subtekstejä joidenkin ydinaineslinkkien sekä kaikkien täydennyslinkkien kohdalla. Joissain matriisiteksteissä on useampia pohjatekstistä peräisin olevia subtekstejä, jotka voivat olla hyvinkin erilaisia. Tutkimukseni yhtenä tavoitteena oli tarkastella, millaista on subtekstien intertekstuaalisuus. Aineistossani esiintyvät subtekstit ovat yleisimmin kuvailuesitystä tai epäsuoraa esitystä. Suoraa esitystä on käytetty vain muutamissa subteksteissä.

Suora esitys itsessään on avoiminta intertekstuaalisuutta, sillä toisen tekstin läsnäolo näkyy eksplisiittisesti tekstipinnassa. Aineistossani suora esitys on merkitty matriisitekstiin eri tavoilla. Kirjoitetussa tekstissä käytetään yleensä lainausmerkkejä osoittamaan suoraa esitystä (ISK 2004: § 1460). Aineistossani on subtekstejä, joissa on käytetty prototyypistä suoraa esitystä, eli niissä on johtoilmaus ja referaatti. Referaatti on yleensä merkitty lainausmerkeillä, mutta lainausmerkit on voitu myös jättää pois. Suora esitys ei aina tarvitsekaan lainausmerkkejä näkyväksi merkiksi intertekstuaalisuudesta. Joissain aineistoni subteksteissä on johtoilmauksessa määritelty tiedon alkuperä, ja referaattiosana on suora esitys ilman lainausmerkkejä. Tällöin lukija havaitsee intertekstuaalisuuden, mutta ei voi tietää, onko lainaus suoraa esitystä, jos ei tutustu pohjatekstiin.

Aineistossani lainausmerkkejä käytetään myös muissa funktioissa kuin merkitsemässä suoraa esitystä. Esimerkiksi epäsuoran esityksen yhteydessä lainausmerkkejä on käytetty tietyn tekstijakson ympärillä osoittamaan, että vain se osa on suoraa lainausta pohjatekstistä. Yksittäisen sanan ympärillä olevilla lainausmerkeillä kirjoittaja voi myös osoittaa omaa asennoitumistaan esitettyä asiaa kohtaan. Yleensä lainausmerkit yksittäisen sanan kohdalla ovat merkinä ironisesta suhtautumisesta. Kirjoittaja voi myös osoittaa, että ei ota vastuuta käyttämästään sanavalinnasta, vaan vastuu siitä kuuluu toisen tekstin alkuperäiselle kirjoittajalle.

Aineistossani suoran esityksen käyttäminen on vähäistä: sitä on vain muutamassa subtekstissä. Suoran esityksen yhteydessä olevat linkit ovat joko ydinaineslinkkejä tai täydennyslinkkejä. Täydennyslinkkien kohdalla pohjateksti on nimetty joko linkki-ilmauksessa tai muualla matriisitekstissä. Ydinaineslinkkien kohdalla pohjatekstin nimeämistä ei ole tehty riittävän eksplisiittisesti. Matriisitekstissä voi olla viitteitä toisen tekstin alkuperästä johtoilmauksissa tai muualla tekstissä, mutta lukija ei saa tarpeeksi informaatiota siitä, mihin tekstiin linkin avaaminen johtaa.

Suoraa esitystä pidetään neutraalina referointitapana, koska sen muoto vaatii sanatarkkaa toistamista, jolloin kirjoittajan kielellinen osuus on vähäistä. Kirjoittajalla on kuitenkin mahdollisuuksia osoittaa suhtautumistaan pohjatekstiä kohtaan. Hän voi ilmaista oman asenteensa esimerkiksi kuvaamalla pohjatekstiä, tai siitä peräisin olevaa lainausta, tietynlaiseksi. Epäsuora esitys antaa kirjoittajalle suoraa esitystä enemmän

vapauksia pohjatekstistä tuotujen aineksien yhteydessä. Subtekstin yhteydessä on mahdollista tuoda omia näkökulmiaan ja asenteitaan esille kielellisillä keinoilla. Tutkimustulokseni osoittavat, että kun siirrytään suorasta esityksestä epäsuoraan esitykseen, eli eksplisiittisestä implisiittisempään intertekstuaalisuuteen, kirjoittajan oman asenteen näkyminen voimistuu.

Tutkimusaineistossani on vaihtelevasti sekä neutraaleja että blogikirjoittajan näkökulmasta tai asennoitumisesta kertovia subtekstejä, joissa on käytetty epäsuoraa esitystä. Kirjoittaja voi tuoda oman asenteensa esille muualla blogitekstissä, jolloin se osoittaa hänen suhtautumistaan pohjatekstiä ja siitä tuotua subtekstiä kohtaan. Tällöin on kyseessä tekstinsisäinen intertekstuaalisuus oli metatekstuaalisuus. Kirjoittajan asenne voi näkyä myös subtekstissä esimerkiksi johtoilmauksessa käytettyinä sanavalintoina. Lisäksi referointi antaa kirjoittajalle vapauden tuoda omaa asennettaan mukaan esitykseen. Asenne ei aina ole kriittinen tai negatiivinen. Kirjoittajalla on mahdollisuus käyttää myös pohjatekstiä neutraalimpia ilmauksia referoinnissaan.

Epäsuoran esityksen yhteydessä (luku 4.2.2.) esittelin Orjalan (2010) näkemyksen uudelleen arvioimisesta. Uudelleen arvioinnissa kirjoittajan asennetta kuvaavan johtoilmauksen jälkeen pohjatekstistä tuodaan epäsuoran esityksen avulla tekstijakso matriisitekstiin. Orjalan näkemyksestä poiketen en pidä uudelleen arvioimista implisiittisenä intertekstuaalisuutena. Kirjoittaja voi tuoda oman asennoitumisensa esille virkkeen alussa olevassa jaksossa, jota seuraa subteksti. Toisesta tekstistä peräisin oleva osuus on kuitenkin yleensä tunnistettavissa, vaikka kirjoittaja on mukauttanut sen omiin asenteisiinsa. Aineistossani esiintyvä uudelleen arvioimista voi pitää hyvinkin eksplisiittisenä, koska matriisitekstissä on linkki-ilmaus osoittamassa toisen tekstin läsnäoloa. Lukija osaa odottaa ja etsiä jaksoja, jotka ovat peräisin pohjatekstistä, joten niiden tunnistaminen on helpompaa.

Epäsuoran esityksen yhteydessä linkit ovat yleensä ydinaineslinkkejä. Kolmen epäsuoraa esitystä sisältävän subtekstin kohdalla linkki on määritelty täydennyslinkiksi, koska pohjateksti on nimetty tarkasti, ja lukija pystyy matriisitekstissä esitetyn tiedon perusteella päättelemään pohjatekstin. Muutoin linkit ovat ydinaineslinkkejä, eli kirjoittaja on ottanut pohjatekstistä peräisin olevan jakson matriisitekstiin mainitsematta tiedon alkuperää tarkasti.

Suoran ja epäsuoran esityksen lisäksi tarkastelin subtekstien intertekstuaalisuutta kuvailuesityksen näkökulmasta. Olen tulkinut kuvailuesitykseksi sellaiset subtekstit, joissa ei ole suoraa tai epäsuoraa esitystä. Kuvailuesityksen kohdalla on vaikea rajata, mikä on kirjoittajan omaa ja mikä pohjatekstistä peräisin olevaa ainesta. Kirjoittajan oma mielipide ja pohjatekstistä peräisin oleva tieto limittyvät ja sekoittuvat, jolloin intertekstuaalisuus on suoraa ja epäsuoraa esitystä implisiittisempää. Matriisitekstissä on linkki-ilmaus osoittamassa, että blogikirjoituksen taustalla on toinen teksti, mutta subteksti on erotettavissa tekstipinnasta ainoastaan pohjatekstiin tutustumalla.

Nimeäminen on yksi Nymanin esittelemistä subtekstityypeistä. Nimeämisestä puhutaan silloin, kun matriisitekstissä esiintyy esimerkiksi lähtötekstin tekijännimi, teoksennimi, henkilönnimi tai muu erisnimi. Nimeämistyyppistä riippuen se voi olla hyvin transparentti tai opaakki. (Nyman 2001a: 37.) Majava käyttää linkeistä, joissa on erisnimi, määritelmää identifioiva linkki. Hänen mukaansa ne johtavat yleensä henkilön tai organisaation kotisivulle tai Wikipedian artikkeliin. (Majava 2006b: 38.) Blogitekstien yhteydessä pelkkä matriisitekstissä esiintyvä erisnimi ei vielä ole eksplisiittistä nimeämistä. Huomiota tukevat aineistossani esiintyvät linkki-ilmaukset, joissa on erisnimi. Niiden perusteella ei voi pohjatekstistä tehdä mitään päätelmiä, sillä vain osa linkeistä johtaa Wikipedian artikkeliin tai kotisivulle. Pelkkä nimeäminen ei mielestäni ole riittävän eksplisiittistä, vaan matriisitekstissä on oltava spesifimpää tietoa pohjatekstistä.

Huomioin analyysissäni, että kirjoittaja voi pyrkiä ohjailemaan lukijan etenemistä tekstissä eri tavoilla. Kirjoittaja voi suositella pohjatekstiä tai kehottaa lukijaa avaamaan linkin tai hän voi kuvailla pohjatekstiä attribuuteilla. Myös matriisitekstissä heijastuvat kirjoittajan asenteet pohjatekstiä kohtaan ovat lukijan ohjailukeinoja. Jos kirjoittaja suhtautuu erityisen positiivisesti tai negatiivisesti pohjatekstiin, voi lukijakin haluta tutustua pohjatekstiin, että voi muodostaa oman mielipiteensä. On huomioitava, että pohjatekstin puutteellinen nimeäminen on myös lukijan ohjailemista. Lukijan täytyy avata linkki, että hän tietäisi, mihin pohjatekstiin se johtaa, ja onko siitä hyötyä matriisitekstin lukemisen tai merkityksen kannalta.

Aineistossani on kahdenlaisia pohjatekstejä. Toiset ovat toimineet lähteenä ja taustamateriaalina blogitekstille, kun taas toiset kirjoittaja on etsinyt linkin taakse

tuomaan lisäinformaatiota jostain matriisitekstissä esitetystä aiheesta. Pohjatekstit, jotka ovat olleet kirjoittajan lähteenä ja blogitekstin syntymisen innoittajana, ovat aineistossani yleensä Helsingin Sanomien verkkosivuilla julkaistuja artikkeleita. Kirjoittaja on saattanut lukea mielenkiintoisen artikkelin, joten hän haluaa esitellä sitä lukijoille, ja mahdollisesti myös tuoda oman näkökulmansa esille. Jotkut pohjatekstit kirjoittaja on puolestaan etsinyt blogitekstin kirjoitushetkellä lisämateriaaliksi lukijalle. Esimerkiksi henkilönnimi linkki-ilmauksessa voi johtaa verkkosivulle, jonka kirjoittaja on halunnut linkittää tekstiinsä tuomaan lisätietoa lukijalle.

Analyysissäni halusin selvittää, millaista tietoa lukija saa pohjatekstistä matriisitekstin perusteella, eli millaisia vihjeitä linkit ja subtekstit antavat lukijalle. Tulosten perusteella voi sanoa, että lukija ei saa matriisitekstin lukuhetkellä riittävästi tietoa linkistä avautuvasta pohjatekstistä. Lukija ei voi yleensä päätellä, mihin sivustolle linkin avaaminen johtaa, joten hän ei voi ennakoida esimerkiksi tekstin rakennetta tai omaa etenemistään tekstissä. Edes matriisitekstissä oleva subteksti ei välttämättä anna mitään tietoa pohjatekstistä. Järvinen on todennut, että lukijalle pitäisi antaa riittävästi informaatiota pohjatekstistä, että hän voisi ennakoida lukemistaan ja esimerkiksi päättää, haluaako tutustua pohjatekstiin (Järvinen 1999: 48). Tutkimustulosteni perusteella tämä ei toteudu, sillä suurin osa aineistoni linkeistä on ydinaineslinkkejä. Niiden kohdalla pohjatekstejä ei ole nimetty riittävän eksplisiittisesti matriisitekstissä, joten lukijalla ei ole käsitystä siitä, mihin tai millaiseen pohjatekstiin linkin avaaminen johtaa.

Nymanin (2001a) mukaan intertekstuaalisen suhteen syntyminen vaatii kolmivaiheisen prosessin, jossa tekstin tulkitsijalla on merkittävä rooli (ks. luku 4.3.2). Kun tarkastellaan nimenomaan blogien linkkeihin liittyvää intertekstuaalisuutta, prosessi muuttuu. Lukija havaitsee ensimmäiseksi tekstipintaan typografisesti merkityn linkin ja alkaa lukea tekstiä eri tavalla. Koska toisen tekstin läsnäolo on linkin myötä ilmeinen, lukija osaa aktiivisesti etsiä myös jälkiä toisista teksteistä, jolloin mahdolliset subtekstit voi huomata helpommin. Lukijalle intertekstuaalisuus näyttäytyy linkin myötä automaattisesti.

Nyman (2001a) esittää, että intertekstuaalisen prosessin toinen vaihe on oikean lähtötekstin tunnistaminen. Tämä ei toteudu kovin hyvin blogien intertekstuaalisuuden yhteydessä. Kirjoittaja on voinut valita pohjatekstiksi minkä tahansa internetin

äärettömässä tekstiavaruudessa olevan tekstin. Jos kirjoittaja ei nimeä pohjatekstiä riittävän eksplisiittisesti, lukijalla ei ole mahdollisuutta arvioida, mihin linkki viittaa. Intertekstuaalinen suhde syntyy kolmannessa vaiheessa lukijan aktiivisen toiminnan seurauksena. Tämä pätee osaltaan myös blogien intertekstuaalisuuteen. Lukijan aktiivista toimintaa on linkin takaa avautuvaan pohjatekstiin tutustuminen. Kuitenkin kirjoittaja on tahallisesti valinnut juuri tietyn pohjatekstin, joten hän osaltaan vaikuttaa intertekstuaalisen suhteen syntymiseen. Tietty pohjateksti tuo tietynlaisia merkityksiä matriisitekstiin. Toisaalta kirjoittajan osuus lopullisen merkityksen syntymisessä on rajallinen, sillä tekstin tulkitsija muodostaa aina oman tulkintansa, vaikka kirjoittaja olisi antanut hänelle valmiiksi intertekstuaalisen suhteen osatekijät.

Kirjoittaja voi yrittää vaikuttaa lukijan etenemiseen tekstissä ja tekstien välillä. Hänen on kuitenkin vaikea ennakoida lukijan valintoja. Lukija voi tutustua matriisitekstin linkistä avautuvaan pohjatekstiin, mutta jatkaa matkaansa siellä mahdollisesti olevan linkin kautta taas uusiin teksteihin. Tällöin matriisitekstin lukeminen jää kesken, jolloin kirjoittajan tarkoittama merkitys tekstikokonaisuudelle ei toteudu.

Majava on todennut, että linkit välittävät merkityksiä ja luovat samalla suhteita sivustojen välille (Majava 2006: 37). Mielestäni tämä on erityisen huomionarvoinen seikka blogitekstien kohdalla. Myös pohjatekstit saavat uusia merkityksiä, kun esimerkiksi sanomalehden verkkosivuilla julkaistu neutraali uutinen käsitellään blogissa yksityiskohtaisesti blogin kirjoittajan omia näkemyksiä lisäämällä.

Blogien kohdalla on liian suppeaa puhua pelkästä intertekstuaalisuudesta. Hahmottelenkin Järvisen (2001) luoman inter(net)tekstuaalisuuden käsitteen pohjalta blogikirjoitusten tekstienvälisyyden näkökulmaa. Blogien avoin inter(net)tekstuaalisuus näyttäytyy lukijalle ilmeisenä, koska matriisitekstin linkit tuovat toisten tekstien läsnäolon eksplisiittisesti näkyviin. Tutkimukseni perusteella avoimuus on kuitenkin näennäistä, sillä lukija ei pääsääntöisesti pelkän matriisitekstissä esitetyn tiedon perusteella saa riittävästi tietoa pohjatekstistä.

Blogitekstin inter(net)tekstuaalisuus on kaksijakoinen. Blogitekstin lukeminen on erilaista kuin perinteisen kirjallisen tekstin. Lukijalla ovat koko ajan läsnä kirjoittajan linkeillä merkitsemät pohjatekstit sekä hänen omaan tietämykseensä perustuvat

pohjatekstit. Linkit ovat kirjoittajan tekemiä tahallisia viittauksia toisiin teksteihin, ja ne voivat houkuttelevat lukijaa etenemään tekstissä tietyllä tavalla. Lukijalle tuodaan toiset tekstit helposti saataville linkin kautta, jolloin intertekstuaalisuus on tietoverkon sisäistä. Intertekstuaalisen suhteen huomaaminen ei vaadi lukijalta aktiivisuutta, sillä kirjoittaja on merkinnyt toiset tekstit eksplisiittisesti. Toisaalta blogiteksteihin sisältyy myös tietoverkkojen ulkopuolista intertekstuaalisuutta, joka voi olla joko kirjoittajan tarkoittamaa tai pelkästään lukijan omaan tulkintaan perustuvaa.

Blogien inter(net)tekstuaalisuus on kaksisuuntaista. Linkit ovat tekstin tuottajan kirjoitushetkellä tekemiä viittauksia toisiin teksteihin, ja linkeistä avautuvat pohjatekstit tuovat matriisitekstiin uusia merkityksiä. Samalla myös pohjateksti saa uusia merkityksiä matriisitekstistä. Pohjatekstin tuottaja ei ole luonnollisestikaan voinut vaikuttaa noiden merkityksien syntyyn, sillä ne tulevat osaksi pohjatekstiä kirjoitushetken jälkeen. Internetin tekstiavaruus mahdollistaa myös sen, että samaan tekstiin voidaan viitata useammasta erilaisesta tekstidokumentista. Teksteihin kohdistuu siten monenlaista merkityksien muodostamista.

Blogien avoin inter(net)tekstuaalisuus on implisiittisintä ydinaineslinkkien kohdalla. Pohjatekstiä ei ole nimetty, joten lukijan täytyy avata linkki. Vain pohjatekstiin tutustumalla voi matriisitekstin merkitys muodostua lukijalle kirjoittajan tarkoittamalla tavalla. Se ei kuitenkaan ole automaattisesti sama, sillä lukija voi tehdä omia tulkintojaan. Erityistietämyslinkkien kohdalla inter(net)tekstuaalisuus on siinä mielessä avointa, että lukija tietää, mihin pohjatekstiin linkki johtaa. Hänelle on ilman subtekstiä annettu riittävästi tietoa pohjatekstistä, joten lukija voi tehdä päätöksen, haluaako tutustua kirjoittajan suosittelemaan pohjatekstiin. Kaikista avoiminta inter(net)tekstuaalisuus on täydennyslinkkien kohdalla: pohjateksti on nimetty eksplisiittisesti ja matriisitekstissä on subteksti. Kun pohjatekstistä on paljon tietoa matriisitekstissä, voi lukijalla madaltua kynnyksellä olla avaamatta linkkiä.

Blogiteksteihin, ja niiden linkkien kautta avautuviin pohjateksteihin, liittyvä inter(net)tekstuaalisuus on lähtökohtaisesti avointa. Ennakko-oletukseni oli, että lukija saa matriisitekstin lukuhetkellä riittävän paljon tietoa pohjatekstistä, jolloin hän pystyy arvioimaan, haluaako avata linkin vai ei. Pohjatekstien eksplisiittisyys matriisitekstissä oli kuitenkin yllättävää. Linkit ovat merkinä toisista teksteistä, mutta ne ovat yleensä

ydinaineslinkkejä. Pohjatekstien nimeäminen jää vajaaksi, joten lukija joutuu yleensä avaamaan linkin.

6. PÄÄTÄNTÖ

Olen tutkinut pro gradu -tutkielmassani blogien intertekstuaalisuutta. Tutkimukseni lähtökohtana ovat blogien linkit. Ne ovat tekstipinnassa näkyvä merkki toisen tekstin läsnäolosta. Blogit ovat ajankohtainen, monelle eri alalle ulottuva, tutkimuskohde. Aiempaa lingvististä tutkimusta on suhteellisen vähän, joten blogit tarjoavat runsaasti aineistoa erilaisten piirteiden tutkimiseen myös tulevaisuudessa.

Blogien juuret ulottuvat 1990-luvulle: tuolloin ilmestyi ensimmäinen blogiksi nimetty sivusto. Blogien suosio kasvoi voimakkaasti 2000-luvulla, kun teknologian kehittymisen myötä kuka tahansa pystyi julkaisemaan omia tekstejään internetissä. Ainoa vaatimus oli jonkinlainen tietokoneen ja internetin käyttötaito. Blogit mielletään usein nettipäiväkirjoiksi, mutta ne ovat paljon muutakin. Blogit ovat virtuaalisia julkaisuja, joihin bloggaajat tuottavat haluamaansa sisältöä jaettavaksi lukijoille. Blogeihin liitetään yhteisöllisyys, sillä lukijoilla on mahdollista kommentoida kirjoituksia, ja keskustella niistä toisten lukijoiden ja blogin kirjoittajan kanssa virtuaalisesti.

Tutkimusaineistoni koostuu kahden eri kirjoittajan blogiteksteistä. Molemmat kirjoittajat ovat Helsingin Sanomien toimittajia, joten tekstit käsittelevät pääsääntöisesti yhteiskuntamme ajankohtaisia asioita. Molemmissa aineistoissa on myös kirjoittajien henkilökohtaisia asioita käsitteleviä päiväkirjamaisia kirjoituksia. Yhteensä tutkittavanani oli 44 blogikirjoitusta, joissa oli yhteensä 80 linkkiä.

Tutkielmani päätavoitteena oli selvittää, millaisia ovat blogitekstien linkit ja millaista niihin liittyvä intertekstuaalisuus on. Käytän tutkielmassani käsitettä inter(net)tekstuaalisuus, sillä blogiteksteihin liittyvä intertekstuaalisuus ei ole aivan samanlaista kuin perinteinen painettuihin teksteihin liittyvä. Tarkastelenkin miten nimenomaan linkeistä avautuvat pohjatekstit on tuotu osaksi blogikirjoituksia. Tutkielmani on jaettu kahteen osaan: ensimmäisessä osassa tarkastelen blogien linkkejä ja toisessa osassa subtekstien intertekstuaalisuutta. Analyysini perusteella sain vastauksen kolmanteen tutkimuskysymykseen: millaista tietoa pohjatekstistä lukija saa matriisitekstin perusteella.

Linkit ovat kirjoittajan tekemiä tahallisia viittauksia toisiin teksteihin. Ne johdattavat lukijaa etenemään tekstissä. Blogeissa on myös paljon muita viittauksia erilaisiin teksteihin, jotka voivat ovat tahallisia tai tahattomia. Rajasin analyysini koskemaan blogitekstin ja siinä olevasta linkistä avautuvan pohjatekstin suhdetta. Tekemäni rajaus osoittautui analyysivaiheessa tarpeelliseksi, sillä intertekstuaalisia viittauksia alkoi muodostua myös muualle kuin linkistä avautuvaa pohjatekstiin. Intertekstuaalisuusanalyysi on abstraktia ja tekijänsä tulkinta. Samat subtekstit voivat johtaa eri tulkitsijoilla erilaiseen tulkintaan. Analyysini oli tekemäni rajauksen ansiosta luotettavaa ja pysyi hyvin sille määritellyissä kehyksissä.

Olen jaotellut linkkejä kehrittelemäni luokittelun perusteella ydinaines-, täydennys- ja erityistietämyslinkkeihin. Jaottelu perustuu siihen, onko pohjatekstiä nimetty matriisitekstissä riittävän eksplisiittisesti ja onko matriisitekstistä löydettävissä pohjatekstistä peräisin oleva subteksti.

Analyysissani keskityin tarkastelemaan subtekstien intertekstuaalisuutta suoran esityksen, epäsuoran esityksen ja kuvailuesityksen valossa. Lisäksi tein huomioita myös muista intertekstuaalisuuden lajeista, kuten ironiasta ja kiellosta. Suoraa esitystä pidetään avoimimpana intertekstuaalisuutena, sillä siinä toiset tekstit ovat eksplisiittisimmin läsnä tutkittavassa tekstissä. Epäsuora esitys ei ole niin avointa, sillä siinä kirjoittajan valta on suurempi: hänen on mahdollista muokata pohjatekstistä lainaamiaan kohtia omien tarkoituksiensa mukaiseksi. Lisäksi kirjoittajan on mahdollista tuoda suoraa esitystä enemmän omia näkökulmiaan esille subteksteissä. Kuvailuesitys on näistä kolmesta kaikista implisiittisintä intertekstuaalisuutta. Kuvailuesityksessä lukijan on usein vaikea hahmottaa, mikä on kirjoittajan omaa tekstiä ja mikä lainattua.

Blogiteksteissä suoran esityksen käyttäminen subteksteissä on suhteellisen vähäistä. Kirjoittajat käyttävät toisen tekstin esille tuomiseen eniten epäsuoraa esitystä tai kuvailuesitystä. Kirjoittajan oma näkökulma tulee voimakkaammin esille siirryttäessä avoimesta intertekstuaalisuudesta implisiittisempään.

Linkit ovat kirjoittajan tarkoituksella asettamia viittauksia toisiin teksteihin. Analyysissani nousi esille erilaisia keinoja, joita kirjoittajat voivat käyttää lukijan

etenemiseen tekstissä. Kirjoittaja voi esimerkiksi mainostaa pohjatekstiä tietynlaiseksi tai käyttää lukijalle kohdistettua direktiiviä. Toisaalta myös tahallinen pohjatekstin nimeämättä jättäminen matriisitekstissä on lukijan ohjailua. Lukijan täytyy tällöin tutustua pohjatekstiin, että matriisitekstin merkitys avautuisi, ja siitä tehty tulkinta täsmentyisi.

Blogien inter(net)tekstuaalisuus on näennäisen avointa. Vaikka tekstipintaan merkityt linkit antavat vaikutelman avoimesta toisten tekstien läsnäolosta, eivät ne olekaan matriisitekstin tekstipinnassa kovin eksplisiittisesti läsnä. Pohjatekstit on voitu jättää nimeämättä, tai niistä ei ole tuotu aineksia matriisitekstiin.

Pidän saamiani tutkimustuloksia luotettavina, koska rajasin tutkimukseni aihealueen ja kohteen tarkasti. Intertekstuaalinen analyysi on aina jossain määrin tekijänsä tulkinta. Kuitenkin pääsin luotettavaan tulokseen, kun tarkastelin ainoastaan linkeistä avautuvien pohjatekstien ja matriisitekstien suhdetta. Tulkinnanvaraisuudelle ei jäänyt niin paljoa tilaa kuin, jos olisin ulottanut tarkasteluni koskemaan kaikkia mahdollisia intertekstuaalisia viittauksia. Koska linkit olivat lähtökohtana tutkimukselleni, valitsin analysoivat blogitekstit siten, että niissä kaikissa oli linkki. Subtekstien määrä jäi tällöin hieman rajalliseksi. Niiden intertekstuaalisuuden kohdalla tulokset eivät ole suoraan yleistettävissä koskemaan kaikkia blogitekstejä. Toisaalta aineistoni kertoo myös sen, kuinka yleisiä pohjateksteistä peräisin olevat subtekstit ovat linkkien yhteydessä. Tekstien analyysin olen luonnollisesti ulottanut kaikkiin aineistoni blogikirjoituksiin sekä pohjateksteihin, joten pidän aineistoani tätä tutkimusta silmällä pitäen riittävänä. Olen sisällyttänyt työhöni runsaasti esimerkkejä aineistostani. Esimerkkien avulla olen mielestäni onnistunut havainnollistamaan monipuolisesti erilaisia linkkejä sekä subteksteihin liittyvää intertekstuaalisuutta.

Mielestäni aineistoni edustaa blogitekstejä hyvin omissa kategorioissaan. Molemmat blogit ovat ammattitoimittajien kirjoittamia tekstejä, joiden teemat vaihtelevat henkilökohtaisesta elämästä ajankohtaisaiheisiin. En voi olla kuitenkaan täysin varma siitä, kuinka hyvin aineistoni edustaa blogitekstejä yleisesti. Tulokset voisivat olla jossain määrin erilaiset, jos tutkimusaineistona olisi esimerkiksi yksityisen henkilön kirjoittama päiväkirjamainen blogi. Ainakin pohjatekstit olisivat toisessa aineistossa erilaiset, ja se voisi vaikuttaa myös tutkimustuloksiin.

Blogien suosio viestiminä kasvaa koko ajan, joten aihe antaa runsaasti mahdollisuuksia jatkotutkimukseen. Pelkästään erilaisten blogien valitseminen aineistoksi tarjoaa varmasti uusia tuloksia jo tässä tutkielmassa käsittelemääni aiheeseen. Oma tutkimustani voisi jatkaa esimerkiksi linkki-ilmauksien muodon ja rakenteen tarkemmalla analysoinnilla. Siihen voisi liittää analyysin kirjoittajan linkitysmotivaatioista. Motivaatioiden tutkiminen on haasteellista, mutta esimerkiksi kyselytutkimuksen avulla se voisi olla mahdollista. Intertekstuaalisuutta puolestaan olisi mielenkiintoista tutkia pohjatekstien näkökulmasta: millaisia uusia merkityksiä blogitekstit tuovat pohjateksteihin. Blogeihin liitetään ajatus yhteisöllisyydestä ja keskustelevuudesta, joten lukijoiden kommenttien ja heidän kirjoittajan kanssa käymän keskustelun tutkiminen olisi myös mielenkiintoista. Myös poikkitieteellinen tutkimus eri alojen välillä toisi uusia näkökulmia blogitekstien tutkimiseen.

LÄHTEET

Tutkimusaineisto

Tutkimusaineistona on kahden toimittajan blogitekstejä vuoden 2007 tammikuusta huhtikuuhun. Molemmalta kirjoittajalta on mukana 22 blogikirjoitusta, joissa on yhteensä 80 linkkiä. Aineistoon kuuluvat myös linkeistä avautuvat pohjatekstit, joita on yhteensä 80. Tutkimusaineisto on Johanna Riekin hallussa.

Kirjallisuus

- BADGER, MEREDITH 2004: *Visual Blogs*. – Laura J. Gurak, Smiljana Antonijevic, Laurie Johnson, Clancy Ratliff & Jessica Reyman (toim.), *Into the blogosphere: rhetoric, community, and culture of weblogs*. – http://blog.lib.umn.edu/blogosphere/visual_blogs.html 12.4.2009.
- BAHTIN, MIHAIL 1991: *Dostojevskin poetiikan ongelmia*. Paula Nieminen & Tapani Laine (suom.). Helsinki: Orient Express.
- BARLOW, AARON 2007: *The rise of the blogosphere*. Westport: Praeger Publishers.
- BLOOD, REBECCA 2000: *Weblogs – a history and perspective*. – http://www.rebeccablood.net/essays/weblog_history.html 10.1.2009.
- BROWN, M. KATHERINE – HUETTNER, BRENDA – JAMES-TANNY, CHAR 2007: *Managing virtual teams: getting the most from wikis, blogs, and other collaborative tools*. Plano: Wordware Publishing.
- CLYDE, LAUREL A. 2004: *Weblogs and libraries*. Oxford: Chandos Publishing.
- FAIRCLOUGH, NORMAN 1992: *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.
- 1997: *Miten media puhuu*. Virpi Blom & Kaarina Hazard (suom.). Tampere: Vastapaino.
- 2003: *Analysing discourse : textual analysis for social research*. London : Routledge
- FARKAS, MEREDITH G. 2007: *Social software in libraries: building collaboration, communication, and community online*. New Jersey: Information Today.
- HAAS, STEPHANIE W. – GRAMS, ERIKA S. 1998: *Page and link classifications: connecting diverse resources*. – Ian Witten, Rob Akscyn & Frank M. Shipman (toim.),

- Digital libraries 98: The third ACM conference on digital libraries* s. 99–107. New York: The Association for Computing Machinery.
- HEIKKINEN, VESA 1999: *Ideologinen merkitys kriittisen tekstintutkimuksen teoriassa ja käytännössä*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 728. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- 2000: Tekstuaalinen pirunnyrkki. – Vesa Heikkinen, Pirjo Hiidenmaa & Ulla Tiililä, *Teksti työnä, virka kielenä* s. 63–115. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 116. Helsinki: Gaudeamus.
- 2007: *Kielen voima*. Helsinki: Gaudeamus.
- HEIKKINEN, VESA – HIIDENMAA, PIRJO 1999: Me ja muut tekstintutkijat. – *Virittäjä*. 103 s. 84–92.
- HEIKKINEN, VESA – MANTILA, HARRI 2010: *Kielemme kohtalo*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- HEINONEN, ARI – DOMINGO, DAVID 2009: Blogit journalismin muutoksen merkinä. – Esa Väliverronen (toim.) *journalismi murroksessa* s. 68–87. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- HIIDENMAA, PIRJO 2000: Lingvistinen tekstintutkimus. – Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.) *Kieli, diskurssi & yhteisö* s. 160–190. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- HIIDENMAA, PIRJO 2000: Työ ja kieli. – Vesa Heikkinen, Pirjo Hiidenmaa & Ulla Tiililä, *Teksti työnä, virka kielenä* s. 19–34. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 116. Helsinki: Gaudeamus.
- JÄRVINEN, AKI 1999a: Kirjan, lukijan ja julkaisemisen digitalisoitua kulttuuri. – Kai Ekholm & Aki Järvinen, *Digitalisoitua julkaisukulttuuri* s. 27–53. Tampere: Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskus.
- 2001: *Hyperteoria – lähtökohtia digitaalisen kulttuurin tutkimukselle*. Nykykulttuurin tutkimusyksikön julkaisuja 60. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- JÄRVINEN, AKI – MÄYRÄ, ILKKA 1999: Kulttuuri muodonmuutosten ajalla. – Aki Järvinen & Ilkka Mäyrä (toim.) *Johdatus digitaaliseen kulttuuriin* s. 7–26. Tampere: Vastapaino.
- KALLIOKOSKI, JYRKI 1999: Johdanto. – Jyrki Kalliokoski (toim.) *Teksti ja ideologia* s. 8–36. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- 2002: Tekstilajin taju. – Ilona Herlin, Jyrki Kalliokoski, Lari Kotilainen & Tiina Onikki-Rantajääskö (toim.) *Äidinkielen merkitykset* s. 147–159. Suomalaisen

- Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 869. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- 2005: Referointi ja moniäänisyys kielenkäytön ilmiönä. – Markku Haakana & Jyrki Kalliokoski (toim.) *Referointi ja moniäänisyys* s. 9–42. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- KARJALAINEN, ASKO – JAAKKOLA, ELINA – ALHA, KATARIINA – LAPINLAMPI, TANJA 2003: Opetussuunnitelman laatiminen. – Asko Karjalainen (toim.) *Akateeminen opetussuunnitelmatyö* s. 56–86. Oulu: Oulun yliopisto, opetuksen kehittämissyksikkö.
- KK = *Kieli ja sen kieliopit*. Helsinki: Edita 1996.
- Kielitoimiston sanakirja*. 1. osa, A–K. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 2006.
- KILPI, TUOMAS 2006: *Blogit ja bloggaaminen*. Helsinki: Readme.fi.
- KOSKIMAA, RAINE 1999: Digitaaliset tekstit ja kirjallisuus. – Aki Järvinen & Ilkka Mäyrä (toim.) *Johdatus digitaaliseen kulttuuriin* s. 113–128. Tampere: Vastapaino.
- KRISTEVA, JULIA 1993: Puhuva subjekti – tekstejä 1967–1993. Helsinki: Gaudeamus.
- KS = *Kielitoimiston sanakirja 2.0*. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 2012.
<http://mot.kielikone.fi/mot/OUYO/netmot.exe>.
- KUIKKA, LEENA 2009: Lehtimainoksen multimodaalisuus. – Vesa Heikkinen (toim.) *Kielen piirteet ja tekstilajit* s. 37–62. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- KUIRI, KAIJA 1984: *Referointi Kainuun ja Pohjois-Karjalan murteissa*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 405. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- 2006: Referoinnin uusi aika. – *Virittäjä* 110 s. 637–645.
- LEHTONEN, MIKKO 2000: *Merkitysten maailma*. Tampere: Vastapaino.
- 2001: *Post scriptum*. Tampere: Vastapaino.
- LOVINK, GEERT 2008: *Zero comments: blogging and critical Internet culture*. New York: Routledge.
- LUUKKA, MINNA-RIITTA 2001: Elämää tekstien kanssa. – *Kielikuvia* 02/01 s. 4–14.
- LÄHTEENMÄKI, MIKA 2002: Dialoginen näkökulma kieleen. – Hannele Dufva & Mika Lähteenmäki (toim.) *Kielentutkimuksen klassikoita* s. 179–200. Jyväskylä: Soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- MAKKONEN, ANNA 1991: Onko intertekstuaalisuudella mitään rajaa? – Auli Viikari

- (toim.) *Intertekstuaalisuus. Suuntia ja sovelluksia* s. 9–30. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- MAJAVA, JERE 2006: Kohti sosiaalista verkkoa. – Pekka Aula, Janne Matikainen & Mikko Villi (toim.) *Verkkoviestintäkirja* s. 87–97. Helsinki: Yliopistopaino.
- MAJAVA, JERE 2006: *Suomalaisten weblogien verkosto keskustelevana julkisuutena*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.
- MILLER, CAROLYN R. – SHEPHERD, DAWN 2004: Blogging as social action: a genre analysis of the weblog. – Laura J. Gurak, Smiljana Antonijevic, Laurie Johnson, Clancy Ratliff & Jessica Reyman (toim.), *Into the blogosphere: rhetoric, community, and culture of weblogs*. – http://blog.lib.umn.edu/blogosphere/blogging_as_social_action_a_genre_analysis_of_the_weblog.html 12.4.2009.
- MUIKKU-WERNER, PIRKKO – JANTUNEN, JARMO HARRI – KOKKO, OSSI 2008: *Suurella sydämellä ihan sikana. Suomen kielen kuvaileva fraasisanakirja*. Helsinki: Gummerus.
- MÄNTYNEN, ANNE 2003: *Miten kielestä kerrotaan. Kielijuttujen retoriikkaa*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 926. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- NIVAKOSKI, OUTI 2008: *Linkkien merkitys blogeissa*. Pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto.
- NYMAN, AINO 2001a: *Teksti, intertekstuaalisuus ja tulkitsija*. Pro gradu -tutkielma. Tampere: Suomen kielen ja yleisen kielitieteen laitos.
- 2001b: Intertekstuaalisuus tulkitsijan tapaan. – *Kielikuvia* 02/01 s. 19–22.
- OLKINUORA, HANNU 2006: *Minne menet media?* Helsinki: Taloustieto Oy.
- ONTERO, ANNA 2003: *Rumban intertekstuaalisuus*. Pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto: Suomen ja saamen kielen ja logopedian laitos.
- ORJALA, ANNE 2010: *Intertekstuaalisuus ja toimittajan näkökulma sanomalehden kommentissa*. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto.
- ORR, MARY 2003: *Intertextuality: debates and contexts*. Cambridge: Polity Press.
- PENTTILÄ, AARNI 1963 [1957]: *Suomen kielioppi*. Toinen, tarkistettu painos. Porvoo: WSOY.
- PIETIKÄINEN, SARI 2000: Kriittinen diskurssintutkimus. – Kari Sajavaara ja Arja Piirainen-Marsh (toim.) *Kieli, diskurssi & yhteisö* s. 191–217. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, soveltavan kielentutkimuksen keskus.

- PIETIKÄINEN, SARI – MÄNTYNEN, ANNE 2009: *Kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.
- PÄLLI, PEKKA 2004: Tekstien jäljillä. – *Virittäjä* 108 s. 137–140.
- SEPPÄLÄ, KATRI 2003: Poimintoja Tietotekniikan termitalkoiden suosituksista. – *Terminfo* 04/03 s. 10–13.
- SHORE, SUSANNA 2005: Referoinnista projektioon ja metapresentaatioon. – Jyrki Kalliokoski & Markku Haakana (toim.) *Referointi ja moniäänisyys*. s. 44–82. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- SIVENIUS, PIA 1993: Esipuhe. – Julia Kristeva *Puhuva Subjekti* s. 7–20. Tampere: Gaudeamus.
- SOLIN, ANNA 2006: Genre ja intertekstuaalisuus. – Anne Mäntynen, Susanna Shore & Anna Solin (toim.) *Genre – tekstilaji* s. 72–95. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- STEWEN, RIIKKA 1991: Julia Kristeva & teksti. – Auli Viikari (toim.) *Intertekstuaalisuus. Suuntia ja sovelluksia* s. 128–144. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Suomalainen Fraasisanakirja*. Toimittanut Sakari Virkkunen. Helsinki: Otava 1982.
- THELWALL, MIKE 2004: *Link analysis: an information science approach*. Amsterdam: Elsevier Academic Press.
- TERONEN, KAISA 2007: *Weblogit sosiaalisena toimintana*. Pro gradu -tutkielma. Oulun yliopiston tietojenkäsittelytieteiden laitos.
- VOLOŠINOV, VALENTIN 1990: *Kielen dialogisuus*. Tapani Laine (suom.). Tampere: Vastapaino.

Muut lähteet

Tietotekniikan termitalkoot -projektin kotisivut.

www.tsk.fi/tsk/termitalkoot/. Luettu 16.12.2008.